

SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyoloji Ana Bilim Dalı

KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE İLETİŞİM BECERİLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Ayşegül KARABELA

Sivas
Şubat 2020

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyoloji Ana Bilim Dalı

KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE İLETİŞİM BECERİLERİ

Ayşegül KARABELA

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Sezer AYAN

Sivas
Şubat 2020

KABUL VE ONAY

Üniversite: : Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı : Sosyoloji
Tezin Başlığı : Kadına Yönelik Şiddet ve İletişim Becerileri
Savunma Tarihi : 31/01/2020
Danışmanı : Prof. Dr. Sezer AYAN

Unvanı - Adı Soyadı

İmza

Jüri Başkanı : Prof. Dr. Sezer AYAN

Üye : Prof. Dr. Bayram ÜNAL

Üye : Doç. Dr. Ahmet MAZLUM

Oy Birliği

Oy Çokluğu

Ayşegül KARABELA tarafından hazırlanan "Kadına Yönelik Şiddet ve İletişim Becerileri" başlıklı tez, kabul edilmiştir./....../.....

Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladım bu Yüksek Lisans Yeterlik tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde:

1. Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net bir biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
2. Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
3. Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dahil olmak üzere) atıflarda belirttiğimi;
4. Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim, yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi

beyan eder ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

28./02/2020

Ayşegül KARABELA

ÖNSÖZ

Bu çalışmada “Kadına Yönelik Şiddet ve İletişim Becerileri” konusu araştırılmıştır.

Çalışma sürecinin bütün aşamalarında kıymetli bilgilerini, tecrübelerini ve değerli vaktini esirgmeden yardımcı olan ve paha biçilemez bir manevi fedakarlıkta bulunan, yol gösteren, birlikte çalışmaktan onur duyduğum saygıdeğer Yüksek Lisans Tez Danışmanım Prof. Dr. Sezer AYAN’ a teşekkür eder ve saygılarımı sunarım. Yüksek lisans eğitimimle beraber bütün eğitim hayatım boyunca bana aktardıkları bilgiler için diğer tüm bölüm hocalarıma saygılarımı sunar, teşekkürlerimi arz ederim.

Çalıştığım iş yerinde ders çalışmama müsaade ederek destek olan, esnek davranan işverenim Nurten KIRDAR’ a ve iş yerinde olamadığım zamanlarda eksikliğimi hissettirmeyerek beni idare eden çalışma arkadaşım Nur Sinem Aytekin’e teşekkürlerimi sunarım. Hayatımın her döneminde benim arkamda duran, destekleyen, hayatım boyunca bana kendimin önemli ve özel biri olduğunu hissettiren ve manevi desteklerini hiç esirgemeyen annem Nadide KARABELA’ ya ve babam Rağıp KARABELA’ ya sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM	5
1. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ	5
1.1. Araştırmanın Konusu.....	5
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Araştırmanın Kapsamı.....	6
1.4.1. Evren ve Örneklem.....	6
1.5. Yöntemi	6
II. BÖLÜM	11
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	11
2.1. Şiddet.....	11
2.2. Kadına Yönelik Şiddet	13
2.3. Kadına Yönelik Şiddetin Türleri	15
2.3.1. Fiziksel Şiddet	16
2.3.2. Psikolojik Şiddet.....	17
2.3.3. Ekonomik Şiddet	17
2.3.4. Cinsel Şiddet.....	18
III. BÖLÜM	20
3. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE OLARAK FEMİNİZM VE ERİL TAHAKKÜM	20
IV. BÖLÜM	27
4. AİLE İÇİNDE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ ÖNLEMEDE EŞLER ARASI İLETİŞİM	27
4.1. Önyargı.....	31
4.2. Zihin Okuma.....	32
4.3. Aşırı Eleştiri ve Savunucu İletişim.....	32

4.4. Yargılama, Emir verme	33
4.5. Denetleme, Suçlama	34
4.6. Algıda seçicilik, Mantığa bürünme	34
V. BÖLÜM.....	42
5. KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE İLETİŞİM BECERİLERİ	42
5.1. Katılımcıların, Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumları	42
5.2. Buz Dağının Görünmeyen Yüzü: Kadına Yönelik Şiddet	45
5.3. Katılımcıların Şiddet Görme Ve Şiddeti Kabullenme Nedenleri	53
5.4. Katılımcıların Kişiler Arası İletişim Becerileri	56
5.4.1. Egoyu Geliştirici Dil Üzerine.....	57
5.4.2. Etkin Dinleme Üzerine	60
5.4.3. Kendini Tanıma-Kendini Açma Üzerine	63
5.4.4. Empati Becerisi Üzerine.....	66
5.4.5. Ben Dili Üzerine.....	69
SONUÇ.....	74
KAYNAKÇA	80
EKLER.....	85
Ek. 2. Anket Formu	88
ÖZ GEÇMİŞ.....	94

ÖZET

Bu çalışma; dünyada ve Türkiye’de meydana gelen şiddet olaylarının en yoğun yaşandığı aile içinde kadına yönelik şiddeti hem literatür yardımıyla hem kuramsal bağlamda, analiz edebilmeyi hedeflemektedir. Yaptığımız çalışmanın kavramsal, kuramsal çerçevesi ve elde edilen bulgular, kadına yönelik şiddetle ilgili ulusal ve uluslararası kuruluşların raporlarından ve çalışma konusuyla ilgili araştırmalar yapan resmi kuruluşların çalışmalarından yararlanılmıştır.

Araştırmanın örneklemi olan şiddete maruz kalan 10 kadınla derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Bu bağlamda yapılan görüşmelerde genel olarak, şiddet gören kadınlarımızın şiddet öykülerine, ne tür şiddete maruz kaldıklarına, neden şiddet gördüklerine, şiddete katlanma nedenlerine, bu eylem karşısında verdikleri mücadelelerin var olup olmadığına dair derinlemesine mülakat yapıldıktan sonra şiddet gören kadınlarımızın ne derece iletişim becerisine sahip oldukları ortaya konulmuştur.

Anahtar Sözcükler: şiddet, aile içi şiddet, aile içinde kadına yönelik şiddet, iletişim becerisi

ABSTRACT

This study aims to analyze the violence against women which is the most frequent way of violence happening both Turkey and the world both by the help of the literature and in a theoretical context. It is benefited from the reports of national and international organizations on violence against women and the studies of official institutions conducting research for the conceptual and theoretical shape of our study and the findings.

It was conducted some deep interviews with the 10 victims of violence as the samples of our study. In this context, we generally touch upon the stories of the victims of the violence against women, what kind of violence they faced, how and why they are exposed to violence, the reasons why they try to put up with the violence, if they struggle against the violence or not. After some deep research, we find out to what extent the victims of the violence have communication skills. It is also mentioned about in the national and international way of fighting against the domestic violence against women and the policies in order to prevent the violence.

Key Words: violence, domestic violence, domestic violence against women, communication skills.

GİRİŞ

Şiddet olgusu ve şiddetin her türlü, her zaman her yerde karşı karşıya kaldığımız bir olgudur. Şiddet olgusunun sıklıkla görüldüğü yer özellikle ailedir ve aile bireyleri içinde en çok kadınlar şiddetin her türlü ile karşı karşıya kalmaktadır.

Kadın, toplum hayatında önemli bir konumda olmasına rağmen bulunduğu her alanda her türlü baskıya maruz kalmaktadır. Ailede, iş hayatında, yolda sokakta akla gelebilecek her alanda kadın, psikolojik, cinsel, fiziksel, duygusal açılardan şiddetle karşı karşıya kalmaktadır. Oysaki kadın bir toplumun ayakta kalması ve toplumun gelişmesinde önemli bir konuma sahiptir. Fakat kadının daha çok aile hayatında, aile bireyleri tarafından özellikle eşi tarafından daha fazla şiddete maruz kaldığına çevremizde birçok kez şahit olmaktayız. Bu durum kadını, ötekileştirmekte ve kadını erkek karşısında çaresiz bırakmaktadır.

Toplumsal bir kurum olan ailenin oluşmasını sağlayan evlilik hayatı ve aile içi iletişim bireyin yaşantısında önemli bir yere sahip, tarih öncesi çağlardan beri ilgi çeken, araştırılan konulardan olmuştur. Bireyin yaşadığı hayattan memnuniyet duyması, toplumda diğer bireylerle sağlıklı iletişim geliştirebilmesinde mutlu evlilik hayatı önemli faktörlerdendir. Mutlu evlilik hayatına sahip olan yetişkin insanlar, ekonomik ve kültürel açıdan verimli, ruhsal olarak sağlıklıdırlar. Ayrıca bireyin sahip olduğu sağlıklı ya da sağlıklı aileye, evlilik ilişkisinin önemli etkisi olduğu düşünülmektedir.

Bilim felsefesi ve sosyoloji alanlarında da çalışma yapmış olan Avusturyalı biyolog Ludwig Von Bertalanffy, canlı organizmaya benzettiği aileyi sağlıklı ve sağlıklı olarak iki grupta incelemektedir. Belirtmek gerekir ki yaşam süreci içerisinde birçok aile sağlıklı ve sağlıklı halleri tecrübe etmektedirler. Sağlıklı ailelerde yaşam kalitesinin önemli unsurlarından olan dengeli ve düzenli yaşam, dolayısıyla mutlu, başarılı, güçlü olmak bakımından benzer özellik göstermektedir.

Sağlıklı aileler de farkındalık ve problem çözme becerileri gelişmiştir. Bilişsel ve duyuşsal işlevsellik bakımından yetkindirler. Yaşam içerisinde beklenen veya beklenmeyen olaylardan meydana gelen stres karşısında akılsal planlar yaparlar. Bilimsel yöntemlerle hazırlanmış programlar ile aile bireylerine etkili iletişim

becerileri kazandırılması yukarıda belirtilen özelliklerin güçlenerek ailenin sağlıklı bir yapıya kavuşmasının etkili bir yoludur.

Sağlıklı-sağlıksız, etkili-etkisiz, doyurucu-mutsuz edici olarak nitelendirilebilecek iletişim birçok bilim insanının araştırma alanı olmuştur. (Atan 2016: 2). Bu bağlamda, kadına yönelik şiddet de sosyolojik olgunun bir parçası olmaktadır. Bu nedenle kadına yönelik aile içi şiddete çok geniş bir çerçeveden bakılıp her yönüyle ele alınması gerekmektedir.

Bu araştırma, kuramsal nitelikli temelle beraber nitel araştırmanın bir araya gelmiş halidir. Bu çalışmada Sivas ilinin sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan kenar mahallelerinde (Alibaba, Çiçekli, Dört Eylül, Esentepe, Fatih, Mehmet Akif, Yeni Mahalle, Yenidoğan, Kümbet vb.) yaşayan ve şiddet gören kadınların neden şiddet gördükleri, şiddet karşısında nasıl bir tutum sergiledikleri, şiddet karşısında mücadele verip vermedikleri ve şiddet gördükleri halde neden bu şiddete katlandıklarını, evlilik yaşamları hakkındaki düşünceleri ve iletişim becerileri incelenmiş, aile içinde şiddet görmüş 10 kadın ile görüşülerek, derinlemesine mülakat tekniği uygulanarak elde edilen sonuçlar aktarılmaya çalışılmıştır.

Çalışmamızın birinci bölümünde; “araştırmanın metodolojisi” başlığı adı altında araştırmanın; konusu, amacı, önemi, kapsamı, evreni, örnekleme ve yöntemi yer alırken, ikinci bölümünde; şiddet, kadına yönelik şiddet ve türleri ile kavramsal çerçevesi oluşturulmaya çalışılmıştır. Üçüncü bölümde kavramsal kuramsal çerçeve olarak feminizm ve eril tahakküm irdelenmeye çalışılmıştır. Dördüncü bölümde ise aile içinde kadına yönelik şiddeti önlemede eşler arası iletişime değinilmiş ve sağlıklı bir aile içi iletişim sürecini kesintiye uğratan iletişim engelleri açıklanmıştır. Beşinci bölümde ise yapmış olduğumuz alan araştırmasında, derinlemesine mülakat sonucu elde ettiğimiz sonuçlar; katılımcıların evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları, şiddet öyküleri, şiddeti görme ve kabullenme nedenleri ve de kişiler arası iletişim becerileri aile içi ilişkileri bağlamında dört alt başlık altında incelenmiştir. Sonuç bölümünde ise çalışmamızın aile içinde kadına yönelik şiddet ve iletişim becerileri bağlamında son değerlendirilmesi yapılmış ve çalışmamız tamamlanmıştır.

Sivas'ta farklı kurumlarda 10 kadın ile yapılan görüşmeler, her birinin şiddete uğrama nedenlerinin, birbirinden farklı, çok faktörlü olduğunu göstermektedir. Bu sebepler birden çok sonuç ortaya çıkarmaktadır. Kadına yönelik aile içi şiddetin nedensel boyutu ve kadınların şiddet ile ilgili tutumu, mücadelesi ve iletişim becerileri konusunda, mülakat tekniği kullanılarak sonuçları değerlendirilmiştir. Aile içinde kadına yönelik şiddeti anlamada sadece teorik bir analizle sınırlandırmanın, konuyu anlamlandırma noktasında derin bir bakış açısı kazandıramayacağı için, şiddet davranışını anlamada katılımcılardan elde edilen şiddet öyküleri, konuyu daha iyi analiz etme amacı taşımaktadır. Şiddete maruz kalan 10 kadın ile yapılan görüşmelerin bulguları her biri sosyolojik olarak açıklanmaktadır ve feminist çözümler yapılmıştır.

Feminist çözümler yapılmadığı takdirde kadına yönelik şiddetin kadın ve erkek arasındaki eşitsizlikten kaynaklanan toplumsal ve politik bir sorun olduğu anlaşılamamaktadır. Kadını yaşadığı şiddetten dolayı sorumlu tutma ve onu suçlama tehlikesi, kadına yönelik şiddetin toplumsal boyutu dikkate alınmadığında daha sık karşılaşılabilen sorunlardır. Bu nedenle sosyal çalışmacıların ön değerlendirme, uygulama ve son değerlendirme aşamalarının tamamında feminist bakış açısını özümsemeleri önem kazanır. Feminist çalışmada şiddet mağduru kadınların yaşadıkları şiddetin hikayelerini, empati kurarak dinlemek önem taşımaktadır. Bu noktada Rogers'ın geliştirdiği insancıl danışmanlık yaklaşımı ön plana çıkmakta, hiyerarşiye dayanmayan, yargılayıcı olmayan, eşduyum (empati) ve koşulsuz olumlu kabule dayanan bir yaklaşım geliştirilmesi gerekmektedir. Kadınları eşduyum ile anlamaya çalışmak ve kadının duygularına karşı duyarlı olmak, feminist yaklaşımın eşitlikçi ve dayanışmacı değerleriyle bütünleşebilmek için önemlidir.

Ataerkil kültür yapısında kültürel değerler hep erkekleri üstün tutmaktadır ve kadını, erkek karşısında güçsüz ve ezik bırakmaktadır. Dolayısıyla kadınlar erkeklerin tahakkümünde ve güdümünde olmaktadır. Ataerkil kültür, kadına şiddeti meşrulaştırmakta ve erkeklerde böyle bir hakkın var olduğuna kültür yoluyla aşılama ve yüzyıllardır şiddeti kadınlara karşı bir araç olarak kullanmaktadır. Kadın böylelikle erkeğe itaat eden bir şekle bürünmektedir.

Tüm dünyada kadına yönelik şiddet sosyal bir problem olarak kabul edilmekte ve giderek önemi artmaktadır. Kadına yönelik şiddeti kişisel bir problem olarak görmek demek kadınlarımızı derinden etkileyen, onları ruhsal çöküntüye uğratan ve onları istenilmeyen kötü davranışlara iten şiddet olgusunun basite indirgenmesi ve meşrulaştırılması demektir. Bu yüzden şiddetin her türüsüne karşı durmalıyız ve hem ulusal hem uluslararası alanda şiddetin her türüsü ile mücadele etmeyi sürdürmeliyiz. Şiddet; yaşamımızın her alanında karşımıza çıkan, büyüyerek varlığını sürdürmeye devam eden bir olgudur ve zamanla birçok insanın hayatını kaybettiği bir insanlık suçudur.

I. BÖLÜM

1. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

1.1. Araştırmanın Konusu

Şiddet olgusu, sadece sosyoloji biliminin çalışma alanı değildir. Şiddet; psikolojinin, hukukun, psikiyatrinin, antropolojinin ve sosyal hizmetlerin de çalışma alanı olarak gördüğü ve ele aldığı bir konudur.

Şiddet sorununun özellikle de kadına yönelik şiddet sorununun ciddiyetinin daha fazla farkında olunmasını ve önemsenmesini ümit eden araştırmamızın konusu: “Kadına Yönelik Şiddet ve İletişim Becerileri” dir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın asıl amacı; Sivas ilinin sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan kenar mahallelerinde (Alibaba, Çiçekli, Dört Eylül, Esentepe, Fatih, Mehmet Akif, Yeni Mahalle, Yenidoğan, Kümbet vb.) yaşayan ve şiddet gören kadınların neden şiddet gördükleri, şiddet karşısında nasıl bir tutum sergiledikleri, şiddet karşısında mücadele verip vermedikleri ve şiddet gördükleri halde neden bu şiddete katlandıklarını, evlilik yaşamları hakkındaki düşüncelerini ve iletişim becerilerini inceleyip sonuçlarını ortaya koymaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Kadına yönelik şiddet, tüm dünyada görülen başlıca sosyal problemlerden biridir. Dünya Sağlık Örgütü'nün raporlarına göre dünyada her üç kadından biri fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalmaktadır. Kadına yönelik şiddet coğrafi sınır tanımadığı gibi, her etnik grupta, gelir sınıfında, eğitim düzeyinde ve dinî cemaatte görülmektedir. Bu evrensel problem, sebepleri ve sonuçlarıyla çok yönlü ve karmaşık bir olgudur. (Gülmez 2014: 1).

Şiddetin her türlü şekle yapılsa yapılsın kabullenilmeyecek ve meşrulaştırılmayacak kadar önemli bir problemdir. Bu yüzden araştırmamızın kadına yönelik şiddetin nedenleri, şiddet görmelerine rağmen kadınların neden buna katlandıkları ve etkili iletişimin ikili ilişkilerde ne denli önemli olduğunun sonuçlarını

ortaya koyacak olmamız kadına yönelik şiddetin ve iletişimsizliğin bir kez daha ciddi bir problem olduğunun ortaya konulması açısından önem taşımaktadır.

1.4. Araştırmanın Kapsamı

1.4.1. Evren ve Örneklem

Çalışma grubumuzun evreni, Sivas ilinin sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan kenar mahallelerinde (Alibaba, Çiçekli, Dört Eylül, Esentepe, Fatih, Mehmet Akif, Yeni Mahalle, Yenidoğan, Kümbet vb.) yaşayan ve şiddet gören kadınlardan oluşmaktadır.

Örnekleme ise Sivas ilinin sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan kenar mahallelerinde (Alibaba, Çiçekli, Dört Eylül, Esentepe, Fatih, Mehmet Akif, Yeni Mahalle, Yenidoğan, Kümbet vb.) yaşayan ve şiddet görmüş 10 kadından oluşmaktadır.

Görüşme süresince elde edilen bulguların çalışmamızın amacına uygun olması açısından 10 katılımcı ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Sayının 10 olarak belirlenmesinin nedeni ise, belirli bir sayıda görüşmenin ardından bulguların benzerlik göstermeye başlamasıdır. Bu nedenle derinlemesine görüşmelerde ortaya çıkan bulguların çalışmamızın amacına yönelik kapsamlı bir yanıt olduğunu düşünmekteyiz.

1.5. Yöntemi

Araştırma yapmanın amacı bilgiye ulaşmaktır. Bilimsel araştırmalarda ise amaç, araştırmanın başında sorulan soruya, yani araştırma problemine cevap oluşturabilecek güvenilir ve geçerli bilgiye ulaşmaktır. Bu bilgiye ulaşmak için izlenecek yola genel olarak 'yöntem' adı verilir. Sosyolojide yürütülen araştırmalar çeşitli toplumsal olgu ve olayların biçimini, dinamiklerini ve karşılıklı etkileşimlerini bilimsel yöntemler kullanarak incelemeye, güvenilir ve geçerli bilgiye ulaşmaya çalışan araştırmalardır (Şavran 2012: 65).

Bu bağlamda tez çalışmamızın yöntemi ise, yorumlayıcı yaklaşıma dayanan, olayları bütünüyle anlamaya çalışan ve derinlemesine incelemelerde bulunarak genele indirgmeden yapılan nitel araştırma yöntemidir.

Nitel araştırma yöntemi özü ortaya koymayı amaçlamakta ve “neden - nasıl” sorularına yanıt aramaktadır. Nitel araştırma yönteminde araştırmanın kendisi başlı başına bir veri toplama aracıdır. Çalışmamızda, nitel araştırmalarda kullanılan araştırma tekniklerinden “derinlemesine görüşme” ve “gözlem” teknikleri kullanılmıştır. Bu bağlamda sözü geçen mahallelerde yaşayan ve aile içinde şiddet görmekte olan kadınlarla derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler gözlem tekniği kullanılarak yapılmıştır. Bu görüşmeler tek tek görüşmeler halinde gerçekleştirilmiştir.

Derinlemesine görüşmeler yapılırken öncelikle katılımcıların kendilerini rahatça ifade edebilmeleri için uygun bir ortam sağlanmış olup, kadınlarla kendi hayatlarına ilişkin sohbetler edilmiş ve çalışmanın amacı anlatılarak karşılıklı güven duygusunun oluşması ve katılımcıların rahat hissetmeleri amaçlanmıştır. Görüşmecilere yöneltilecek sorular önceden hazırlanmış olup, çalışmanın amacına uygun farklı sorular da yöneltilmiştir. Açık uçlu sorular sorularak katılımcıların kendiliğinden konuşması sağlanmış ve mümkün olduğunca detaylı bir şekilde cevaplamaları hedeflenmiştir.

Katılımcıların verdiği cevaplar karşısında sorular ayrıntılandırılmış ve verilen cevapların nedenlerini öğrenebilmek için yeni sorular sorulmuştur. Bu nedenle her katılımcıya aynı sorular aynı sırayla sorulmamıştır. Zaman zaman konu dışına çıkmalarına izin verilmiştir. Görüşme esnasında katılımcının hayatı ile ilgili yönlendirmelerde bulunulmaktan kaçınılmıştır. Konuşmaktan çok katılımcı dinlenerek söylediği her şey anlatıldığı gibi not alınmıştır.

Katılımcılar, çalışmanın aile içi ilişkilerle ilgili olması ve bunun sonucu olarak aile içi özel bilgilerini paylaşması nedeniyle kişisel bilgilerinin alınmasını istememişlerdir. Bu nedenle katılımcıların isimleri K harfi ve ek olarak görüşme sıralamasına göre belirtilen bir numaralandırmayla (örneğin, K1) kodlanmıştır.

Katılımcıların yaşları 26 ila 75 yaş arası, ortalama 2 ila 4 çocuk sahibi olan kadınlardan oluşmaktadır. Eğitim durumları ilköğretim düzeyindedir. Görüşme yaptığımız kadınların eşleri genellikle işçi olduklarından dolayı benzer ekonomik özelliklere sahiptirler.

Katılımcıların, şiddet öykülerine yoğunlaşan bu çalışmada öncelikle katılımcılarla, hem kendilerinin hem de eşlerinin yetiştirildiği ortamda herhangi bir şiddete maruz kalıp kalmadığına yönelik evlenmeden önceki yaşantıları hakkında sohbetler edilerek eşlerinin çocuk yaşta şiddeti öğrenmesinin, evlendikten sonraki aile yaşantısına ne şekilde yansıdığına dair sorular yöneltilmiştir.

Katılımcıların eşlerinden ilk olarak ne zaman şiddet gördüğü ve ne sıklıkla şiddete maruz kaldığı ve şiddet anında ve sonrasında ne şekilde tepki verdiği ve şiddet sonrasında eşinin kendisine olan yaklaşımının ne şekilde olduğuna dair sorular sorulmuş ve bu sorular kapsamında bir takım gözlemler yapılmıştır.

Çalışmada, saha analizinin yapılmasından önceki bölümlerde şiddet olgusuna, kadınların aile içinde ne tür şiddete maruz kaldıklarına ardından aile içinde kadına yönelik şiddet olgusunun incelenebilmesi adına kuramsal alt yapı oluşturulmuştur.

Şiddet olgusunun ne olduğuna ilişkin bölümde kadına yönelik şiddetin türleri, nedenleri, hakkında bilgiler derlenmiştir. Ardından şiddetin incelediğimiz katılımcılara olan etkilerine, hem görüşmecilerden hem de bireysel gözlemlerimizden hareketle yer verilmiştir. Literatür taramalarının yapılmasının ardından tez çalışmamızın uygulama kısmına geçilmiş ve katılımcıların sosyo-ekonomik şartları ile ilgili analizlerde bulunulmuştur. Yapılan analizler sürecinde şiddet ile ilgili feminist kuramlar, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, öğrenilmiş çaresizlik, ve kadınların iletişim becerileri temel perspektifimizi oluşturmuş olup, kadınların aile hayatında şiddetle baş etme yöntemleri ve iletişim becerileri ile ilişkili tartışmalar yürütülmüştür.

Katılımcılardan hiçbirisi bir işte çalışmamakta olup, hepsi ekonomik anlamda eşlerine bağlı olan ev hanımlarıdır. Aile içinde tüm aile bireylerini ilgilendiren konularda en son kararı eşleri vermektedir. Bu noktada ekonomik anlamda eşe bağımlı olma durumunu ve karar alma noktasında son kararı her zaman için eşlerinin vermesini kaynak kuramı şu şekilde ifade etmektedir; kaynak kuramına göre aile ilişkilerinde karar verme gücü büyük oranda her bireyin o ilişkiye getirdiği kaynakların değerine bağlı olarak belirmektedir. Bu kaynaklar gelir, ticarete katkı, miras gibi maddesel olabileceği gibi, akraba bağları, prestij gibi manevi de olabilir.

Karşısındakine göre daha az kaynağa sahip birey daha fazla şiddete meyilli olabilmektedir (İzmirli 2013: 15). Rodman tarafından düzeltilmiş, yenilenmiş olan “statü tutarsızlığı kuramı” na göre bireyin maddi manevi statüsü orantılı ya da tutarlı değilse (sosyal ya da ekonomik kadınların eşlerine bağımlı olması) ya da aile içindeki normlar erkeğin emeğini ön planda tutuyorsa, bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde kadın eşine bağımlı hale getiriliyorsa aile içinde şiddetin ortaya çıkma riski de yükselmektedir.

Çalışmada saha analizi yapılmadan önce kavramsal ve kuramsal çerçevede feminizm ve aile içinde kadına yönelik şiddeti önlemede iletişim konusuna değinilmiştir. Kavramlar ve kuramlar doğrultusunda katılımcılara bir takım yargı cümleleri yöneltilerek etkili iletişim becerileri ölçülmüştür.

Evliliklerde eşler arasındaki kişilerarası iletişim, sağlıklı olmalıdır. Çünkü birbiriyle ve çevresi ile sağlıklı iletişim kurabilen, her türlü duyguyu paylaşabilen çiftler, hem hayatın getirdiği hem de aile içinde yaşanan olumsuzluklara karşı çözüm odaklı bir yaklaşım ile sorunlarla başa çıkabilir ve böylelikle hem daha sağlıklı bir aile düzeni hem de daha sağlıklı bir toplumun oluşumunda etken olabilirler.

Katılımcılar görücü usulü ile evlenmişlerdir ve bilinçli bir şekilde evlilik gerçekleştirmemişlerdir. Eşleri tarafından şiddete maruz kaldıklarında ise ya hiçbir şekilde tepki vermemekte ya sözlü olarak tepki vermekte ya da eşini ailesine şikayet etmektedir. Evlilikte eşler arasında problemlerin şiddet boyutunda yaşanması, eşler arasındaki iletişim kopukluğu, yakın çevrenin sorunu çözmek adına yaptığı müdahale şiddetin büyümesine yol açabilmektedir.

Özetle bu çalışmada kadınların aile içinde ne tür şiddetle karşı karşıya kaldıklarını, şiddet öykülerine yer vererek aile içinde yaşanan kadına yönelik şiddeti görünür kılmak için nitel araştırma tekniklerinden derinlemesine mülakat yöntemi kullanılmış ve gözlem yapılarak saha notları tutulmuştur. Küçük bir örneklem gurubundan aile içinde kadına yönelik şiddet ile ilgili daha derinlemesine ve detaylı bilgi alınması hedeflenmiştir.

Şiddeti, yaşayan insanların gözünden görerek, empati kurarak detaylı bir şekilde betimlemek ve yorumlamak istenmiştir. Bu bağlamda katılımcılarımız ile aramızda empatik, kişisel ve enformel bir ilişki olmuştur. Parçalar incelenerek bilgi

sahibi olunmuş ve gözlemlere dayanılarak bütün hakkında genel ilkeler ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Katılımcıların şiddet ile ilgili düşünceleri sosyal, ekonomik, kültürel değerleri ve psikolojik durumları göz önünde bulundurularak anlaşılmasına, betimlenmeye ve yorumlanmaya çalışılmıştır. Görüşmeler, ilk olarak resmi yazışmalar ve izinlerin alınması sonucunda Sivas Sosyal Yardımlaşma Vakfı'ndan yardım alan ailelerle başlanmıştır. Ardından Sivas Valiliği'ne bağlı Esentepe Toki'de bulunan 'Kadın Sosyal Merkezi'nde görüşmeler sürdürülmüştür. Daha sonrasında mülakatımıza Sivas Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'ne bağlı Eğitim Merkezi'nde devam edilmiştir. Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüğü'ne bağlı olan Huzur Evi için izin alınıp kendini ifade edebilme yeterliliğinde olan kadınlarla görüşmeler yapılmıştır.

Görüşmelere 23. 11. 2017 tarihinde başlanmış olup imkanların oluşması dahilinde belirli zaman aralıklarında sürdürülmeye devam edilmiştir. Örneklem seçiminde amaçlı örneklem tekniğinden faydalanılmıştır. Kadınların 2'si Sivas Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'ne bağlı Eğitim Merkezi'nden, 2'si çalıştığım yerdeki müşterilerimizden, 1'i Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüğü'ne bağlı olan Huzur Evi'nden diğer 5 kişi ise görüşme yaptığım kadınlar aracılığı ile iletişim kurduğum katılımcılardır.

Sonuç olarak yapmış olduğumuz araştırmada; örneklemdeki aile içinde şiddet görmüş olan katılımcıların durumları farklı açılardan derinlemesine ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte, yapılmış olan araştırmada bulgular sadece örneklemdeki 10 kişi için geçerli olacaktır.

II. BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Şiddet

Günümüzde araştırılan ve ilgi duyulan konulardan biri haline gelen şiddet olgusu, diğer sosyal bilim dallarının olduğu kadar sosyologların da ilgisini çekmektedir. Sosyologlar tarafından şiddet olgusunun en iyi, toplumsal ilişkilerin dinamikleri içinde, bütüncül bir yaklaşımla ele alınabileceği savunulmaktadır. Çünkü çatışmalar daha çok birbiriyle ilişki içinde olan bireyler ya da gruplar arasında olmaktadır (Kocacık 2004: 9).

Şiddetin tanımı, sosyal kültürel yapıya göre, onu tanımlayan kişilerin şiddeti algılama biçimine göre ve kişilerin amaçları doğrultusunda farklılık gösterse de Dünya Sağlık Örgütü, 2002 yılında yayınladığı Dünya Sağlık ve şiddet Raporu'nda Şiddeti; “Fiziksel güç ya da kuvvetin, amaçlı bir şekilde kendine, başkasına, bir gruba ya da topluluğa karşı fiziksel zarara ya da fiziksel zararlar sonuçlanma ihtimalini artırmasına, psikolojik zarara, ölüme, gelişim sorunlarına ya da yoksunluğa neden olacak şekilde tehdit edici biçimde ya da gerçekten kullanılması olarak yeniden tanımlamıştır (Dünya şiddet ve Sağlık Raporu 2002; Gültekin ve Şahin 2016: 22).

Bu tanımlama çerçevesinde şiddet tanımlarına bakıldığında; Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde şiddet “bir hareketten doğan güç, karşıt görüşte olanlara kaba kuvvet kullanma, duygu ve davranışta aşırılık” olarak tanımlanır (<http://www.tdk.gov.tr>).

Yapılan tanımlardan yola çıkarak en yalın haliyle şiddet; saldırganlık durumunu içinde barındıran hem bireysel hem de toplumsal boyutta fiziksel, sosyal, psikolojik olumsuz sonuçlara neden olan bir olgudur diyebiliriz.

Şiddet kavramsal çerçeve içerisinde farklı yorumlarla tanımlanabilmektedir. Başka bir ifade ile toplumsal açıdan şiddet, göreceli içeriğe sahiptir. Kimi eylemler belli bir zaman dilimi içinde şiddet olarak nitelendirilirken, aynı eylem zamanla toplum tarafından meşrulaştırılabilmektedir. Şiddeti normalleştiren toplumun kültürel değerleri, şiddet eyleminin nedenlerine etki edebilmektedir.

İlgili düşünceler ışığında, zamansal olarak tanımında değişimler olan şiddetin, kişiye, duruma, kültüre göre değişimler gösterdiği gözlenirken, beklide değişmeyen tek şey gücü elinde bulunduranın zayıf olarak nitelendirdiği şeylerin varlığını değersizleştirilmesi yok saymayı sürdürüyor olmasıdır. İnsanın varoluşunu koruma çabası, varlığını değerli bulmasındandır. Varlığın özünün olumlanması ve değerli olmasının anahtarı sevgidir. Varlığının değerini insan kendisi ile barışık bir şekilde, kendini severek oluşturmaya başlar. Varoluşun tehdit edilmesi ve değersizleştirme çabası kabul edilemeyecek bir durumdur. Bu duruma sebebiyet vererek varlığın özünü yaralayan, aslında kendi varlığını da yaralamaktadır. Yaşam anlamı arayışındaki insan kendisine sevgi duyarak ve kendisiyle barışmış olarak, öznesi olduğu yaşantısında öznesini değerli kılmış olacak, böylece kendi yaşantısında bir nesne olan, kendi dışındaki insanlar ve tüm varlığı daha değerli görecektir, yaşama anlam katma konusunda önemli bir adım atmış olacaktır.

Evrensel bir olgu olan şiddet, tarih öncesi çağlardan beri varlığını sürdürmüştür. Özellikle tarımın keşfi ile başlayan Neolitik devrim sonrası üretim artışıyla beraber oluşmaya başlayan şehirlerde toplumsal sınıflar ortaya çıkmaya başlamıştır. Egemen sınıfların şiddeti bir araç olarak kullanarak, refahlarının devamı için insanları ezmesi tarihsel bir olgudur. Ataerki toplum yapısı dolayısıyla toplumsal kurumlardaki erkek egemenliği, kadınların toplumsal ve bireysel hayatlarında maddi manevi olarak daha fazla ezilmelerine ve şiddete maruz kalmalarına sebebiyet vermiştir.

Şiddet olaylarının, bireysel ve toplumsal etkenlerin birlikte şekillendirdiği olaylar olduğu, bireysel düzeyde yaşanan şiddet olaylarının, bireyin içinde bulunduğu toplumsal koşullardan ayrı düşünülmemeyeceği, aynı zamanda toplumsal düzeyde yaşanan şiddet olaylarının da, bireyin kişilik özelliklerinden ayrı tutularak değerlendirilmeyeceği söylenebilir. Böylece gelişimini sağlıklı toplumsal koşullarda tamamlamış bireylerin, sağlıklı toplumsal yapılar meydana getireceği, toplumsal koşulların yetersizliğinin ise sağlıklı bireysel gelişimlere, sağlıklı bireysel gelişimlere, sağlıklı bireysel gelişim geçiren bireylerin de doğal ve toplumsal çevrelerinde saldırgan davranışlara ve şiddet eylemlerine neden olacağı düşünülebilir (Ayan 2010: 51).

İster bireysel olsun isterse toplumsal şiddetin birçok nedeni vardır. Birey (erkek), kadına şiddetin herhangi bir türünü gösterirken bunu kendisinde hak görmüş ve doğru olduğuna inanmıştır. Bundan dolayı kadın saygısız, hatalı ve haksızdır. Çünkü erkek geriye dönük ruhsal ve toplumsal yaşantısında çocukluk çağında şiddeti öğrenmiştir ve uygulama aşamasında ilk olarak eşini ve çocuklarını hedef almıştır. Yani şiddete, öğrenilmiş bir davranış biçimidir denilebilir.

2.2. Kadına Yönelik Şiddet

Akla ilk olarak fiziksel şiddetin geldiği kadına yönelik şiddet çok daha geniş bir kavramdır. Toplumun en önemli meselelerindedir. Sosyal ve bireysel alanlarında kadınlar, aile fertleri, akrabalar, tanıdıkları veya tanımadıkları kişiler tarafından tehdit, istismar, taciz, tecavüz gibi olaylarla karşı karşıya kalmakta, bu olaylar ruhsal ve bedensel olarak zarar görmelerine sebebiyet verebilmektedir.

Dördüncü Dünya Kadın Konferansına katılan hükümetler 1995 yılında Pekin’de toplanarak bütün kadınların eşitlik, kalkınma ve barış hedeflerini gerçekleştireceklerine dair deklarasyonu kabul ettiler. Pekin Deklarasyonu (1995:46)’nda kadına yönelik şiddet, “kadının fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel olan, bu tip hareketlerin tehdidini, baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren ister toplum önünde ister özel hayatta meydana gelmiş olsun, cinsiyete dayalı her türden şiddet” şeklinde tanımlanmaktadır.

Kadınların yaşadığı aile içi şiddeti gün yüzüne çıkarması bakımından Pekin Deklarasyonu oldukça önemlidir. Toplumsal hayat dışında bireysel olan ve kimsenin müdahale edemeyeceği düşünülen özel hayatın, sınırının olması gerektiği, kadına yönelik şiddetin önüne geçebilmek için yasal çerçeveler içerisinde önlem alınmasının gerekliliği bu deklarasyonla birlikte daha önemli hale gelmiştir. Ancak özel alan açısından toplum, aile içi kadına yönelik şiddet olaylarında karı koca arasında olur, barışçılar gibi kabullerle tepkisiz kalabilmekte, kadınların şikayet edebilmeleri haklarını aramaları zorlaşabilmektedir.

Kadına yönelik şiddet olgusu, son derece hassas bir konudur ve bu konunun ele alınıyor olması oldukça güç bir durumdur. Bilindiği üzere şiddetin en yaygın olduğu gruplar kadınlar ve çocuklardır. Ataerkil yapının beraberinde getirdiği kültürel

normlar ve kültürel kodlar kadını ve çocuğu güçsüz kılmaktadır. Topluluk içi bazı faktörler de (yoksulluk, imkan kıtlığı gibi) kadına yönelik şiddetin fazla olmasında etkilidir.

Kadına yönelik aile içi şiddetin her zaman, kabul edilir olsun veya olmasın toplum yaklaşımı ve kültürel normlar ile yakından bağlantısı vardır. Toplumsal bakış açısındaki temel değişimler olmadan kadına yönelik şiddete karşı verimli bir mücadele izlemek mümkün olmayacaktır. Kadına yönelik şiddete karşı toplumsal tutum şiddet mağdurlarının sayısının azalmasına ya da kadına yönelik şiddetin devam etmesine yol açabilir.

Kadına yönelik şiddetin, sadece aşırı sert veya tekrarlayan müdahaleler olarak algılanması, belli ölçüde ve bazı koşullar altında kadına yönelik şiddetin meşru görülmesine neden olabilmektedir. Bu noktada kadına yönelik şiddeti bazı koşullarda belli ölçüde maruz gören hoş gören yaklaşım kadına yönelik şiddetin sürdürülmesine neden olacaktır ve kadına yönelik şiddetle mücadeleyi zorlaştıracaktır.

Aile içi şiddetin toplumda kabullenilmesi oranı aynı zamanda insanların kendi hayatlarında kabullendikleri şiddetin seviyesini yansıtır. Bu durum “öğrenilmiş çaresizlik” olgusu ile bağdaştırılabilir. Bu soruna gösterilen ehemmiyet ve bu sorunun yaygın ve toplum için bir tehdit olduğu inancı, sorumluluk bilincinin yükselmesini sağlayacaktır.

Kadına yönelik şiddet sorunun diğer bir yüzü ise çoğu vakanın ortaya çıkmamış olmasıdır. Bu sorun aynı zamanda kadına yönelik şiddette buz dağının görünmeyen yüzü olarak bilinmektedir. Bu metafora göre, kadına yönelik şiddet olaylarının çoğunun üzeri örtülmekte ve topluma sadece belli bir kısmı gösterilmektedir. Yapmış olduğumuz saha araştırmasında katılımcılar, şiddete maruz kalıp bu durumdan etkilenmiş olsalar da şiddete maruz kaldığını açıklamakta ilk başta çekimser davranışlar sergilemiş olsalar da şiddetin her türüsüne maruz kalabildiklerini açıklamışlardır.

Kadın mağdurların büyük bir çoğunluğunun aile içi şiddeti bildirmemeleri ve yardım arayışına girmemeleri problemin kaynağını anlayabilmek açısından önemlidir. Şiddet görmelerine rağmen bildirmemelerin sebepleri kişisel nedenler; utanma, öç alma korkusu, ekonomik bağımlılık ve toplumsal nedenler; kadın ve erkek arasındaki

güç dengesinin olmaması, aile mahremiyeti, mağduru suçlayan yaklaşımlar gibi nedenlerden dolayı şiddeti bildirmekte çekimser kalmalarına neden olabilmektedir. Aslında vakaların birçoğu aile ve arkadaşlar arasında bilinmektedir ancak gizlenmektedir.

Kadınların şiddet görmesine neden olarak gösterilen bir başka tutum ise sözde kadının tahrik edici davranışlarının kadına yönelik şiddetin bir sebebi olarak gösterilmektedir. Bu yüzden mağduru suçlayan yaklaşım pek çok şiddet olayının gün yüzüne çıkmasını engellemektedir. Şiddet mağdurlarını ayıplamak kadına yönelik şiddeti daha hoş görülebilir konuma getirebilmektedir. Sosyal psikolojik kurama göre mağdurlar şiddeti hak ettiklerini veya kendi mağduriyetlerini kendilerinin oluşturduklarına inandırılırsa kadına yönelik şiddet mağdurlarının yardım alması veya şiddetten kurtulması ihtimali önemli ölçüde azalır.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM 2016b: iv)'nün “Ulusal Eylem Planı 2016-2020-Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele” planında kadına yönelik şiddetin sadece kadınları değil aynı zamanda toplumu da olumsuz anlamda etkilediği belirtilmektedir. Kadına yönelik şiddeti önlemek için toplum düzeyinde eğitim ve diğer önleme çabaları kadına yönelik şiddetin sınırlandırılmasında etkili olacaktır. Eğitim ve medya kampanyaları kadına yönelik şiddete karşı tahammülün sifıra indirilmesinde en temel araçlardır.

2.3. Kadına Yönelik Şiddetin Türleri

Yapmış olduğumuz alan araştırmasında katılımcılarımızın şiddet konusunda ilk akıllarına gelen fiziksel şiddet olmuştur. Oysaki aile içinde kadına yönelik şiddetin birden çok türü vardır. Aile içinde kadına yönelik şiddet türlerinin, duygusal, cinsel, ekonomik, sözel, psikolojik olmak üzere pek çok türü olduğu üzerinde durulmuş ve katılımcılara açıklanmaya çalışılmıştır. Ayrıca eşlerinin çocukluk dönemlerinde şiddete maruz kalıp kalmadıklarına dair sorular yöneltildiğinde ise eşlerinin çocukluk ve gençlik çağlarında şiddete maruz kaldıklarını dile getirmişlerdir. Katılımcıların şiddet görüyor olmaları bu bağlamda değerlendirildiğinde eşlerinin çocukluk ve gençlik dönemlerinde şiddeti görmüş ve öğrenmiş olma durumlarını gelecekteki yaşantılarını şiddet içerikli davranış biçimi üzerine kurgulayıp inşa etmelerine neden olduğunu söyleyebiliriz. Bu anlamda şiddetin her türüsü aileler ve sosyal çevre

tarafından geleceğe taşınarak kuşaklar boyu devam ettirilen bir davranış biçimi olabilmektedir, diyebiliriz.

Şiddete karşı erkek hareketinin öncülerinden olan Kaufman, erkek şiddetini analiz ederken, ataerkil güç, şiddetin gelenek, yasal kodlar ve çeşitli uygulamalarla onaylanması ve geçmiş deneyimler üzerinde durmaktadır (Kuzu 2013: 24). Şiddetin kültürel bağlamda kabul görülüyor olması ve onaylanması şiddet ile mücadele hususunda olumsuz bir etkiye sahip olmuştur. Yapılan farklı araştırmalarda geçmiş yıllara nazaran şiddete göz yumulması açısından daha bilinçli olunmaya çalışılsa da gün yüzüne çıkamayan ve dile getirilemeyen birçok şiddet öyküsüne tanıklık etmekteyiz.

Şiddete uğramak, benlik saygısını örseleyerek kadını utanmaya, kendini diğer insanlardan izole etmeye götürebilmektedir. İlerleyen aşamada, şiddetin sonunun gelmeyeceği ve bundan kurtulmanın mümkün olmadığı düşünceleri çaresizliğe, baskının içselleştirilmesine neden olabilmektedir. Diğer yandan, kadının eşinden gördüğü şiddeti “hak ettiğini” düşünmesi, kendini suçlamasına da neden olabilmektedir. Kadının kendini değersiz görmesi de şiddetin sonuçlarından bir diğeridir (Gülpınar ve Kandemirci 2013: 32).

Şiddet aile içinde fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik olmak üzere dört alt başlıkta incelenmektedir. Ancak kadınlar şiddetin her türüsüne yaşamı boyunca maruz kalmaktadır.

2.3.1. Fiziksel Şiddet

Oldukça sık gözlemlene fiziksel şiddet, kişi iradesini yok sayarak, kişiyi baskı ve kontrol altına almaya çalışan, bir fiske ile başlayıp, yaralama, işkence, öldürmeye kadar gidebilen insanlık suçu eylemler grubudur. Şiddetin en görünür açık şekli fiziksel şiddettir.

Ailede ve yakın çevrede başlayan kadına yönelik şiddet toplumsal kurumlara doğru içten dışa yayılım göstermektedir. Toplumsal açıdan erkeğe göre edilgen konumlandırılan kadının şiddet göremeye devam etmesi olasıdır. Ataerkil toplum yapısının ortaya koyduğu etik değerler, kadınların kutsal olduğunu söylerken, kadını belirlemiş olduğu kalıbın içerisine alabilmek için şiddetin her türüsünü meşrulaştırmaya zemin hazırlayabilmektedir. Kadınların nerede, ne zaman, nasıl

davranmaları gerektiğinden, ne giyebileceklerine, kararlarından seçimlerinden kadar bütün alanları belirlemektedir.

2.3.2. Psikolojik Şiddet

Kadını küçük görerek onu herhangi bir işi yapamaz, beceriksiz biri olarak itham etme, kişiliğini ve fikirlerini önemsememe, bağırma, lakap takma, sürekli olarak eleştirme, emir yağdırma, surat asma, davranışlarını ve yaptıklarını sürekli kontrol etme, iş hayatında ve sosyal hayatta karşısına çıkan fırsatlara engel olma vb. pek çok davranış bu kategoriye girmektedir (Karayel 2019: 1).

Psikolojik şiddet; duygusal anlamda yıkıcı davranışlar veya sözlü olarak kişiyi yıpratmak şeklinde tanımlanabilir. Erkeğin kadınları çocukları ile tehdit etmesi, kadının dövüleceği korkusu, kadının kendine olan saygısını yitirmesine neden olabilecek küçük düşürücü sözlerin söylenmesi, ağır ithamlar ve iftiralarda bulunulması, kadının ailesi ile tehdit edilmesi, küfür ve hakaret etmek, eşlerin kendi aralarındaki kullandıkları kırıcı üslup, kadının eşinden izinsiz sokağa bile çıkamıyor olması psikolojik şiddet biçimine örnek olarak gösterilebilir ve erkeğin kadına karşı psikolojik şiddet uygulaması şeklinde değerlendirilebilir.

Duyguların istismar edilmesi, bedenen ve ruhen kadının varlığını yok saymak, kadını ev içinde hizmetçi olarak görmek, kadını eve hapsedmek, her bir davranışını kontrol etmek, kadının kendisini güvende hissedememesi ve duygularının örselenmesi durumu, erkeğin kadını; sevgisinden, ilgisinden, şefkatinden mahrum etmesi yani kadının manevi duygularını karşılayamamak, hem özel hem de kamusal alanda kadını sözle taciz etmek, göz hapsine almak, vb. durumlar kadının fiziksel değil de psikolojik olarak ruhunun zedelenmesine neden olabilmektedir.

2.3.3. Ekonomik Şiddet

Kadına yönelik şiddet türleri arasında, ifade edilmeyen şiddet türü ekonomik şiddettir. Kadınlar ekonomik sorunlardan öylesine izole edilmiştir ki birçok kadın ekonomik şiddete maruz kaldıklarının farkında değildir. Genel kabul görmüş konseptte göre, avcı-toplayıcı toplumdaki tarıma geçiş, insan kadını ekonomik yaşamdan izole etmeye başladı ve bu durum kadınlar tarafından da kanıksanmıştır. Birçok kadın, sahip oldukları ekonomik hakları bilmeden, erkeklerin ekonomik tekelini meşru gören bir zihniyette yaşamaktadır.

Aile içinde kadına yönelik ekonomik şiddeti; erkeğin bakmak ile yükümlü olduğu kadına ihtiyaçlarını karşılaması için para vermemesi, onları gezmekten ve eğlenmekten alıkoyması, kendilerini geliştirmek adına gerekli olan maddi imkanları sunmaması, çalışmasına izin vermemesi, çalışmasına izin vermiş olsa dahi parasını elinden alması, ev içinde gereksiz harcamalar yaptığını düşünerek onları bir çok isteklerinden mahrum etmesi, aile içinde kadına yönelik ekonomik şiddet olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda katılımcıların aktardıklarına bakıldığında;

Katılımcılardan; K8: “ Eşim ne bana ne de çocuklara bakmazdı. Dolapta hiçbir şey olmazdı. Kayınbabam alışverişi kendi yaptığı için erzakları odaya kitlerdi. Ben çocuklarımın karnını annelere gidip doyururdum. Eşim de akşam eve gelince niye yemek yok diye beni döverdi.”

Katılımcılardan; K5: “ Eşime evin eksikliğini zorla gördürürdüm. Para vermezdi. Ben de o banyoya girdiğinde onun anlamayacağı şekilde cüzdanından para araklardım.”

Katılımcılardan; K3: “ Evde deterjan biterdi almazdı. Sabun şampuan biterdi almazdı. Sen her gün banyo mu yapıyorsun bu sabun şampuan niye bitiyor diye bana kızıp bağırırdı.”

Katılımcıların aktarımları doğrultusunda kadınların ekonomik şiddeti eşlerinin kendilerine yeterli yiyecek, giyecek alacak kadar para vermeleri olarak tanımladıklarını söyleyebiliriz.

2.3.4. Cinsel Şiddet

Yapmış olduğumuz alan araştırması sonuçlarının ışığında aile içinde kadına yönelik cinsel şiddeti; cinsel ilişkide bulunmayı isteyen erkeğin kadın tarafından reddedilmesi ve bunun sonucunda kadının erkek tarafından dövülerek ya da hakaret edilerek kadına korku halindeyken isteği dışında cinsel ilişkiye zorlamak olarak tanımlayabiliriz. Bu bağlamda katılımcılar şunları aktarmaktadır:

Katılımcılardan; K4: “ Eşimle birlikte olmak istemiyordum çünkü bana çok kötü davranıyor ve gönlümü almıyordu. Sonra da birlikte olmak istiyordu o zamanda benim içim almıyordu, istemiyordum.”

Katılımcılardan; K6: “ Eşim beni aldattıktan sonra ondan iyice soğudum. Sonrasında birlikte olmak istemedim. Ama bir kadının eşine yok demesi, arkasını dönüp yatması günah. Melekler sabaha kadar o kadına lanet edermiş. Bende bu yüzden istediği zaman istemesem de birlikte oluyordum. Ama çok acı çekiyordum. Cinsel organımda çok acıyordu. Hemen bitsin istiyordum. Kendimi o beni aldattığı kadınlar gibi görüyordum. Kendimi fahişe gibi hissediyordum.”

Yukarıda aktarılanlar sonucunda, kadının hem psikolojik ve duygusal hem de fiziksel olarak yaralar aldığını ve bu durumun kadında hem ruhsal hem de bedensel bir takım rahatsızlıkları da beraberinde getirdiğini söyleyebiliriz.

III. BÖLÜM

3. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE OLARAK FEMİNİZM VE ERİL TAHAKKÜM

Kadının ev içindeki yükümlülükleri, erkeğin ise kamusal alandaki üstünlüğüyle ve kadın ile erkek arasındaki farklılıkların göz önüne alınarak yapılan kamusal-özel ayrımı, kadının ev içindeki sorumluluğunun erkek tarafından kötüye kullanımı ve “erkek evin reisidir” düşüncesini desteklemektedir. Kadınların bilinç altında yer eden “erkek evin reisidir” düşüncesi erkeğe bağımlı olduklarını kabul ettirmekte ve kadınları şiddet karşısında savunmasız bırakmakta ve şiddeti kabullenmeyi sağlamaktadır. “Kocasını değil mi döver de sever de” algısı kadının aslında haklı ya da haksız olduğu durumlarda şiddeti hak edebileceği düşüncesinin oluşmasına neden olup sessiz bir kabullenışı de beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda kadına yönelik aile içi şiddet hususunda toplumsal hareketlilik ve toplumsal uyanış feminist hareketler ile birlikte tartışma konusu olarak gündeme gelmiştir ve toplumda farkındalık yaratılmaya başlanmıştır.

Feminizmin kadına yönelik şiddet konusundaki duyarlılığı, Batı ülkelerinde 1960 ve 70’lerde gelişen “ikinci dalga” feminist hareketle birlikte gelişmiştir. “Kişisel olanın politik olduğu” sloganıyla, cinsiyet temelli şiddete yönelik eleştirel bir bakış geliştirilerek, aile içi şiddetin toplumdaki eşitsiz cinsiyet ilişkilerinden kaynaklanan yapısal ve politik bir sorun olduğu ortaya konmuş ve devletin bu konuda sorumluluk alması yönünde çalışılmıştır (Miller 2008: 148–149). Kadın ve erkek arasındaki toplumsal-kültürel normların dayattığı eşitsizliğe karşı duran feminizm bu eşitsizliğin nedenlerini sorgulamaktadır.

Feminizm temel süreçte üç dalga halinde incelenmektedir. Feminizmin başlangıcı kabul edilen Fransız İhtilali’nden 1960’lara uzanan birinci dalga feminizm, kadınlara ve erkeklere eşit fırsatlar sağlandığında toplumsal eşitliğin sağlanabileceğini ifade eder. 1960’lardan itibaren ortaya çıkarak 80’lerin başına kadar uzanan feminist hareket kadınların ortak ezilmişliği vurgusuyla tüm dünyada geleneksel muhalefet tanımlarının dışında, farklı milliyet ve dinlerden kadınların dünyaya direnmesi, değişim ve özgürlük uğruna mücadele etmesinin gerekliliğini belirterek geniş tabanlı

bir birleşme sağlamıştır. 1980'lerin sonundan günümüze değin uzanan üçüncü dalga feminist hareket ikinci dalga feminizm hareketinin aksine eşitliklere değil cinsiyetlerin farklılığına ve bu farklılıkların biricikliğine dikkat çekmektedir.

Simone de Beauvoir'in “kadın doğulmaz, kadın olunur” sözünü destekleyen bir biçimde üçüncü dalga feministler farklılıklarının ifade edilmesiyle var olmak istemektedirler (Aktaş 2013: 60).

Kadın ve erkek arasındaki eşitliği kendine amaç edinen feminizmin ilk dalgasında Liberal feministler kadının özel alan ile kısıtlanmasına karşı çıkararak sosyal dönüşümün kadının eğitim alması gerektiğine öncelikle değinmişlerdir. Eşit haklar mücadelesinde kadınlar (oy verme hakkı gibi) kamusal alanda önemli kazanımlar elde etmiş olsalar da toplumsal cinsiyet ayrımcılığının özünü değiştirmekte başarısız olmuşlardır. Birinci dalga feminizm yerini ikinci dalga feminizme bırakmıştır. İkinci dalga feminizmin özünü toplumsal cinsiyet rolleri ve bununla birlikte ortaya çıkan iş bölümü, kamusal alan-özel alan kavramları oluşturmaktadır. Kadının özel alandan kamusal alana geçişini engelleyen nedenler üzerinde durulsa da hukuki boyutta kadın erkek eşitliği şekilsel olarak sağlanmaya çalışılmış fakat yasalarla sınırlı kalarak toplumsal, kültürel alanda erkek egemenliği varlığından ödün vermeyerek kalıcılığını korumuş, özünden taviz vermeyerek ataerkil yapısını korumuştur.

Feminist kuramın tüm bu dönüşümleri onun çeşitli düşünce sistemleri ile yeniden şekillenmesine ve çeşitli bakış açıları kazanmasına sebep olmuştur. Bu bakış açıları temelde kadınların maruz kaldığı sosyal adaletsizliği ortadan kaldırmayı amaç edinse de birbirini tamamlar nitelikte yapılar olmaktan öteye ayrı bir düşünce sistemi oluşturmuşlardır. Örneğin Liberal Feminizm kadının akli sayesinde güçleneceğini ve sınırsız sadakatini sonlandıracağını savunmaktadır. Kadınlar akıl sayesinde ataerkil sistemin kendisine yüklediği sadakat, fedakarlık, sessizlik, mahremiyet gibi değer ve rollerle özel alana sıkışmayı reddederek kamusal alanın kendisine sağladığı imkanları görme fırsatı bulacaktır.

Ekonomik ve Ososyal alanda kadın-erkek eşitliği ile eşit koşullarda kadınların erkeklerle eşit haklara sahip olması üzerinde duran Liberal Feminizmin aksine Radikal Feminizm, ataerkil sistemin kadınların özgürlüğünü kısıtladığını, baskı ve şiddete altında tuttuğunu bu yüzden de ataerkil yapıların tamamen ortadan kaldırılması

gerektiğini savunmaktadır. Aynı şekilde Sosyalist ve Marksist feminist olgu kapitalist ve ataerkil yapıların karşılıklı bağımlı ilişkilerinin kadınların özgürleşmesini engellediğini ve temelden bir dönüşümün gerçekleşmesinin gerekliliğini vurgulamakta, Postmodern feminist olgu ise evrensel bir cinsiyet kategorisini reddederek kadınların sorunlarına toplumsal yaşamda daha spesifik çözümlerin arayışı içine girmiştir.

Kadınların ötekileştirilmesinin kültürle bağlantılı olduğunu savunan Kültürel feminist yaklaşım ise sosyal değişimi değil daha geniş kültürel bir dönüşümü amaç edinmektedir. Bu sebeple kültürün kadını bu şekilde konumlandırmasının sebeplerini açıklamaya çalışan kültürel feminist yaklaşım toplumsal cinsiyet kimliğinin oluşumunda biyolojik ayrıcalıklardan ve farklılıklardan ziyade toplumsal sorunlar ve kültürel yapının etkinliğini savunur. Tüm bu durumlar feminist kuramın birbirinden farklı kuramsal bakış açılarını içinde barındıran bir görünüş sergilemesine sebep olmaktadır (Taş 2016: 175).

Kadınlar hane içinde başlayıp toplumsal yapı ile pekişen ve aile içinde yeniden üretilen sistem içinde, aile içi şiddete karşı adeta savunmasız kalmaktadırlar. Bu durum kadınların yaşadıkları aile içi şiddeti söylemekten çekinmelerinin ve hatta kimi zaman şiddeti hak ettiklerini düşünmelerinin en önemli sebeplerinden biridir. İçselleştirme ve ötekileştirme duygusu ile kadınlar aile içi şiddetin devamlılığında adeta taşıyıcı rolünü de üstlenmekte ailesinde gördüğü şiddeti evlendiğinde eşinden gördüğünde daha doğal karşılayabilmekte ve nesilden nesile şiddetin aktarımında etkili olabilmektedir. Tüm bu nedenlerle kadına yönelik şiddetin önlenmesinde hane halkının kilit rolünün yasalar ve diğer toplumsal kurallar ile pekiştirilmesi gerekmektedir.

Feminist teorideki tartışmalar, ataerkil düzen, sınıfsal-sosyal farklılıklar, toplumsallaşma süreci gibi etkenler toplumsal yapının kadınları bir kısıkaç gibi içine aldığı, baskı kurduğu düşüncesi, toplumsal cinsiyet kimliğinin sorgulanmaya başlanması bizi Bourdieu'nun "Habitus" kavramına götürmektedir. Bourdieu'nun "habitus", "alan", "simgesel şiddet" kavramları toplumsal cinsiyet ayrımı sonucunda oluşan ilişkileri açıklamada önemli kavramlar olmuştur.

Bourdieu'nun Habitus kavramı, insanların belirli kültürler veya alt kültür içerisinde yaşamaları sonucunda zihinlerinde sahip oldukları temel bilgi stokunu

anlatır (örneğin, evliliğe karşı tutumuna göre, vb.). Habitus en temelde, dışsal toplumsal yapıların içselleştirilmesiyle ortaya çıkar. Böylece habitus, belirli türde yer ve koşullardaki toplumsal deneyimlerimizin bir sonucu olmasının yanında, zihnimizde taşıdığımız (dil, etnisite, vb.) sürekli eğilimler setini ifade eder. Böylece habitus, bireyin içinde yer aldığı toplumsal bağlamının etkisini harekete geçiren bilişsel ve güdüsel bir mekanizma halini alır.

Habitus bir kişinin neler istediği ve ilişkilerinde neler sağlayabileceği konusundaki beklentilerini besleyen eğilimlerin toplamıdır. Habitus kavramına göre, bir insan bir davranışı nasıl yapacağını bilir fakat “niçin” ini açıklama durumunda zorlanır. (Palabıyık 2011: 128). Yani habitus kişiye bir dizi kimlikler yükler. İnsanlar içinde yaşadıkları toplumsal koşullardan üretme olanağına sahiptirler başka şansları yoktur. İşte bu durum “habitus” kavramını içerir.

Bourdieu'nun habitus kavramı bağlamında kadın, özel alan dışında kamusal alanda da etkinliğini göstermiş olsa bile benimsemiş oldukları kültürel – toplumsal normlar onları belli başlı kalıp davranışlar göstermesine neden olmuştur ve erkek egemen yapının hegomonik baskısından isteseler de kurtulamamışlardır. Yani eril tahakküm, kadınlar tarafından ataerkil düzenin doğal bir parçası olarak kabul edilmiştir. Kadının bu durumu meşru hale getirmelerini, içselleştirmelerini erkeğin kadın üzerindeki tahakkümünü Bourdieu “sembolik şiddet” olarak kavramlaştırmıştır. Erkeğin kadın üzerindeki baskısını ve kadının bunu benimsemesi noktasında Connell'in “hegomonik erkeklik” kavramına baktığımızda ise Connell'in de Bourdieu'dan yola çıkarak toplumsal cinsiyet eşitsizliğini açıklamaya çalıştığını görmekteyiz.

Connell'a göre bir ailenin toplumsal cinsiyet rejimi şu üç yapı tarafından belirlenir: duygusal ilişkiler, ücret ve mesleğin belirlediği iktidar, iktidarın belirlediği işbölümü. Bu durumda Hegomonik erkeklik ortaya çıkmaktadır. Hegomonik erkeklik kavramı Connell'in çalışmalarında sıkça rastlanılan bir kavramdır. Gramsci'nin İtalya'daki sınıf ilişkileri analizinde var olan toplumsal üstünlüğü belirtmek için kullandığı hegemonya kavramı Connell'in toplumsal cinsiyet analizinde erkeğin kadına üstünlüğünü açıklamak için kullanılmıştır. Connell hegomonik erkeklik ve ön plana çıkarılan kadınlık arasındaki uyumun,

“erkeğin kadın üzerindeki egemenliği kurumsal bir hale getiren pratiklerden kaynaklandığını” belirtir (Metin 2011: 97). Buna bağlı olarak toplumsal cinsiyet ilişkileri sosyal yaşamda sosyal kültürel normlar yoluyla yaratılmaktadır. Sonuçta ise kadınların bunu benimsemeleriyle bu kültürel normlar sonucunda oluşan şiddet olgusu ve şiddet olayları meşru hale gelmektedir.

Kadınların özel alandan kamusal alana tam anlamıyla geçmelerini sınırlayan cinsiyetçi roller (habituslar) onları özel alanda yani ev içi rollerini benimsemeleri kadınların etken değil de edilgen konumda olmaları sonucunu ortaya çıkarır. Dolayısıyla ataerkil yapı kendini sürekli yenileyerek varlığını koruyarak devam ettirmektedir. Yapmış olduğumuz alan araştırmasında da geleneksel toplum yapısına sahip olunması erkeğin birincil konumda olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda K1’in “İzinsiz sokağa bile çıkamam, pencereden bile dışarıya baktırmaz.”, K2’nin “Hiçbir konuda eşim kendisine laf söyletmez”, K5’in “Ev ile ilgili hepimizi ilgilendiren konularda en son kararı eşimin kendisi verir.” şeklindeki paylaşımları cinsiyetçi habitusların, kadınları edilgen bir konumda olmalarına neden olduğunu gözler önüne sermektedir.

Kadınların kamusal alanda; iş hayatına katılımı, milletvekili ya da eğitimci olabiliyor olması, kamuda eşit haklara sahip olması geleneksel yapının dönüşmesi açısından yeterli olmadığını söyleyebiliriz. Ataerkil yapıya sahip olan toplumlarda kadının rolünü özel alanda (ev içinde) tanımlarken erkeğin rolünü “aile reisi” ya da ailesini geçindirmekle yükümlü kişi olarak tanımlamaktadır. Ailenin geçimini sağlamak erkeğin sorumluluğuna bırakıldığı için güç erkeğin elindedir.

Kadınların öğrenim düzeyinin artması ekonomik alanda gücü elinde bulundurmaları durumunda toplumsal cinsiyet rollerine karşı bir tutum sergileyebilmektedirler. Fakat her ne kadar bu gücü ellerinde bulundurmuş olsalar dahi evlilik ve aile yaşantılarında geleneksel bir tavır sergileyebilmektedirler. İşte tam da bu noktada Bourdieu’nun habitus kavramında dediği gibi eril tahakküm gücünün egemenliğinde kalan kadınların kendi rızalarıyla fakat farkında olmadan erkek egemenliğini kabullenmeleri geleneksel bir takım davranışlar sergilemelerine neden olmaktadır. Bu anlamda kadının erkeğe bağımlılığı olağan bir durummuş gibi kabul edilmesi ve erkeğin yüceltilmesi Bourdieu’nun kavramsallaştırdığı “eril tahakküm”

hakimiyetini, cinsiyetler arasındaki eşitsizlik ve farklılıktan aldığı söylenebilir. Kadınlar bu hakimiyeti bilinçsiz bir şekilde aile ve sosyal çevre aracılığı ile ya da kültür yoluyla benimserler ve aslında evlenmeden önce bu durumu kabul etmektedirler, evlendikten sonra ise “erkek kadından üstündür” düşüncesini bilinç altında taşıyarak yaşamlarını bu şekliyle sürdürebilmektedirler.

Erkek egemen bakış açısının var olduğu bir toplumsal düzende kadın-erkek ilişkileri eril tahakkümün kodlarına göre şekillenmektedir. Gündelik yaşamdan, özel-kamusal alana, sosyal-kültürel yapıdan, konuşma tarzına kadar her açıdan insanın sosyal davranışlarının kaynağı “habitus” tur. “İtaate yol açan yatkınlıklar gibi tahakkümde hak iddia etmeye ve onu uygulamaya sevk eden yatkınlıklar da bir tabiatın içinde yazılı değildir ve uzun bir toplumsallaşma çabasıyla inşa edilmeleri gerekir” (Bourdieu 2015: 67).

Toplumdaki erkek egemen biçimi erkeklerin kadınlar üzerinde baskı kurmaya neden olmaktadır ve bu durum ataerkil yapıyla dile getirilmektedir. Ataerkil toplumsal yapısına sahip olmak, kadınların bu yapı içinde ister özel alanda ister kamusal alanda erkekler tarafından ezilmelerine, ötekileştirilmelerine ve ikincil konuma düşmelerine yol açmaktadır. Feminizm, erkeğin uygulamış olduğu her türlü şiddetin, kadının davranış şekillerini, sosyal ve ev içindeki yaşantılarını kısıtlamaya yönelik olduğunu savunmaktadır. Örneğin; erkekler tarafından fiziksel ya da psikolojik şiddetin uygulanıyor olması kadınların kendilerini ifade edememesine ve kendilerini özgür bir birey olarak görememesine bununla bağlantılı olarak ruhsal ve bedensel bir takım hastalıkların meydana gelmesine neden olabilmektedir.

Ataerkil yapıya sahip olan toplumlarda cinsiyet temelinde “kadın” ve “erkek” tanımlamalarında erkek, birincil- etken kadın ise ikincil-edilgen konumdadır. Bununla bağlantılı olarak özel alan-kamusal alan ayrımı da aslında ataerkil zihniyete dayanmaktadır. Çünkü kadının ikincil konumda olması, kamusal alanın dışında tutulmaları ataerkil yapının kültürel kodlarından kaynaklanmaktadır. Böylelikle erkeklerin görevi kamusal alanı yönetmek iken kadının görevi ise ev ve aile içinde (özel alanda) bulunmak olarak belirlenmektedir.

Ataerkil yapı, sosyal kültürel normlar, kadınların kamusal alandan uzak tutulmaları için gerekçe olabilmektedir. Kadının doğası ile erkeğin doğasının

birbirinden farklı olduğu düşüncesi kadının kamusal alanda bulunmasını kısıtlamaktadır. “Elinin hamuru ile erkek işine karışma” ve benzeri kültürel söylemler örnek olarak gösterilebilir. Bu bağlamda Liberal feminizmin hedefi kadını kamusal alandan uzak tutan, engel olan ve kadınları özel alana hapseden kültürel ve hukuki normları yok etmeye yönelik olmuştur.

Yüzyıllar boyunca eril bakış açısına sahip olan toplumlarda; kadının ötekileştirilmesi, ikinci planda kalması, kamusal alanda önünün kesilmesi kadınların erkeklere bağımlı bir şekilde yaşamlarını sürdürmelerine neden olmaktadır. Erkek farklı şekillerde ailenin reisi olduğunu hissettirmekte ve böylece kadının sadece aile içinde varlığını kabul ettirmekte ve bunu kültür yoluyla kuşaktan kuşağa aktaran ataerkil anlayış kadını erkeğe tabi kılarak kadını özel alanla sınırlandırmıştır. Toplumsal değerler sistemimizin kültürel kodlarla yüklediği sorumluluklar sonucunda kadına yönelik şiddet olgusu her alanda kendini göstermektedir. Toplumsal değerler sistemimizde kadın, ataerkil yapının oluşturduğu kadınlık rolü dışına çıkmamalıdır. Çıktığında ise kadının erkeğin her türlü şiddetine maruz kalabileceği algısı oluşturulmaktadır.

IV. BÖLÜM

4. AİLE İÇİNDE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ ÖNLEMEDE EŞLER ARASI İLETİŞİM

İnsanoğlu varoluşundan bu yana çevresini anlama, kendini anlatma ve hep var olma çabası içindedir. Bu çabayla beraber tüm duygu ve düşüncelerini çevresine iletmeye çalışmıştır. Bu şekilde ilk sosyalleşmesini yaşamış, paylaşımlar oluşmuş ve iletişim ortaya çıkmıştır. Yani iletişim insanı insan yapan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Dilimize Fransızca'dan gelen "communication" sözcüğü, Latince'deki "communicatio" sözcüğüne karşılık gelmektedir. Bunun kökenindeki "communis" kavramı birden çok kişiye ya da nesneye ait olan ve birlikte yapılan anlamlarını taşımaktadır. Yani iletişim sözcüğünün, sade bir ileti alışverişinden çok, sosyal, çok yönlü bir etkileşim, alışveriş ve paylaşımı içerdiği söylenebilir (Zıllıoğlu, 2007: 3).

İletişimin birçok tanımı bulunmakta ve bu tanımlar birbirleriyle aynı etkileşimden bahsetmektedirler (Zıllıoğlu 2007: 22). "Anlamları itibarıyla uzlaşmış simgeler yoluyla değişik zaman ve mekan boyutlarında gerçekleşen bilgi düşünce ve duyguların aktarılması ve alışverişidir" şeklinde iletişimi tanımlamıştır. Türk Dil Kurumu sözlüğü ise iletişimi; duygu ve düşüncelerin akla uygun şekilde başkalarına aktarılması, bildirim ve haberleşme olarak tanımlamıştır.

İletişimi kısaca, "bilgi üretme, aktarma ve anlamlandırma süreci" olarak tanımlamaktadır. Böylece toplum içinde yaşamakta olan bireylerin, kendisini ve çevresini daha iyi tanımaya, başkalarıyla uyumlu ilişkiler yaşamasına yardımcı olup bireylerin toplumsallaşma yolunda önlerini açmaktadır (Dökmen 2003:19).

İnsanın içinde var olan karşılıklı etkileşime geçme isteği iletişimin temelini oluşturmaktadır. Bu durumda iletişim olgusunun bir isteğin gerçekleşmesi ve bir ihtiyacın karşılanması sonucu ortaya çıktığı da görülmektedir. Böylelikle iletişimin gerçekleşmesi bu istek ve ihtiyacın gerçekleşmesine, bunlara bağlı olduğu söylenebilmektedir.

Bireylerin iletişim kurma yeteneği ne kadar gelişmişse bireyde mutluluk oranı o kadar yüksek olur. Bu durumun nedeni iletişimi kuvvetli bireyler, daha çok ve daha kolay arkadaş edinebilmekte, arkadaşlıklarını kolaylıkla sürdürebilmekte, eşleriyle daha sağlıklı anlaşabilmekte, hayat kalitesi ve doyumunu daha yüksek olabilmektedir. İletişim becerileri gelişmemiş bireylerin ise hayat kalitelerinde bir eksiklik, yüzeysel ve toplumsal doyum yetersizliği olabilmektedir (Gerbal 2012: 9). İletişim sürecinde geri bildirim süreci kısa bir zaman olduğunda karşı bireyin davranışlarını değerlendirme ve tepkilerini izleyebilme imkanı olmaktadır. Doğal olarak samimi hissetme, değer verme, stres belirtileri, kızgınlık, mutsuzluk, şaşkınlık, öfke, problem çözme eğiliminde ya da değil gibi süreçler gözlemlenebilmektedir. Böylece iletişimin içine sözsüz iletişimde girmektedir.

İletişim olgusu, insanlar arasında etkileşimin özünü oluşturmakta olduğu herkes tarafından bilinmektedir. Günlük yaşamın içerisinde insanların birbirleriyle anlaşabilmesi ve ilişkilerini düzenlemesi iletişim yoluyla gerçekleşmektedir. İnsanları diğer canlı türlerinden ayrılmasında, gelişmiş iletişim kabiliyetinin bulunması ile duyguların, düşüncelerin paylaşılması, yaşamı boyunca birtakım keşiflerde bulunması, çevresini anlamlandırarak ilişkilerini geliştirmesi ve çevresi ile etkileşimde olması, toplumun bir parçası olarak yaşamını devam ettirmesi gibi konular etkili olmaktadır.

Doğuştan sahip olunan bir takım etkileşim özellikleri zamanla gelişim göstererek insanların “birey” haline dönüşmesini sağlamakta ve insanın sosyal bir varlık olduğunu göstermekte ve diğer bireylerle iletişim içerisinde olduğunu göstermektedir. İnsanlar arasında her daim iletişim olmak zorunluluğu bulunmaktadır. “Psikologlar, insanlar arasındaki ilişkilerde, iletişimin yokluğunun olumsuz bir iletişimden daha olumsuz sonuçlara sebebiyet verdiğini gözlemlemişlerdir” (Zıllıoğlu 2007: 8).

Toplum içinde var olan birey daima iletişimini sürdürmek zorunda olduğu herkes tarafından bilinmektedir. Bu bireyler için psikolojik bir gerçek, sosyal olmak için ise bir ihtiyaçtır. Dolayısıyla iletişim bireylerin bir arada yaşamasının ve sosyal bir varlık olmasının gereği olmaktadır.

Bireylerin birbirleriyle ilişkilerinin niteliği ve gücü, iletişim yeterliliği ve iletişim kurmadaki başarısı ile doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Günümüzde

insanlar arasında sağlıklı bir iletişim kurulamamış olması, pek çok sorunun asıl nedeni olarak görülmekte, sorunlara çözümler geliştirilirken, iletişimin gerekliliği üzerinde özellikle durulmaktadır (Eşsizozlu vd. 2012: 44). Bunun sonucuna kişisel olarak baktığımızda; kişilerin sağlıklı iletişim kurduklarında birbirlerini yanlış anladıkları, sorunları çözmek yerine büyüttükleri, arkadaş olarak ilişkileri zedelendiğini ve bozduğunu, eş olarak da mevcut bağların koptuğu, ailenin varlığını sürdüremediği ve dağıldığı görülmektedir. Bunun sonucuna toplumsal açıdan baktığımızda ise; uygarca konuşma ve tartışma becerisinin gelişmediği toplumlarda sorun çözmek için başlatılan iletişim kavga ve tartışmaya dönüşmekte, mevcut sorunların çözümü yerine yeni sorunlar belirmektedir. Bu da dünyanın birçok yerinde görülen kanlı çatışmaların kökeninde sağlıklı iletişim kurulamamasının yattığını göstermektedir.

Genel olarak iletişim, kişiler, büyük ya da küçük gruplar ve toplumlar arasında söz, yazı, görsellik ile vücut hareketleri vb. simgeler yoluyla duygu ve düşüncelerin karşılıklı olarak iletilmesini sağlayan bir etkileşim süreci olarak görülmektedir. Mesajın sadece karşı tarafa iletilmesi ya da mesajın alınması tam anlamıyla iletişimi oluşturmaz. İletişimin olabilmesi için, bir mesaj alışverişi, alınan ve karşı tarafa verilen mesajların birbiri ile bağlantılı olması gerekir.

Aile içi ilişkiler bağlamında aile içi iletişime bakıldığında evlilik ise eşler arası iletişim ve etkileşim olarak bilinmektedir. Bu etkileşim ve iletişimin canlılığı karı-koca arasında sözlü-sözsüz anlamlı bildirim ve iletilerin alınıp verilmesiyle ölçülmektedir. Eşlerin birbirlerine karşılıklı olarak ruhsal, bedensel, cinsel ve sosyal beklentilerini ve iletilerini ortaya koymaları için ve bunu uygun bir şekilde dile getirebilmeleri için, karşılıklı sağlıklı bir etkileşim içinde olmaları gerekmektedir. Olumlu, uyumlu ve şiddet içermeyen bir evlilik ilk olarak sağlıklı bir iletişimle gerçekleşir.

Sağlıklı ve normal bir iletişimin olmayışı, eşler arasındaki sorunları doğru bir şekilde algılayıp kavrayamamış olmalarından ve iletişim bozukluğundan kaynaklanır (Özgüven 2001: 89). Eşler arasındaki yanlış iletişim veya iletişimsizlik aileler için en önemli problem ya da en temel problem olarak görülmektedir. Yanlış iletişim ve iletişimsizliğin çözümü diğer sorunlar kadar kolay olmamaktadır. Çözümü için eşlerin fazlaca istekli ve çabalı olmasına ya da uzman bir desteğe ihtiyaç duyulmaktadır.

Bilimsel kaynaklarda sağlıksız aile işlevleri arasında en çok yer alan problem alanı, aile ortamında ve evliliklerde yaşanan iletişim problemleri olmaktadır. Aile içi iletişim, aile fertlerinin birbirlerine karşı ihtiyaç ve isteklerini belirgin ve şeffaf bir şekilde ortaya koyabilme ve kendilerini tam anlamıyla ifade edebilme yeteneği, aile fertlerinin birbirlerine karşı bağlılığın olması, birbirlerini uygun bir şekilde yanıtlayabilmeleri ve diğer aile fertlerinin bakış açısından kendisini görmeye hevesli olabilmek unsurlarını içerir (Canel 2007: 83). Ancak eşler karşılıklı olarak bu ihtiyaç ve isteklerini net bir şekilde ifade edemediklerinde ya da karşı tarafı algılamadığında sorunlar ortaya çıkmaktadır. Aile içindeki sorunların temelini başlıca sebeplerinden birisi de budur.

Sağlıklı iletişim; aile fertlerinin birbirlerine karşı yeterli çabayı ve özeni göstermelerini, aralarında ortak paylaşımların gelişmesini ve sözlü iletişimlerinin mümkün olduğunca saf, görünür ve direkt olmasını gerektirir. Aile fertlerinin birbirlerine yeterli ilgiyi sarf etmemeleri, dolaylı ve maskeli bir sözlü iletişimin varlığı, genellikle sağlıksız aile içi iletişimin belirtileri sayılmaktadır. “Aile içi iletişim problemlerinin varlığı, aile içi çatışma ve tesirsiz sorun çözme becerilerini de beraberinde getirmektedir” (Canel, 2007: 83). Bu nedenle iletişim problemleri diğer problemlerden daha önemli bir hal almaktadır.

“İletişim bozukluğu ve mesajların dağınık bir şekilde algılanması sebebiyle eşler arası sorunların tam kavranamadığı sağlıksız ailelerde, tartışmaların çoğunun aslında önemsiz sebeplerden oluştuğu görülmektedir. Ancak bu tür ailelerde çiftler genelde esas sorunu göz ardı edip veya farkında olmayıp küçük sorunlara takıldıklarından yaşadıkları gereksiz iletişim sorunları sonucu birbirlerini yıpratmaktadır” (Özgüven 2001: 36). Önemli olan iletişimi fark edebilmek ve gerekli önlemleri zaman geçmeden alabilmektir. Çünkü bu şekilde varlıklarına devam eden ailelerin sağlıklı ve mutlu aile olmasını beklemek mümkün değildir.

Bireyler arasında yaşanan sorunların ve çatışmaların çözümlenmesi veya hiç ortaya çıkmaması için iletişim, şart olarak görülmektedir. Sahip olduğumuz duygu ve düşünceleri karşı tarafa aktaramadığımız takdirde mevcut sorunların da çözümünü sağlayamayız. Ancak karşılıklı duygu ve düşüncelerimizi iletirken bir takım iletişim problemleri meydana gelebilmektedir. Olumlu olumsuz düşünceleri, ihtiyaçları, duygu

ve istekleri karşı tarafa sağlıklı ve etkili bir şekilde iletebilmek gerekmektedir. “Fakat bir mesajın iletilmesini ya da alınmasını olumsuz etkileyen etkenlere iletişim engelleri” diyebiliriz (Tutar ve Yılmaz 2005: 71). Aile içinde zaman zaman sağlıklı iletişim oluşabilmektedir. Aile içi iletişimin, etkili bir biçimde sürdürülebilmesini engelleyen pek çok etken bulunmaktadır. Sağlıklı bir aile içi iletişim sürecini kesintiye uğratan iletişim engelleri şu şeklide açıklanabilmektedir:

4.1. Önyargı

Belirli bir durumun dışına çıkamayan düşünceler, insanların zihinlerinde yer alan kemikleşmiş, genellikle farkında olunmadan taşınan bir takım keskin düşünceler şeklinde tanımlanabilmektedir. İnsanlar, genellikle bu tür düşüncelerinin doğru olup olmadığını denemeye yönelmemekte ve bu düşüncelerini değiştirebilecek nitelikteki her türlü bilgidan uzak durmaktadırlar (Dökmen 2003: 46).

Aynı zamanda önyargı, karşıdaki kişinin duygu ve düşüncelerini yeterli ölçüde anlamadan ve öğrenmeden olayları kendi kendine sahip olduğu değer yargılarına göre şekillendirip kendi bildiğini doğru olarak kabul edip, bir savunma mekanizması geliştirmektir. Bu da aile içi iletişimi engelleyen unsurların başında gelmektedir. Aile ortamında oluşan önyargılar kadının, erkeğin ve çocuğun kişilik özellikleri, üstlendikleri rolleri ve değerleri ile ilgili olabilmektedir. Bununla beraber önyargılar, aile içi iletişimi olumsuz etkilemektedir. Aile içi iletişimde ön yargılardan imtina etmek gerekmektedir (Veli Baki 2017: 43).

Duygu ve düşüncelerin orantılı şekilde ifade edildiği ve paylaşıldığı ailelerde ön yargıya yer verilmemektedir (Tezel 2004: 5). Aile içinde yer verilen önyargılara bakacak olursak, birçoğu aile içi bireylerin karşılıklı olarak birbirlerini gerektiğince dinlememesi ve anlamaya çalışmamasından kaynaklanmaktadır.

Önyargılar, sağlıklı iletişimi engellemektedir. Anlamadan, dinlemeden, bilgi sahibi olmadan karar sahibi olmuş bir insanın iletişim kurması beklenmemektedir. İletişim kurabilmek için öncelikle önyargılı düşünce ve davranışlardan kurtulmak gerekmektedir. Çünkü peşin hükümlü insanlar, yeni bir hükme hazır olmadıkları için konuşanı anlamaya çalışma ihtiyacı duymamakta hatta doğru düzgün dinleme gereği bile duymamaktadırlar (Vakkasoğlu 2008: 57).

Böylece önyargı bireylerin karşılıklı birbirini tanınması için engel teşkil etmekte ve iletişim engellerinin başında gelmektedir. Bir bireyi iletişime geçmeden, kişinin ilk görüldüğü haliyle, kalıplaşmış bir yargıyla, peşin hüküm vermek iletişim sürecini de olumsuz etkilemekte ve yanlış anlaşılmalara yol açmaktadır. Eşler arasındaki en önemli sorunların başında gelen önyargı, aile içindeki iletişimi de olumsuz etkilemekte ve aile de gereksiz kavga ve tartışma ortamı yaratabilmektedir. Aile ortamındaki önyargılar kadının, erkeğin ve çocuğun kişilik yapıları, davranışları ve değerleri ile ilgili olduğu bilinmektedir.

Önyargılar, aile içi iletişimi olumsuz etkileyebilmektedir. Bu nedenle aile içi iletişimde olabildiğince önyargılardan imtina etmek gerekmektedir. Çünkü duygu ve düşüncelerin makul şekilde ifade edildiği ve paylaşıldığı ailelerde önyargıya yer verilmemektedir (Tezel 2004: 5). Tüm bu önyargılar gerek toplumda gerekse aile ortamında bireylerin birbirini yeterince dinlememesi ve anlamaya çalışmamasından kaynaklanmaktadır.

4.2. Zihin Okuma

Bireylerin, karşılıklı iletişim süreci içinde kurdukları cümlelerden farklı anlamlar çıkarmaları ve kötü niyetle yorumlamaları şeklinde açıklanabilmektedir. Ancak bu olgu bahsettiğimiz iletişim engellerinin başında gelmektedir. Gerçekte var olmayan bir durumun kendi zihninde yorumlanması sonucu ortaya çıkan bu düşünce iletişimi son derece zora sokan bir durum olarak karşımıza çıkabilmektedir.

Zihin okuma, karşıdan gelen mesajın, nasıl bir amaçla veya düşünceyle gönderilmiş olduğunu bilme yanılgısıdır (Özer 2002: 108). Böylece iletişim kurduğumuz kişinin ne düşündüğünü, ne söylemek istediğini kendi yorumlamamız olarak anlamak, gerçek olmayan şeyleri kabul etmek ve buna göre davranış biçimlerimizi ve iletişimimizi şekillendirmemiz anlamına gelmektedir. İşte bu da en önemli iletişim engellerinin başında gelmektedir.

4.3. Aşırı Eleştiri ve Savunucu İletişim

Aile içindeki ilişkilerde yaşanan sorunlarda, bireylerin karşı tarafı dinlemeden ve anlamaya çalışmadan eleştiriyle yaklaşması karşı taraftaki bireyde bir savunma mekanizması oluşturabilmekte ve savunucu iletişimi tetikleyebilmektedir. İlişki

içerisinde bir tarafın eleştirip diğer tarafın savunduğu bir ilişkinin sağlıklı bir iletişim olması beklenmemektedir.

Yargılamak, suçlamak, tenkit, farklı düşüncede olmak gibi mesajlar kişi üzerinde diğer iletişim engellerinden daha fazla olumsuz etki yaratmaktadır ve bu durumlar kişinin benlik saygısını düşürmektedir (Keski 2014: 124). Böylece kişilerin karşılıklı olarak girdikleri iletişim sürecinde bir taraf aşırı eleştiri gösterirken diğer taraf pasif kalmakta ve sağlıklı bir iletişim ortamı kurulamamaktadır.

Savunuculuk, kişinin benlik bilincini koruma gereksiniminden kaynaklanmaktadır. Savunucu durumda olan kişi, bilincini ve tüm gayretini söz konusu edilen konudan çok, kendisini savunmayla harcamaktadır. Konudan söz etmek yerine ikinci planda kalarak karşısındakine nasıl görüldüğünü düşünmeyi birinci plan olarak görmektedir. Karşıdaki bireyi alt etmek, tartışmayı kazanmak, karşısındaki sözlü saldırıda bulunarak üste çıkmak ve karşılaştığı eleştirilere karşı koymak için zihnini yormaktadır. Bir kişi de savunucu bir biçimde konuşma şekli oluşursa, dinleyici de kendiliğinden savunucu bir tutum oluşmaktadır. Aynı zamanda iletişimdeki savunuculuk kendini sadece sözlü iletişimde değil, bedensel hareketlerinde, yüz ifadelerinde ve sesin tonunda da göstermektedir (Cüceloğlu 2005: 154-155).

Aşırı eleştiri karşısında gösterilen bu savunma şeklinde gelişen iletişimin sağlıklı bir iletişim özelliği göstermesi beklenmemektedir. Çünkü aşırı eleştiri ve savunucu bir iletişim olduğu ortamda yanlış anlamalar buna bağlı olarak çatışma ortamlarının var olması kaçınılmaz olarak görülmektedir.

4.4. Yargılama, Emir verme

Bu iletiler kişinin duygularının ehemmiyetsiz olduğu düşüncesini vermektedir. Kişi karşısındaki kişinin istediğini yapma zorunluluğunu hissetmektedir (Keski 2014: 124).

Böylece karşıdaki birey özgür olamamakta ve sınırlı iletişim kurmayı tercih etmektedir. Bu da sağlıklı bir iletişimi ortaya çıkarmakta ve sağlıklı iletişim için engel teşkil etmektedir. Yargılama, suçlama ve tenkit düşüncesi taşıyan mesajlar,

sadece o anda söz konusu olan iletişimi kesmekle kalmaz, uzun dönemde olası iletişim teşebbüslerini de ortadan kaldırır.

Kişilerde bir yanda yetersizlik, öbür yanda karşı koyma duygularına vesile olur (Özer 2002: 103). Bu tür yargılama ve emir verme mesajlarının kullanımı karşıdaki bireye duygularının, ihtiyaçlarının ve sorunlarının karşı taraf için önemsiz olduğu hissi uyandırmaktadır. Bu sebeple de iletişim engelleri bireyler arası mevcut iletişimin kopmasına ve yanlış anlaşılmalara ortam hazırlamaktadır.

4.5. Denetleme, Suçlama

Bireyler karşılıklı etkileşimlerinde duygu, düşünce ve davranışlarını mutlaka denetleme gereğini hissetmektedirler. Denetleme ise kendiliğindenliği doğal olarak gelişen ve ifade edilen duyguları öldürmekle görevlidir. Bu nedenle sağlıklı ailenin en temel mekanizmasını oluşturmaktadır. Denetlemeyle bireyler her şeyi önceden kestirilebildiğini, kontrol altına alabildiğini belirtmek istemektedir. Bu tür denetlemeler, aileye sağlıklı bir güven duygusu vermektedir (Cüceloğlu 2005: 78).

Kişinin suçlanması, kendisi ile ilgili olayları olduğu gibi kabul etmemenin bir sonucu olmaktadır. Yapılan suçlamalar, her şeyin kontrol altında tutulması ve yapılan her şeyin eksiksiz olmasını zorunlu hale getirmektedir. Bu durum ise kişide endişe ve utanç duygularını ortaya çıkartmaktadır. Suçlayan açısından da “suçlama” olayı olgun bir davranış şeklinden daha çok sıradan bir müdafaa biçimi olarak görülmektedir. Suçlama, tarafların bir güçsüz ve bir çıkmazın içinde olduklarının açık bir göstergesi olmaktadır (Doğan 2013: 320). Bu da bireyin benlik saygısını en fazla etkileyen iletişim engeli olarak görülmektedir. Karşı taraftaki bireyi savunmaya iter ve yoğun kızgınlık ve öfke duygusu ortaya çıkartmaktadır. Birey karşı tarafla sağlıklı iletişim kuramaması nedeniyle iletişim kurmayı kesme derecesine gelmekte ve kendisini denetlemeyecek, suçlamayacak kişilere yaklaşmak için çaba sarf etmeye başlamaktadır.

4.6. Algıda seçicilik, Mantığa bürünme

Bazı iletilerin veya iletinin belli bir bölümünün bilerek ya da bilmeyerek algılanmaması olarak adlandırılmaktadır. Algı sürecini etkileyen fiziki ve psikolojik çeşitli durumlar olabilmekte, çevre, uyarıcılar, olaylar ya da nesnelere bazıları

dikkatten kaçabilmekte veya bazıları üzerinde pek fazla yoğunlaşma olabilmektedir. Bunun altında ise daha önce yaşanmış olan tecrübeler, beklenti, ilgi, ihtiyaç, önyargılar, kanı hatta rüyalar gibi her türlü iç duygular algılama, düzeyi yatabilmektedir. Kişi ihtiyaçlarına ya da dış uyarıcılara göre algıda seçim yoluna gidebilmektedir (Doğan 2013: 308). Böylece aile içi iletişimde bir engel olarak karşımıza çıkmaktadır. Aile içindeki iletişim esnasında her insanın ilgi seviyesi, değerleri, tutum, tavır ve davranışları farklı olduğundan mesajları algılama biçimleri de değişkenlik gösterebilmekte ve yanlış anlaşılmalara yol açabilmektedir.

Mantığa bürünme ise; mantık kapsamı içinde ileti göndererek temelde kişiye davranışlarının ne olması veya olmaması gerekliliğini hatırlatmakta, hataların altını çizmektedir. Bu tarz geri-ileteler, genelde karşı tarafta savunucu tutumları oluşmasına sebep olmaktadır. Kişinin kendini aciz ve yetersiz hissetmesine vesile olarak bireyin dinleme işlevini bitirmesine dolayısıyla iletişim kesilmesine neden olmaktadır (Özer 2002: 102). Bireyin kendini olduğundan fazla bilgili ve donanımlı göstermeye çalışması aile içi iletişimde bilgi alışverişini kesmekte, karşıdaki bireyi değersiz ve bilgisiz hissetmesine sebep olmaktadır. Bu şekilde başlayan iletişim, iletişimsizlik olarak son bulmaktadır.

Görüldüğü gibi aile içi iletişimin sağlıklı ve etkili bir şekilde sürdürülmesini engelleyen pek çok faktör bulunmaktadır. Bu durumda bireylerin birbirleriyle iletişimlerini sürdürebilmeleri adına empati ve etkin dinlemeye başvurmaları gerekmektedir. Bunun nedeni ise; konu ile ilgili yapılan araştırmalarda da görüldüğü gibi aile içi iletişimi engelleyen etkenlerin başında eşlerin birbirini anlamaması, anlamaya çalışmadan yargılama yoluna gitmesi, eleştiri, tehdit, suçlama ile kendini haklı çıkarması, hatayı kendinde aramadan karşı tarafa yüklemesi ve zihin okuyarak önyargılı davranması olduğu görülmektedir. Aile içi iletişim sürecini sağlıklı bir şekilde yürütmek ancak karşılıklı anlayış ve hoşgörü ile sağlanabilmektedir.

Aile, çocukların örgün eğitim dışındaki ilk eğitim ortamı olarak adlandırabilmektedir. Bu nedenle ailenin, çocukların iletişim süreci açısından yadsınamaz bir önemi bulunmaktadır. İletişimin temelinde bireyin kendisinin farkında olması, kendi değerlerinin ve tutumlarının bilincinde olması ve kendine güven duyması bulunmaktadır.

Ebeveynler, aile içinde çocukların düşüncelerini ifade etmelerine imkan sağlayarak, davranışlarıyla çocuklarına iletişim süreci açısından örnek teşkil etmektedirler. Kişinin yaşadığı toplum içerisinde sağlıklı ilişkiler kurması iletişim süreciyle doğrudan ilişkilenebilir (Keski 2014: 122). Böylece bireylerin kurduğu bu iletişim büyüyerek var olan toplumun iletişimi haline gelmektedir. Yüzyıllardır süren bu iletişim bireysel ve toplumsal yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir.

Bireyler arasındaki iletişim, mesajların paylaşılması yolu ile zamanla gelişen ve kişilerarası ilişkilerde beraberliği oluşturan etkileşim mekanizmasıdır. Var olan bu mekanizma aile içinde eşlerin birbirleri arasındaki ilişkileri, anne babanın çocukları ile olan ilişkileri ve aile içindeki bireylerin tüm varlığı tamamen iletişimin kendisini oluşturmakla birlikte aile içi iletişim olarak da adlandırılmaktadır (Şener ve Terzioğlu 2008: 35). Aile içerisinde oluşan bu iletişim aile üyelerinin birbirlerini tanıması, anlaması ve zamanla aralarındaki bağların da kuvvetleneceği anlamına gelmektedir. Aynı zamanda aile içi iletişim, aile üyeleri arasındaki bilgi alışverişi, işbirliği, yardımlaşma ve dayanışma olarak görülebilmektedir.

Ailenin işleyişinde en önemli konulardan biri olan aile fertleri arasındaki etkili iletişimin özünde önce kendimizin farkında olma, ayrıntılı olarak iç ve dış dünyamızın bilincinde olma yatmaktadır. İç dünyamızın farkında olabilme yani sahip olduğumuz duygularımızın, düşüncelerimizin, tutumlarımızın iyi tanıyıp ne anlama geldiğinin kavramaktır. Dış dünyanın bilincinde olmak ise aile fertlerinin karşılıklı olarak birbirlerinin düşüncelerini, duygularını ve tutumlarını kolayca anlamlandırılmaktır. Bu da etkili bir iletişim gerçekleştirilmesini sağlamakta ve bu iyi iletişimin gerçekleştiği aile ortamında çocuklar daha özerk ve bağımsız bir kişilik geliştirebilmekte oldukları görülmektedir (Cüceloğlu 1993: 24).

Evlilik ilişkisi, iletişim ağlarının ve etkileşim rollerinin oluşturduğu bir düzen olarak görülmektedir. Ailede iletişim; mesajların paylaşılması yolu ile zamanla gelişen ve kişilerarası ilişkilerde birlikteliği gerektiren etkileşim mekanizmasıdır (Şener ve Terzioğlu 2008: 39).

Geçmişten günümüze aile kurumu üzerine yapılan birçok araştırmanında onayladığı gibi aile içinde hakim olan sağlıklı ilişki, toplumun ruh sağlığı ve geleceği

açısından son derece önemlidir. İletişim, bilgi alış verişi olması nedeniyle, sağlıklı bir evlilikte de eşler arasında açık ve net bilgi alış verişinin olması gerekmektedir. Bu eşler arasındaki iletişim; üstü kapalı, dolaylı söylemler gibi sağlıklı olduğunda ise sağlıklı bir evlilik birlikteliği beklemek anlamsız olmaktadır. Aile içi iletişimde, kadın ve erkeğin evliliğe, aile halinde yaşamaya yükledikleri anlam ve değerler evlilik kurumu içindeki ilişkilerin temelini oluşturmaktadır.

İletişimin alt yapısında yer alan sevgi duygusu temelinde, aileye yaşamı paylaşma anlamı yükleniyorsa, bu durumda iletişimin üzerinde durulması gerekmektedir. Bunun nedeni ise bir aile işlevlerini yerine getirebildiği ölçüde güçlü olduğu görülmektedir. Bu güçlü ailelerin özellikleri ise; aile üyeleri arasında açık ve sık iletişim kurmakta oldukları, sıcak ve destekleyici bir sosyal birime ait olma duygusuna sahip oldukları, aile üyelerinin her birine karşı saygılı bir yaklaşım sergiledikleri, stresli durumlar karşısında kenetlenme ve problemlerle başa çıkma yeteneğine sahip oldukları, açık ve net olarak tanımlanmış rolleri ve sorumlulukları benimsedikleri belirtilmektedir (Önder 2003: 16–18). Bu şekilde birbirlerine açık davranan birbirlerine değer veren, birbirlerine anlatmaya ve birbirlerini anlamaya çalışan ailelerde sağlıklı bir iletişimin temel göstergesi olan mutlu ve anlamlı evlilik ilişkisinin görüleceği uzmanlar tarafından kanıtlanmıştır. Önemli olan aile içi mutluluğu devamlı kılabilmek için ve sorunsuz bir hayat sürebilmek için karşılıklı konuşmayı iletişimin temeli olarak almaktadır.

Geçmişten günümüze tüm dünyada toplumun temeli olarak kabul edilen aile kurumu üzerinde yapılan araştırmalar, toplumun ruh sağlığı ve geleceği açısından etkili, sağlıklı aile ilişkisinin önemini ortaya koymaktadır (Şimşek 2009: 26).

Ailenin sağlığı, aile üyelerinin birbirleriyle aralarında olan iletişimle orantılıdır. Birbirleriyle az konuşan, açık iletişim içinde olmayan ve birbirlerine karşı halisane yakınlık duyamayan bireylerden oluşan ailelerin sağlıklı olmadığı görülmektedir (Özgüven 2001: 34–35).

Uyum ve desteğin temeli olan “iletişim”, toplumdaki temel düzeni sağladığı gibi, aile sistemi içinde de sağlıklı bir düzenin oluşmasına katkıda bulunur. Böylece “sağlıklı aile” nin oluşması gerçekleşir. Bu düzen içinde aile üyeleri arasındaki sınırların oluşturulması, herkesin, kendi sınırının nerede başlayıp nerede bittiğinin

doğru algılaması m¼mk¼n olur. T¼m bunlar “sağlıklı iletişim” ile gerçekleşir (¼zg¼ven 2001: 87).

Ailede eşler arası iletişimin temeli, eşlerin karşılıklı iletişimine dayanmaktadır. Aynı zamanda bu sağlıklı iletişim yani sağlıklı ilişki, eşlerin karşılıklı olarak bilinçli, sorumluluğunu bilen ve yerine getiren, ortaklaşa karar alabilen mekanizmalarına bağlı olmaktadır. Eşler arasındaki bu sağlıklı ilişkide eşler karşısındakini değerli g¼rerek, değiştirmeye çalışmadan olduğu gibi kabul etmektedir. B¼ylece bireyler eşini tanıyarak hareket etmekte ve etkileşime girmekten çekinmemektedirler. B¼ylece sağlıklı bir aile ortamı meydana gelmekte ve aileye mensup bireyler ve yetişen çocuklar mutlu aile kavramını ¼stlenmektedirler. Ancak bunun tam tersine yetişen ailelerde çocuklar mutsuz aile kavramıyla çok k¼¼k yaşta tanışmaktadırlar.

Evlilik ilişkisi içerisinde eşlerin birbirlerine olan duygu ve d¼ř¼ncelerini doğru iletememesi eşler arasında birçok tartışmaya sebep olmaktadır. Bunun yanı sıra, sağlıklı iletişim, duygu alışverişini kolaylaştırmakta, eşlerin birbirlerine daha yakın olmalarını ve g¼ven duymalarını sağlamaktadır (¼zg¼ven 2000: 4). B¼ylece sağlıklı mutlu ailelerin oluşmasında temel fakt¼r olarak sağlıklı iletişim g¼r¼lmektedir. Aynı zamanda iletişim fakt¼r¼ evliliğin başarisında pek çok fakt¼rle ilişkili ve sorunların öz¼m¼nde oldukça ¼nemli olduğundan, birçok evlilik ve aile terapisti, evlilikte sorunların çoğunun sağlıksız iletişime dayandığı söylemektedirler.

Ailede sağlıklı iletişimin var olması, ailede bulunan fertlerin birbirlerini anlamalarını sağlamakta ve aralarında kuvvetli bir bağ kurmakta ve aile içindeki çocuklara doğru iletişimi aşılamaktadır. Aile içi sağlıklı iletişimin varlığı, ailenin diğer kişilerle ilişkilerini de olumlu y¼nde etkileyebilmektedir. Bireycilik, bencillik, paylaşamama, ¼fke, yargılama, k¼t¼mserlik, yalnızlık duygusu azaltmakta ve b¼ylece ailede bireyler karşıdakini anlamaya çalışma, birlikte karar verme, hatalara karşı tolerans ve sevgi gibi duygularını ¼n plana çıkartmaktadır.

Sağlıklı iletişimin var olduğu ailelerde tek bir otoriter g¼ olmamakta var olan g¼c¼ uygun yer ve zamanda ¼yelerce paylaşmaktadırlar. Sağlıklı iletişim kurabilen ailelerde ise kriz ve stres ile u olaylara karşı baş etme mekanizmasını geliştirmekte olduğu g¼r¼lmektedir (Tezel 2004: 2). B¼ylece sağlıklı aile ilişkisine sahip aileler, ailenin gereksinimlerini doğal olarak karşılayabilmekte ve her aile ¼yesi, o aileye ait

olmaktan mutluluk duymaktadır. Sağlıksız aile ilişkilerinde ise mevcut gereksinimler karşılanamamakta ve aile üyeleri, mutsuz ve doyumsuz oldukları halde, bu hastalıklı durumu devam ettirebilmek için çaba göstermektedirler.

Sağlıklı aile düzeninde aile fertlerinin hepsi vazife ve mesuliyetlerini doğal olarak yerine getirirken aralarında olumlu duygusal bağlar bulunmakta ve kişiler hür oldukları halde, birbirlerine isteyerek ve zevkle yardım etmektedirler. Sağlıklı aile düzeni içinde, herkes duygusal ve bilinçlenme yönünden sürekli bir gelişim süreci içinde bulunmaktadırlar.

Aile, kendi üyelerini değerli bulmakta ve aile üyelerinin benlik değerleri olumlu ivme kazanmaktadır. Aile, toplumla ilişkisini dengelemiştir; ne toplumdaki kopmakta, ne de toplumun baskısına tümüyle boyun eğmektedir. Kısacası; sağlıklı aile, insanların psiko-sosyal yönden olgunlaşmasını temin eden temel sosyal bağlamı oluşturmaktadır (Tarhan 2005: 58).

Sağlıklı aile iletişimine sahip ailelerde üyeler görevlerini zorla ya da baskı altında değil, doğal bir akış içerisinde sergilemektedirler. Dolayısıyla ailede sağlıklı iletişim kurulabilmekte ve ailenin temelleri kolay kolay sarsılmamaktadır. Zaten ailedeki huzursuzlukların genelinde iletişimsizlik kaynaklı sebeplerinin olduğu bilinmektedir.

Görüldüğü gibi sağlıksız iletişim, ailede tüm sorunların ana kaynağı olarak görülebilmektedir. Bu nedenle sağlıklı iletişim kurabilen ailelerde, aile huzurunu kaçırarak unsurların aileye etki düzeyleri önemli düzeyde azalmakta, ailelerde mutluluk ve kendini gerçekleştirebilme ortamları çoğalmaktadır. İnsanlar sağlıklı iletişim kurarak birbirlerini anlamaya çalışmadıklarından dolayı, aile içinde bir takım sorunlar ortaya çıkmaktadır. Eşler arasındaki iletişimin sıklığının azalması, iletişime girme çabasının azalması, iletişimsizliğin baş göstermesi bozulan evliliklerin ilk kuralı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Eşlerin iletişim biçimi, birbirini anlama ve rol paylaşımı, evliliğin ilk yıllarında şekillenir. Bu önemli dönemin sağlıklı bir şekilde atlatılabilmesi evliliğin temellerini sağlamlaştıracaktır (Tarhan 2008: 80). Evliliğin ilk yıllarında eşlerin birbirlerine adapte olamadığı durumlarda özgüven sorunlarını ilişkilerine taşıyabilecek durumda gelebilmektedirler. Bu yıllarda yaşanan stres, eşlerin birbirinin farklılıklarına uyum

sağlama çabalarından da kaynaklanabilmektedir. Bu nedenle eşler arasındaki bu iletişim kuşkulardan, korkulardan ve güvensizlikten etkilenmektedir. Evliliğin ilk yıllarında geçen cicim ayları yerini sorunlu günlere bırakabilmektedir.

Eşlerin birbirlerine ruhsal, toplumsal ve cinsel beklentilerini ve mesajlarını ortaya koymaları, dile getirebilmeleri için karşılıklı olarak iletişimlerinin sağlıklı olması gerekmektedir. Bu sağlıklı iletişim ise eşlerin hissettiklerini karşılıklı olarak açıkça konuştuklarında gerçekleşebilmektedir. Evlilikte, eşlerin duygu ve düşüncelerini karşılıklı olarak doğru belirtmemeleri, eşler arasındaki huzursuzluğun ve geçimsizliğin nedenleri arasındadır. Ancak sağlık bir iletişimi gerçekleştirmeyi başarabildiklerinde duygu alışverişini kolaylaştırmakta, eşlerin birbirlerine daha yakın olmalarını ve güven duymalarını sağlanabilmektedir.

Evlilikte, eşlerin duygu ve düşüncelerini birbirine kusurlu ve eksik iletmeleri, birçok uyumsuzluk ve geçimsizliğin ana sebebi olmaktadır. Bunun yanı sıra, sağlıklı iletişim, duygu alışverişini kolaylaştırmakta, eşlerin birbirine daha yakın olmalarını ve güven duymalarını sağlamaktadır (Özgüven 2000: 47). Kısaca sağlıklı iletişimin, aile etkileşiminin temel göstergesi, mutlu ve anlamlı evlilik ilişkisinin can damarı olduğu ileri sürülmektedir.

İletişim, iki insanın karı-kocanın yüz yüze birbirine mesaj verip birbirinden mesaj alma davranışı olarak nitelendirilmektedir. İki ayrı dünya olan kadın ile erkeğin, karı koca birlikteliğinde dünyalarını birleştirme davranışlarıdır. Böylesi bir davranış içine girmeyen karı-koca arasında birbirlerini etkileme sürecinde ortaya çıkmamaktadır. “Etkileşim dediğimiz bu karşılıklı birbirini etkileme ile karı-koca arasında bir ilişki bağı gelişmektedir. Bu ilişki ya olumludur ya da çatışmalı gerçekleşmektedir” (Nazlı 2013: 271-272).

Peterson tarafından yapılan iletişimin aile problemleriyle ilişkisini incelemek amacıyla uygulanan araştırmalarda; iyi iletişim sağlamış çiftlerin birlikte geçirilen zaman, aile sorumlulukları, cinsel konular, aile üyelerinin davranışları ve beklentileri, çeşitli alanlarda planlama ve karar verme mekanizmalarında ilişkin daha az sorun yaşadığı, iletişiminde sorun olan çiftler ile aynı tür sorunlara sahip olsalar dahi sorunlarını daha kolay çözdükleri bulunmuştur (Şener ve Terzioğlu 2008: 36).

Özüğurlu (1990)' nun, 300 evli kadın üzerinde yaptığı araştırma sonucunda şu istatistiksel sonuçlar elde edilmiştir. Kadınların % 96'sı eşyle arasındaki iletişim yetersizliğinden, %93 'ü görev paylaşımında anlaşmazlıktan, %86'sı evli kadınların bir birey olarak kendi varlıklarını ortaya koyamamaktan şikayetçi oldukları bulunmuştur (Nazlı 2013: 256).

Araştırmadan da anlaşılacağı gibi iletişim yetersizliği, birçok evliliğin sorunu olarak ortaya çıkmaktadır. Bunun nedeni iletişim olmadığı sürece hiçbir konunun önemi olmamaktadır. Çünkü iletişim olmadan hiçbir şekilde etkileşim gerçekleşmemekte ve sorunlar azalmak yerine büyümeye devam etmektedir.

Yapılan araştırmalarda da görüldüğü gibi eşler arasındaki yıkıcı, olumsuz veya sağlıklı iletişim, evlilik uyumunun azalması ve boşanma oranlarının artmasıyla doğrudan ilişkili olabilmektedir. Bu yüzden, aile yaşamında eşler arasında uyum sağlanarak mutluluğun elde edilebilmesi için önemli konulardan biri eşler arasında sağlıklı iletişimin oluşturulabilmesidir.

Uyumlu bir evlilik, dolayısıyla başarılı bir aile yaşamı için evlilik ilişkilerini daha başlangıcından itibaren düzene sokmak, ailede birlik ve beraberliği engelleyen bazı tehlikeleri tamamen ortadan kaldırmaya bile, en düşük düzeye indirmek demektir. Bu yüzden, hem eşler hem de ailenin diğer üyeleri arasında iletişim kanalını sürekli olarak açık tutmak yapılabilecek en önemli görevlerdendir (Bilen 2004: 135).

V. BÖLÜM

5. KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE İLETİŞİM BECERİLERİ

5.1. Katılımcıların, Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumları

Kadına yönelik şiddetin sosyal, kültürel, ahlaki boyutunu incelerken dikkat çeken bir başka önemli görülen nokta ise kadınlarımızın şiddeti ne şekilde tanımladıkları ve algıladıkları yönünde olmuştur. Bu noktada katılımcıların evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlarını ölçmek amaçlı farklı yargı cümleleri yöneltilmiştir.

“ Kadınların kocaları tarafından azarlanması o kadar kötü bir şey değildir.”

“ Kadın hatalar yaptığında kocası onu azarlayıp kızabilmelidir.” Bu yargı cümlelerine K1 şu şekilde yanıt vermektedir:

“Kızdığı zamanlar elbet olacak canım hepte adamı suçlamak olmaz. Hata yaparsam tabi kızmakta, azarlamakta hakkı adamın. Bağırıp kızdı diye öyle hemen kötü mü olunmuş adamla. Babama bakıncı benim adam yine iyi babam annemin gözünü açtırmazdı hiç konuşmazdı.”

Bu noktada şiddet algısının aslında ailede şekillenmeye başladığını, kadına yönelik şiddetin bir kısır döngü olarak devam ettiğini ve şiddeti aslında hayatın bir parçası gibi görüp normalleştirildiğini görmekteyiz. Katılımcılar arasında yaygın olan bu düşünce yapısı K2'nin aktardığı şiddete ilişkin tutumu ile ilgili yorumunda yeniden ortaya çıkmaktadır:

“ Kadın eğer kocası kendisine vurursa evi terk etmelidir.”

“ Kocanın azarlaması bağırması boşanma nedeni olmalıdır.” Bu yargı cümlelerine ise K2 şu şekilde yanıt vermektedir:

“ Adam vurdu diye öyle hemen evi terk etmek olur mu hiç. Bu yüzden hemen adamdan nasıl boşanacaksın. Hem gitsen nereye gideceksin acı zulüm o adamın kahrı çekilecek. Biz öyle gördük annemden. Annem hep derdi kocan o senin döverde

severde onun ekmeğini yiyon suyunu içiyon sen hiçbir zaman saygısızlık etme kocana derdi. ”

Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün 'Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet' araştırmasında yer alan katılımcılardan erkekler kadınlara göre daha yüksek oranda, çocukluk ve ergenlik dönemlerinde anne-baba şiddetine maruz kaldıklarını belirtmektedirler. Erkek katılımcılarda babasının annesine fiziksel şiddet uyguladığını belirtenlerin, uygulamadığını belirtenlere göre, kadınlara yönelik daha tutucu, daha az eşitlikçi, daha muhafazakâr tutumlara sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Şiddetin içselleştirilmesi, bu algının kadın ve erkekler tarafından normal bir durum gibi algılanması riskini de beraberinde getirmektedir. (Karal ve Aydemir 2012: 37).

Çocuk keskin bir gözlemcidir. Anne ve babasının kendisiyle, birbirleriyle ve kardeşleriyle ilişkisini sürekli gözler ve değerlendirir. Sonuçlar çıkarır ve tepki gösterir. Bu nedenle, aile içindeki ilişkilerin temelini, anne ve babanın birbirine karşı tutumu oluşturur. Onların sevgi ve anlayışla sürdürdükleri karı-koca ilişkisi, evin genel havasını belirler. Uyumlu ve sıcak ilişkiler anne ve babadan çocuklara yayılır. Gergin ve sürtüşmeli bir karı-koca ilişkisi çocuklar için güvensiz ve tedirgin bir ortam yaratır (Yörükoğlu 2015: 127). Görüldüğü gibi kadınların, anne baba arasında yaşanan şiddete doğrudan tanıklık etmeleri, annenin şiddet karşısında sergilediği tavır çocuğun şiddeti içselleştirmesine ve şiddetin kabul görmesini kolaylaştırmıştır.

Ludwig von Bertalanffy tarafından geliştirilen genel sistemler teorisini Straus aile içi şiddeti açıklamada kullanmıştır. Genel sistemler teorisi bireysel, sosyal, kültürel değişkenleri bir araya getirmiş ve genel bir perspektiften aile içi şiddete bakmaya çalışmıştır. Straus, genel sistem teorisinin aile içi şiddetle ilişkisini gösteren sekiz sav ileri sürmüştür. Bu teoriye göre; aile içi şiddet çocukluk döneminde ebeveynlerden veya diğer modellerden öğrenilmektedir. Bir diğer savı ise aile içi şiddet sürekli olarak yetişkinler, arkadaşlar veya kitle iletişim araçlarınınca tekrar tekrar üretilmekte, onaylanmakta ve pekiştirilmektedir. Bu savları destekler nitelikte K5 yargı cümlelerine şu şekilde yanıt vermiştir:

“ 49 yaşındayım. Eşim 54 yaşında. Ben okuma yazma bilmem eşimin okumuşluğu var. Kayınvalidem kayınlarım hep birlikte yaşadık. Kayınvalidem

kayınlarım benim herifi doldururdu oda gelir bana yüklenirdi. Bağırıp çağırırdı kızardı. Ben ağlardım ederdim ama sabah oluşun yine herifim der yüzüne bakardım. Ayrılığı düşünmezdik çünkü baba evine dönemezdim onların başını öne eğemezdim. Annem de yıllardır babama katlandı bir kere bile karşılık vermezdi. Hiç küsmezdi babama günah derdi. Kötü söz de söylese bir dediğini iki etmezdi. Ailemizden öyle gördük öyle de yaşadık bunca zaman.”

Çocuklar, özellikle ilk 4 yıl anne babalarını taklit ederek hayatın kurallarını öğrenir. Annesi yürüdüğü için emeklemeyi bırakıp ayaklarının üzerinde durmaya çalışır. Bütün yeni doğan bebekler, yeni bir insan olma yolunda, bu kopyalama sürecini çok kısa sürede başarır ve ilk dört yaşa kadar öğrendikleri bu davranışları geliştirerek bir ömür boyu sürdürürler. Çocuk taklit sürecinde, anne babadan sadece konuşmayı, yürümeyi değil; hangi olaylara nasıl tepkiler vereceğini de öğrenir. Sadece davranışlarını değil olaylara karşı duygusal manada yaklaşımlarını da örnek alırlar (Güneş 2015: 119-120).

Aileler arasındaki etkileşim ile anne baba model alınarak şiddetin yeniden nasıl farklı bir aile içinde gün yüzüne çıktığını bu söylemde görmekteyiz. Aileye olan sadakat, aileden destek alamamak, kadınların şiddetin bir türü olan sözlü şiddeti, duygusal şiddeti görmezden gelmesine, sineye çekmesine, tepki göstermeden üzerini kapatmasına neden olmuştur. Kadının içinde bulunduğu, yaşamış olduğu sosyal çevre, aile yapısı, toplumsal normlar, kültürel yapı şiddeti algılama biçimini etkilemiş ve sessiz bir kabullenışı de beraberinde getirmiştir. Kadının şiddete ilişkin bu tutumun oluşmasında şiddeti bir davranış biçimi olarak pekiştiren pek çok kültürel özelliklerin bulunmasıdır. Bu kültürel normların yansıması ise toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizliği destekler nitelikte bir tutum sergilenmesine yol açmıştır.

Kültürün hiçbir unsuru doğuştan değildir. Her nesil kültürel mirası geçmiş nesillerden devralır. O halde kültür öğrenilir. Bir kültürü öğrenmek için yegane şart, insanlarla biyolojik akrabalık değil, zihni ve bedeni (maddi ve manevi) beraberlik ve hareketlilik (Arslantürk ve Amman 2000: 235). Öncelikle Türkiye’de “erkeklik” olgusu biraz fazla abartılmaktadır. Erkeklik; sertliğin, savaşmanın bir simgesi gibi sunulur. Daha küçükken bu empoze başlar, erkek çocuklar oyuncak silahlarla oynar. Çocuk ve kadınların dövülmesi kültürel açıdan olanaklıymış gibi yansıtılır. Erkekler

kadınlar üzerinde sosyal denetim ve baskı aracıdır. Erkeklik olgusu (hegemonik erkeklik) kendini en çok ev içinde üretir. Babalık, kocalık, aile reisliği, namus bekçiliği fonksiyonları bu noktada devreye girer. Erkeğe kendi çevresinden hükümdarlık alanı sağlanır. Özellikle erkeklerin dışarıda, iş yerlerinde çektikleri sıkıntılar gelip tekrardan kadınların sırtına yüklenir. Erkekler üzerine uygulanan iktidarı bir başkasına yönlendirerek eril olmaya çalışır. Bu durumun Türkiye’de bir sosyal problem olarak görülme ihtimali başka toplumlara göre daha düşüktür. Özellikle, gelişmiş olarak nitelenen batı toplumlarında erkeklerin kadınlar üzerinde baskı kurması, şiddet uygulaması gibi durumlar normal olarak görülmez ve kınanır (Adak 2016: 331).

5.2. Buz Dağının Görünmeyen Yüzü: Kadına Yönelik Şiddet

Kadınlarımız yaşamlarının farklı dönemlerinde hatta bazıları ise yaşamlarının her alanında bir şekilde şiddete maruz kalmaktadır. Yukarı da sözünü ettiğimiz gibi kadınların şiddet öyküleri aile içinde başlayıp evlendikten sonra da eşleri tarafından devam ettiğini görmekteyiz. Ataerkil bir yapılanmanın getirdiği bir kabulleniş ile şiddet meşrulaştırılmıştır. Katılımcılar genellikle sözlü şiddeti görmezden gelmiş hiçbir şekilde kendilerini savunma girişiminde dahi bulunamamışlardır. Kadınlar sözlü şiddetin yanında fiziksel, cinsel, ekonomik, psikolojik şiddet ile de karşı karşıya kalmışlardır. Katılımcıların aile içinde ne tür şiddete maruz kaldıklarını saptamak adına şiddet öyküsüne ve eş şiddetine ilişkin sorular sorulmuştur. Şiddet öyküsüne ilişkin sorular yönelttiğimiz K2 şunları belirtmiştir:

“ 75 yaşındayım. Eşim 84 yaşında. 14 yaşında evlendim. Evlendiğim ilk gün dayak yedim. Eşim alkolikmiş benim haberim yoktu. Esnaftı arkadaş çevresi çok kötüydü. Her gün içerdi. Evlendiğimiz ilk günde içmişti. Düğün hazırlıkları yaparken alışverişte yaşanan sıkıntılar yüzünden annesi doldurmuş oda içkili olunca evlendiğimiz ilk gün beni dövdü. 40 yıl boyunca şiddet gördüm. Kayınvalidem görümcelerim sürekli eşimi dolduruyordu oda gelip beni dövüyordu. İsteyerek hamile kalmamıştım. Hamile iken de dayak yemiştım çünkü aldatıldığımı öğrendim. Niye yaptın diye sorduğum için beni hamile iken beni dövdü. 8 aylık hamileydim onun yüzünden çocuğum öldü. Artık nefret etmişim. Cinsel anlamda onunla birlikte olmak istemiyordum ama o zorla bana küfürler ederek birlikte oluyordu benimle. Sürekli içtiği için evden barktan haberi yoktu. Eve eksik göremezdim. Baba evinde de aynı

zulüm vardı. Babam da içerdi. Azarlardı. Bir gün soba demiri ile dövdü beni annemi dövdü. Anneme de kötü davranırdı. Babamın bu hali yüzünden cinsel tacize de maruz kaldım. Korktum o zamanlar küçükten veriyorlardı zaten isteyenim oldu annemde başına bir iş gelmeden evlensin dedi öyle evlendim. Şiddet karşısında hiçbir şey yapamadım. Komşulardan ailemden yardım istedim. Annem çekeceksin evine kocana sahip çık dedi. Şimdiki aklım olaydı eğer erkeği it diye kapıma bağlamazdım.”

Kendi ailesinden, eşinin ailesinden ve eşinden gördüğü şiddeti detaylı bir biçimde anlatan K2 şiddetin her türlüsünü yaşamıştır. En önemli dönemi olan hamilelik döneminde şiddet görmesi bebeğini kaybetmesi içler acısı bir durumdur. 21. yüzyılda dahi buna benzer birçok kadın şiddeti haberlerine şahit olmaktayız. K2 katılımcımızın 40 yıl boyunca şiddet görmesi ve bu şiddet karşısında ailenin tavrı hem kadına uygulanan şiddetin boyutunu arttırdığını, hem de şiddete meşruluk kazandırdığını görmekteyiz. Erkeğin kadın üzerinde tahakküm kurması bu gücün erkeklere verilmesi şiddeti meşrulaştırmış, şiddetin boyutunu arttırmıştır. Şiddet karşısında çözüm üretme noktasında ailenin sergilediği tavır ise şiddetin beslenerek nesilden nesile aktarıldığını gözler önüne sermektedir. Ataerkil toplumlara bakıldığında cinsiyetçi kimlikten dolayı kadının pasif, güçsüz olduğu algısı hakimdir. Bu görüşü destekleyen, şiddet öyküsünü paylaşan, K6 şunları belirtmiştir:

“ 56 yaşındayım. Eşim 54 yaşında. 17 yaşında evlendim. Kaynatamlarla birlikte oturuyorduk. 3 tane görümcem vardı beni çok ezdiler. Eşim içer içer gelirdi hiç sebep yokken bile beni döverdi. Bana küfürler ederdi. Dövdükten sonra hiç pişmanlık duymazdı, benimle ilgilenmezdi, ne yer ne içer ne giyeriz haberi olmazdı. Bir süre sonra başka bir kadın getirdi eve dini nikahla evlendiler. Sonra eşim ve ailesi yetmez gibi bir de kumandan şiddet görürdüm. Hasta oldum. Yıllardır depresyon ilaçları kullanıyorum. Çok terbiyesiz bir kadındı. Eşim evde yokken başka adamların arabasına biner giderdi. Eşim benim yanıma geldiğinde kapıyı kapattırmazdı beni tehdit ederdi. Eğer birlikte olursam çocuklarıma daha kötü şeyler yapacağını söylerdi. Kendi gördüğüm şiddet değil de çocuklarıma yapılan şiddet daha çok canımı acıttırdı. Bir gün haberim yokken benim uşağı banyo yaptıracam diye sabodaki sıcak suyu sırtından aşağı dökmüş çocuğum yandı bir yıl boyunca yüz üstü yattı yavrum. Hiçbir şey yapamadım. Konuşturmazdı beni. Sahipsizdim. 5 yaşındayken annemi

kaybetmişim. Evlendim babamı kaybettim. Gidecek yerim yoktu. Şiddetin her türlüünü gördüm.”

Görüldüğü gibi kadınlarımız, fiziksel, duygusal, psikolojik, cinsel her türlü şiddete maruz kalabilmektedir. Genelde şiddet denilince akla ilk gelen fiziksel şiddet olmaktadır. Fakat diğer şiddet türlerinin de yoğun olarak yaşandığını görmekteyiz. Kadınların sevgiden, ilgiden mahrum bırakılması, sürekli aşağılanması, küçük düşürülmesi, cinsel bir obje olarak bakılması, bedensel ve ruhsal çököşlere yol açmaktadır. Kadın mutsuz bir şekilde, hayattan hiçbir beklentisi olmadan şiddet ortamında şiddeti kabullenerek yaşamak zorunda kalmaktadır. Artık hiçbir şekilde şiddete engel olamayacağını düşünmektedir. Bu duygu durumu, depresyon hali “öğrenilmiş çaresizlik” durumunun tam anlamıyla yaşandığını göstermektedir. Depresyon bir anlamda öğrenilmiş çaresizlik olduğundan kadınların çaresizlik duygularının oluşmasında da onların dıştan odaklı olmaları önemli bir yer tutar. Çünkü, sorunlarla mücadele etme ve onlara direnme açısından dışsal odaklı kişilerin daha yetersiz oldukları bilinmektedir. (Yaşar 2007: 268). Öğrenilmiş çaresizlik, yaşanan olumsuzlukların, ruhsal bozulmaların, duygusal fiziksel travmaların sonucunda kalıcılaşır. Kadınlar kaderlerine razı olarak yaşamaya başlarlar ve kaderci bir tavır sergilemeye başlarlar. Aslında bu şekilde düşünmeleri, kaderim deyip kabullenmeleri, onların sürekli olarak şiddetin artarak devam etmesi ve bununla baş edememeleri sonucunda oluşmaktadır. Çaresizlik devam ettiği için de kaderci bir düşünce yapısını benimsemektedirler. Kadının sürekli edilgen bir yapıda ve konumda olması kadını ruhen bir buhrana sürüklemektedir. Ve buna bağlı olarak kadın çaresizliği aslında öğrenmiş olmaktadır. Sonucunda ise hem psikolojik, hem fiziksel rahatsızlıklar baş göstermektedir. Bir başka şiddet öyküsüne baktığımızda K7 bu sessiz kabullenişi şu şekilde ifade etmektedir:

“44 aşındayım. Eşim 48 yaşında. 18 yaşında evlendim. Her türlü şiddet evlendiğim gün başladı. Eşim hem kumar oynardı hem alkol alırdı. Evlendiğimiz gün de içtiği için ben birlikte olmayı kabul etmedim. O zaman korunmayı bilmiyordum alkollü bir şekilde hamile kalırsam çocuğumun sakat doğacağını düşünüyordum. Bunu eşime söylediğimde beni dövdü ilk gece ağzımdan burnumdan kanlar geldi ben ağlıyordum o benimle ilk gece zorla birlikte oldu sonra da evden çıktı gitti. Dünyam başıma yıkıldı. Hep içip geldiği için sebepsiz yere bile çok dayak yedim. Pişman

olmuyordu hep daha kötüsünü yapıyordu. Aileme de hiçbir şey anlatamadım. Çünkü ben de şiddet içinde büyüdüm. Babam hem anneme hem bizlere şiddet uyguluyordu. Evlenince daha rahat olurum diye düşünmüştüm. Annenin kaderini kızı da yaşar derler ya bende öyle oldum. Hiç böyle olacağını düşünmemiştim. Saygılı, koruyan, Allah'tan korkan kuldan utanan bir eşin olsun.” K7'nin yaşadığı durum bir çok şeyi gözler önüne sermektedir. Çoğu kadın mutlu bir evlilik hayali kurmaktadır. Tek çıkış yolunun evlilik olduğunu düşünerek tam anlamıyla tanımadığı bir adamla evlenmeyi kabul edebilmektedir. Kaderci düşünce yapısından bahsetmiştik. Kaderim ne yapayım çekeceğim diyerek bu şiddet ortamında kalmayı kabul edebilmektedirler. Kadınların evlenmeden önce yaşadığı sosyal, ekonomik sıkıntılar, anne babanın evliliğe bakış açısı, evlilik yaşantısı kadınların evlilik ile ilgili algısını önemli derecede etkilediğini görmekteyiz. Türk aile yapısında kız çocukları pasif bir şekilde sevgiden, ilgiden yoksun b i şekilde büyütülmektedir. Bilinç altlarına sürekli erkeğin güçlü olduğu ona hiçbir şekilde saygısızlık yapılamayacağı, “erkek o döver de sever de” “yuvayı dışı kuş yapar” gibi kalıp yargıların aşılmasından dolayı kız çocukları kendilerini ifade edebilecek kendilerini savunabilecek yapıda olamamaktadır. Kız çocuklarına aşılana bu güçsüzlük, değersizlik durumu onların hayatlarının her alanında pasif bir birey olarak yetişmelerine sebep olmaktadır. Kadınlara aşılana hiçlik duygusu ileriki yaşamında görüldüğü üzere kendilerini ifade edememelerine yol açmaktadır. Böylelikle şiddetin ilk olarak aile ortamında kanıksandığını da söyleyebiliriz. Duyguların cinsiyetler arası paylaşımında kültürel değerler belirleyici bir rol oynar. Kültürel kalıplarımızda erkeklerden sert, aktif, saldırgan, güçlü, rekabetçi ve hırslı; kadınlardan ise duyarlı, alçakgönüllü, boyun eğici zayıf, dayanışmacı ve uyumlu olmaları yönünde toplumsal beklentiler bulunmaktadır (Yaşar 2007: 255). Kadın; beklemek, sabretmek, anlayışlı olmak zorundadır. Her türlü zorluğa kadının göğüs germesi gerektiği düşünce yapısı kadınların kaderci bir duruş sergilemesine sebep olmaktadır. Kadın bu düşünce yapısına karşı gelebilecek öz güvene sahip olamadığı için kendisine sunulan hayatı reddetmeyerek kabul etmektedir. Bu kaderci duruşu gözlemlediğimiz bir başka şiddet öyküsü ise K9'a aittir. K9 şiddet öyküsünü şu şekilde aktarmıştır:

“44 yaşındayım. Eşim 54 yaşında. 24 yaşında evlendim. Ben ilkokul mezunuyum. Eşim üniversite mezunu. Devlet dairesinde memur. 20 yıldır sürekli

şiddet görüyorum. Eşimden ilk şiddeti evlendiğim ilk günün sabahında gördüm. Sabah uyandım kahvaltı hazırladım. Güzel bir dille ekmek alır mısın dedim. Sonra oda birden dövmeye başladı. Sonrasında bana söyledikleri karşısında hayretler içerisinde kaldım. Eşim yetiştirme yurdunda büyümüştü. Orda çok kötü davranmışlar, aç bırakmışlar, çok dayak yemiş. Sen ekmek isteyince aç bıraktıkları, acı çektiğim zamanlar aklıma geldi ve hırslımı senden aldım dedi. Evde şampuan biterdi niye bitiyor niye sürekli banyo yapıyorsun deyip dövdüğü bile oldu. Tedaviye ikna edemedim. Ayrılmaya niyet ettim bırakmadı öldürmekle tehdit etti sonrasında zaten hamile olduğumu öğrendim. Hamileyken bile dayak yerdim. Hiç ilgilenmedi o dönemde. Çocuğuma da şiddet uygulamaya başladı sürekli kızıyor. Artık dayanamıyorum. Hukuki yollara başvurmayı istiyorum artık. Öürsem de kalırsam da ne olacaksa olsun.”

Aile içinde var olan şiddet kadın kadar çocuğu da etkilemektedir. Aile bireyleri bu yaşanan olumsuzluklardan ciddi derecede yara almaktadır. Bu şiddet öyküsünde erkeğin yetiştirilme tarzı şiddetin başka bir boyutunu da gözler önüne sermektedir. Hangi çeşit olursa olsun, şiddet gören çocuklarda üç farklı davranış örüntüsü görülür: Aşırı uyum (karatersizleşme), hırçınlık/saldırganlık (agresifleşme) ve duyarsızlık. Bu üç hal de, bir çocuk için en ağır dramların yaşandığı sahnelerdir (Tongar 2018: 34).

Erkeğin yetiştirildiği ortamda fiziksel, duygusal şiddet görmüş olması kadına da şiddet uygulamasına neden olmaktadır. Şiddetin, kendini çok farklı biçimlerde gösteren bir olgu olduğunu ve yaşamın her evresinde karşı karşıya kalılabildiğini söyleyebiliriz. Erken yaşta şiddete maruz kalmak, duyguların istismarı bireyin ileriki yaşlarda benzer davranışlar sergilemesine neden olmaktadır. Bireyin bulunduğu çevre, bireye kötü model olmaktadır. Yaşadığı olumsuzlukları konuşarak değil de şiddet göstererek yansıtmaktadır. Sosyal öğrenme kuramında edimsel koşullanma ile model alma ve taklit önemli öğrenme süreçleridir. Öğrenmenin, insan davranışında çok önemli bir yere sahip olduğunu K9’un şiddet öyküsünde görmekteyiz. Bireyin şiddeti çocuk yaşta görerek öğrenmesi onun bütün bir yaşamını şekillendirmiştir. Tutumunu, yaşam tarzını, hayata bakışını, inançlarını, amaçlarını, karakterini, bilinçaltını, algılarını olumsuz bir biçimde etkilediğini görmekteyiz.

Kadınlar şiddetin her türüsüne her ortamda sıklıkla maruz kalabilmektedir. Kadına yüklenen anlamın farklı bir boyut kazandığını görmekteyiz. Kadına yönelik

şiddetin özellikle de aile ortamında kadına uygulanan şiddetin giderek normalleştirilmesi, şiddetin algılanması ve anlamlandırılması toplumsal yapımızdaki bozulmaları açıkça göstermektedir.

Şiddetin ekonomik bağımsızlık, kültür ve eğitim düzeyi gibi faktörlerle ters orantılı olduğu düşünülse de bu faktörlerin de günümüzde kadına yönelik şiddete engel olmadığı araştırmalarla kanıtlanmaktadır. K10 ile yaptığım görüşme yapılan araştırmaları destekler niteliktedir. K10'un şiddet öyküsü ise şu şekildedir:

“35 yaşındayım. Eşim 40 yaşında. Eşim iki yıllık üniversite mezunu. Eşimle 30 yaşında evlendim. Eşimle beni görüştüler sonrasında içim ısındı sevdim severek evlendim. Ailem, eşim alevi diye karşı çıktığı halde ben ailemi karşıma aldım. Ben onu seviyorum evleneceğim dedim. Her ne kadar ailemin rızası olmasa da yanımda oldular. Evlendik altı ay kadar oldu eşimin benden telefonu sürekli saklama çabası içinde olduğunu fark ettim. Hafta sonuydu eşim banyoda ısrarla biri arıyor arayan erkek ama bende sürekli arayınca cevap vermek için telefonu açtım. Sesimi dinledi cevap vermedi kapattı. Bende şüphelendim. O an hiç tepki vermedim. Sonra ben bu numarayı aldım kime ait olduğunu buldum. Numara bir kadına aitti. Kadını da buldum. Ne ile karşılaşacağımı bilmiyordum sakın kalmaya çalıştım. Sonrasında anlatılanlar karşısında dünyam başıma yıkıldı. Eşimin uzun süre birlikte olduğu bir kadınmiş. Ailesi istememiş bu kadını ama eşim ondan kopamamış. Ailesi beni istediği için benimle evlenmek zorunda kalmış. Aralarında cinsel bir birliktelikte yaşanmış ve hala da varmış. Evleneceğimiz gün bile o kadınla birlikte olmuş. Hatta eşim evlendiğimiz ilk gün bana dokunamamıştı. Yorgunuz diye uyuduk zaten sonrasında da benim özel durumumdan dolayı birliktelik yaşayamamıştık. Sonraları birlikte olduk ama ilişki süreleri çok kısa sürüyordu. Tabi ben bu olanlardan dolayı ayrılma kararı aldım. Aileme de hiçbir şey anlatamadım. Çünkü onları “seviyorum, ben istiyorum” diye karşıma alan bendim. Hayatım bir anda alt üst oldu derken hamile olduğumu öğrendim. İşten ayrıldım o sırada. Ayrılma kararını ertelemek zorunda kaldım. Olanlardan sonra zaten cinsel bir birliktelik yaşamadım aynı yatakta yatmadım. Hamile olduğum sürece boyunca nefretim daha da arttı. Sürekli tartışmalarımız oldu. Ben susmuyordum oda bana hakaretler ediyordu. Oğlum da aramızdaki olanları fark ediyor şu an daha çok küçük ama hissediyor görüyor ve böyle bir ortamda onu

yetiştirmek istemiyorum. İş bulup çalışacağım, çocuğumu alıp gideceğim dediğim zaman tehditler etmeye başladı ama ben artık daha fazla bu adama katlanamıyorum.”

Katılımcıların şiddet ile ilgili öykülerine bakıldığında şiddetin her türü ile karşı karşıya kaldıklarını söyleyebiliriz. Ortada hiçbir sebep yokken bile tamamen erkeğin fiziksel şiddetine maruz kalmak kadında birçok fiziksel ve ruhsal problemlere yol açmaktadır. Kadınlara en az fiziksel şiddet kadar acı veren bir diğere şiddet türünün ise sözel şiddet olduğunu görmekteyiz. K1 bunu şu şekilde dile getirmektedir; “ Beni dövdüğü zaman iki üç güne onun acısı giderdi. Ama anama babama küfür ettiği zaman bana sen kadın mısın ki deyip kötü sözler söylediği zaman o işte hiç geçmezdi. Ok gibi çakılır kalırdı.” Erkeğin kadına yaklaşımı, ötekileştirilmesi, değersizleştirilmesi, yok sayılması kadının aile içindeki yerinin tahrip edilmesine, varlığını sorgulamasına, olumsuz düşüncelere kapılmasına neden olmaktadır. Yine sözel şiddeti destekler nitelikte K2 şu sözleri aktarmıştır; “Benim tek arkadaşım bir sigaram bir de içtiğim bu kahve oldu. Benim başka arkadaşım yok. Beni anlayan dertlerimi paylaşacağım bir kocam yok. Bu sigara benim ciğerimi yakmıyor ki. Benim ciğerimi yakan, dertlere koyan kocamın bana sahip çıkmaması, güzel sözler söyleyip bana değer vermemesi herkesin yanında küçük düşürmesi.”

Erkeklik duygularını tatmin etmek, aşağılamak, hizmetçi gibi davranmak, erkek olmanın ayrıcalığını kullanarak kadının üzerinde tahakküm kurmak, erkeklik rolünü kötüye kullanmak, erkeğin kadına hem duygusal hem de sözlü şiddet uyguladığının göstergesidir. Kadınların yaşadığı diğere şiddet türü ise “ekonomik şiddet” olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcıların iş sahibi olmaması, herhangi bir gelirinin olmaması, eşlerine maddi anlamda da bağımlı kalmaları, eğer eşi isterse ihtiyaçlarını karşılaması, harcamalarına kısıtlamalar getirilmesi, ekonomik şiddeti yaşamalarına neden olmaktadır. Ailenin ekonomik anlamda düşük gelir seviyesine sahip olması, erkeğin kendini maddi anlamda yetersiz hissetmesi erkekte depresyon hali ya da ciddi travmalar yaşamasına sebep olmaktadır. Ekonomik anlamda aile içinde tam anlamıyla hakimiyet kuramayan erkek, kadın üzerindeki varlığını sözde saygınlığını fiziksel, sözel ya da duygusal şiddet türlerine başvurarak gösterebilmekte ve bu şekilde kendini rahatlatabilmektedir. Bu durum ekonomik anlamda yüksek gelire sahip olunduğu zaman şiddetin yaşanmadığı yorumunu düşündürmemelidir. Çalışan bir kadının, kredi kartının elinden alınması da kadına yapılmış bir ekonomik şiddet

olarak düşünülebilir. Erkeğin, ekonomik anlamda da otoritesini sürdürmek istemesi aile içinde şiddetin devam etmesine neden olmaktadır. Erkek her alanda otoritesini sağlamayı istemektedir. Kadın erkek ilişkilerinde sadece aile içinde değil birçok toplumsal alanda kendini gösteren bir diğer şiddet türü ise cinsel şiddettir. Sosyal öğrenme teorisine göre; toplumda cinsiyet farklılıklarından dolayı toplumun kendine has değişmez tabularıyla meydana gelen davranıl biçimlerinde (erkek ve kadınların yetiştirilme tarzlarının farklı oluşu); erkeklerin daha serbest yetiştirilmelerinden tecavüzün normal karşılanmasına; kadınların ise daha koruyucu bir anlayışla yetiştirildiklerinden tecavüz ya da evlilik dışı yaşadıklarında toplumdan dışlanmalarına neden olmaktadır. Yani ataerkil düzeyde tek eşli olmayan ilişkiler kadına zarar verirken; erkeğe ise güç kazandırmaktadır. Sosyal öğrenme kuramına göre, çocuklar için şiddet davranışları medya aracılığıyla, yakın çevredeki bireylerin davranışlarıyla öğrenilebilmekte, büyükler için ise medyada yer alan cinsel şiddet görüntüleri olumsuz örnekler oluşturabilmektedir (Korkmaz 2015: 84). Çağdaş yaşamın en zor isteklerinden biri, “ Televizyonu şu konuyu konuşalım,” oldu artık. Daha da önemlisi, televizyon çocukları ve gençleri her gün ve her gece binlerce şiddet, cinsellik ya da cinsel şiddet görüntüsünün edilgen alıcısı haline getiriyor (Sonders 2010: 46).

Aile içinde yaşanan cinsel şiddete ise şu şekliyle tanıklık etmekteyiz. Katılımcılara “ Çocukluğunuzda çevrenizde ya da aileniz de sizi rahatsız eden ve kasıtlı olarak sergilenen cinsel söz, davranış eylemlere maruz bırakıldınız mı?” sorusunu yönelttiğimde K1 şu şekilde aktarmıştır; “ 6 yaşındaydım küçüktüm ama hatırlıyorum teyzemin oğlu cinsel organını göstermişti. 10 yaşındayken amcamın oğlu kulak mememe dokunmuştu ve bana sarılmıştı. 14- 15 yaşlarında ise eniştem göğüslerime dokunmuştu. Hiç kimseye bir şey anlatamadım. Beni isteyen oldu o zaman 16 yaşındaydım başıma bir şey gelmesinden korktuğum için eşimle evlenmeyi kabul ettim. Evlendim eşim çok kıskanç biri herkesten kıskanıyor hıncını hem dövüp hem zorla birlikte alıyor. İlişki sonrası hem bedenen rahatsızlıklarım oluyordu hem de kendimi öldürmeyi çok istedim ama çocuklarım gözümün önüne geldi hep yapamadım.” Eşler arasında evlilik bağı olsun ya da olmasın kadının rızası olmadan cinsel anlamda bir birlikteliğin yaşanması şiddet olgusunu doğurmaktadır. Kadının ne istediğini önemsememek, onu cinsel bir obje olarak kullanmak, kendine olan saygısını

yitirmesine sebep olmak, bedenine ve duygularına bu şekilde zarar vermek cinsel şiddetin göstergeleridir.

Şiddet ve kadın olgusu, kadına yüklenen anlam, toplumun ve bireylerin kültürel değerleri üzerine şekillenmektedir. Her ne olursa olsun eşe itaat edilmesi, yaptıklarına boyun eğilmesi, sözüne karşı gelinmemesi bilinci oluşturulması şiddet karşısında çaresiz kalınması ve şiddeti kabullenmeyi beraberinde getirmiştir. Toplumsal cinsiyet ilişkileri birçok alanda olduğu gibi aile içi ilişkiler içinde de erkekleri daha baskın, kadınları ise daha pasif bir duruma düşürmektedir. Erkeğe verilen değer ile kadına verilen değer farklı olması, kadının ikinci planda tutulması sosyal kültürel yönden kadın olgusuna daha az değer verilmesi kadının sosyal psikolojik ve bedensel durumunu olumsuz yönde etkilemektedir. Bu durum aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitsizliğine de sebep olabilmektedir.

5.3. Katılımcıların Şiddet Görme Ve Şiddeti Kabullenme Nedenleri

Kadına yönelik şiddetin nedenlerini biyolojik, psikolojik ve sosyal nedenler olmak üzere üç ana başlık altında yer verilmiştir. Aile içinde kadınlara yönelik şiddete bakıldığında ise kadınların genelde babaları, eşleri, eşlerinin ailesi ve gibi tanıdıkları kişilerden şiddet gördüğü gözlenmektedir. Katılımcılara, eşlerinin şiddet uygulamasının nedeni/nedenleri sorusu sorulmuştur. K3 şiddet görme nedenlerini ve bunu neden kabullenmek zorunda kaldığını şu şekilde aktarmıştır:

“ Eşimin sağlık sorunları vardı. İlaçlar kullanıyordu. Akıl hastasıydı doktor şizofren tanısı koymuştu. O ilaçları içmediği zaman kötü şeyler düşünüyordu. Sen başkasını seviyorsun diyordu daha çok dövüyordu. İş yerinde bir sorun yaşadığı zaman gelip beni dövüyordu. Beni dövdüğü için ona yaklaşmak istemiyordum cinsel ilişkiyi istemiyorum diye de dövüyordu. Babası da hem kendini hem annesini çok dövmüş. Ayrılamadım çünkü utandım, çekindim, suçlanmaktan korktum. Boşanmış bir kadın olmak istemedim. Eşimin hep değişeceğini düşündüm. Allah rızası için hep affettim. İyi bir eşim olsun isterdim. Güvenilir, saygılı, sevgisini gösteren bir eş..”

Biyolojik nedenler arasında, şizofreni, paranoid şizofreni gibi bazı akıl hastalıkları ile kişilik bozukluğu gibi bazı ruhsal bozukluklar sayılabilir. Halüsinasyonlar (gerçekte var olmayan şeyleri görme, duyma), gerçeklikten uzaklaşma, sosyal ilişkilerin bozulması gibi belirtilerle ortaya çıkan “şizofreni” ve

bunun özel bir çeşidi olan şüphe, kıskançlık gibi duyguların ön plana çıktığı “paranoid sızofreni” diye adlandırılan akıl hastalıkları da biyolojik nedenler arasındadır. Biyolojik nedenlerin yanı sıra erkeğin yaşadığı aile ortamında şiddete tanıklık etmesi, şiddeti öğrenmesi erkeğin eşine şiddet gösterme eğiliminde olduğunun bir göstergesidir. Görüldüğü gibi şiddetin kuşaktan kuşağa aktarılması toplumsal bir neden olarak kabul edilebilir. Erkeğin şiddet ortamında yetişmesi şiddeti öğrenmesine neden olurken kadının şiddet ortamında yetişmesi ise şiddeti kanıksamasına neden olabilmektedir. Şiddet gördüğünü ailesi ile paylaşan ancak hiçbir şekilde ailesinin desteğini alamayan K4 ise şiddet görme nedenlerini ve bunu neden kabul ettiğini şu şekilde aktarmaktadır:

“ Evlendiğim ilk günden beri şiddet gördüm. Ailemde kalacaksın evinde diye zorladı. Sevecekte dövecekte bize mi danışacak derlerdi. Ailesi ile ilgili sorun olurdu gelir döverdi. Birlikte olmak istemezdim tiksindirirdim niye istemedim diye döverdi. Beni çok kıskanırdı ilk dayağı da o yüzden yemiştım. Beni İstanbul’a götürmüştü evimiz vardı orda bende ilk defa Sivas’tan başka şehir gördüm diye merakla pencereden dışarıyı seyrediyordum. “Ne o oynaş mı arıyon kendine” dedi saçlarımdan tuttu pencerenin tahtasına başımı vura vura beni bayılttı. Kendime geldim ay vah dedim amma hiçbir şekilde karşılık veremedim. Ailem arkamda durmadı sahip çıkmadı. Sonra çocuklar oldu onları kaybetmekten korktum. Gidecek yerim yoktu senelerce o adama katlandım. Kıymet bilen, kıskanç olmayan, evinin karısını değerini bilen, dövmeyen bir eşim olsun isterdim.”

Şiddete Maruz kalan kadınlar genellikle bireysel destek ağından yoksundur. Dayak yemeye ilgili utancı, onu yardım almaktan mahrum bırakabilir. Erkeğin aşırı kontrol edici davranışları, kadının çevreyle iletişimini ve duygusal paylaşımını sınırlayabilir. Kadının dış çevreyle herhangi bir ilişkide olmaması onu çevreden destek almaktan mahrum edebileceği gibi kendini ve bilinç düzeyini geliştirmekten de alıkoyabilir (Aktaş 2006: 53)

Görüldüğü gibi erkeğin ailesi ile ilgili problemler, erkeğin yetiştirilme tarzı, erkeğin akrabalarının kadına karşı kıskırtması, kadının cinsel ilişkiyi reddetmesi, erkeğin kıskançlığı ve güvensizliği, eğitimsizlik, cahillik eşlerine maddi anlamda bağımlı olarak yaşamaları, kadının ailesinin şiddet karşısındaki tutumu, erkeğin alkol,

madde bağımlılığı, kumar alışkanlığı, erkeğin kadını aldatması sonucunda kadının tepki göstermesi şiddetin nedenleri arasında gösterilebilir. Gidecek bir yerinin olmaması, şiddete uğrayan kadınların pasif bir kişiliğe sahip olmaları, şiddet karşısında ne yapacaklarını bilmemeleri, kendilerini savunacak cesareti kendilerinde bulamamaları, bağımlı bir şekilde yaşamlarını sürdürmeleri, şiddetin derecesini artırmakta ve devamlılığını sağlamaktadır.

Kadınların şiddete karşı tutum ve davranışları ile toplumsallaşma süreci arasında yakın bir bağ kurulabilir. Toplumsallaşma süreci içinde, insan ortak toplumsal davranış kalıplarını, belirli ilke ve kuralları öğrenir. Bireysel amaçları ile toplumsal amaçları arasında bağlantı kurar ortak değerleri benimser. Bireysel becerisi, yetisi, yeteneği doğrultusunda toplumda rol ve yer edinir. Mevcut konumunu korumak için çaba harcar. İnsanın ruhsal yapısı ve yaşantısı toplum içinde gelişir, oluşur ve var olur (Köknel 1996: 64). Birey, içinde doğduğu toplumun ve grubun kültürünü maddi ve manevi boyutlarıyla öğrenmekte ve benimsemektedir. Bu da bireye özgü bir kimlik ve benlik kazandırırken, aynı zamanda bireyin içinde bulunduğu toplum ve gruba da süreklilik kazandırmaktadır (Doğan 2009: 89). Kadının toplumsallaşma sürecinde edindiği kimlik onun şiddeti kabullenme durumu ile doğru orantılıdır diyebiliriz. Kadının şiddeti kabullenmesi, çaresiz hissetmesi, kaderci bir düşünce yapısı ile erkeğe boyun eğmesi, öz güvenini yitirmesi, olumsuz düşüncelere sahip olması, sosyal hayattan kopuk bir yaşam sürmesi, kötü de olsa bir erkeğe ait olma düşüncesi, kendinin ve ailesinin adının kötüye çıkacağından korkması, nereye başvuracağını bilmemesi, eşinin değişeceğine olan inancı, ekonomik endişe, çocuklarla ilgili endişe, kadını şiddet ortamında kalmaya mecbur bıraktığını görmekteyiz.

Görülüyor ki özel mülkiyetle ataerkil ailenin tam anlamıyla gelişmesi sonunda, kadınlar, kendi yaşamları, gelecekleri hatta bedenleri üzerindeki denetimi yitirmiş oldular. Evlenen kadınlar, kocalarının eline bakan birer iktisadi yüke indirgendiler. Kadınların boynundaki evlilik ilmiği küçüldükçe, kocalarının evlerinde, onların kesin egemenliği altına girdiler (Reed 1983: 196).

5.4. Katılımcıların Kişiler Arası İletişim Becerileri

Her birey çocukluk döneminden başlayarak iletişim becerilerini doğal bir süreç içerisinde geliştirmeye çalışmaktadır. Bunun nedeni iletişim kurmak yaşamda temel bir ihtiyaç ve yaşamın sürdürülebilmesi için bir zorunluluk olarak bilinmektedir. Sağlıklı ve etkili bir iletişim, bireyin karşısındaki kişiyi doğru olarak anlaması, anladığını etkili bir şekilde karşısındakine iletmesi, anladığını ve anlaşıldığını hissetmesi ile sağlanabilmektedir.

İletişim, herhangi bir yerde, herhangi bir zamanda kişiler arasında, kişinin kendi içinde sözlü veya sözsüz bir şekilde gerçekleşebilmesi anlamına gelmektedir. Bu doğrultuda sağlıklı iletişim becerilerinin etkili ve sağlıklı bir ilişki süreci ve bunun devamında da doyumlu bir yaşam için gerekliliği çok önemli olduğu görülmektedir (Kocayörük 2012: 3). Bu şekilde kurulan sağlıklı iletişimler kişiler arası anlaşmazlıkları en aza indirgeyerek kişilerin karşılıklı olarak kolay ve doğru bir şekilde anlaşılmasına ve sorunsuz yaşama ortam sağlamaktadırlar.

Kişiler arasında yaşanan sorunların çözüme kavuşturulması ve çatışmaların, uyumsuzlukların önlenmesi için iletişim gereklidir. Çünkü duygu ve düşüncelerimizi karşı tarafa doğru bir şekilde aktaramadığımız sürece problemlere çözüm üretilemez. İletişim bağlantısını oluşturabilmek kazanılmış bir davranış ve becerinin ürünüdür. Aynı şekilde, bir araya gelip de, zaman içinde tozu dumana katarak birbirleriyle öfkeli bir mücadeleye girebilmek de kazanılmış bir davranış ve becerinin ürünüdür. Bu anlamda, kişiler ya iletişimi ya da iletişimsizliği becerirler (Özer 2015: 8). Bu noktada katılımcıların kişiler arası iletişim becerilerini kavrayabilmek adına katılımcılara birtakım sorular yöneltilmiştir. Katılımcıların iletişim becerilerinin detaylı bir şekilde incelenebilmesi amacıyla, katılımcılara 34 soru sorulmuş ve bu sorular 5 ana başlık altında şu şekilde sıralanmıştır:

1. Egoyu geliştirici dil
2. Etkin dinleme
3. Kendini tanıma-kendini açma
4. Empati
5. Ben dil

5.4.1. Egoyu Geliştirici Dil Üzerine

Katılımcıların, kişiler arası iletişimin sağlıklı sürdürebilmesinde önemli rolü olan “egoyu geliştirici dili” ne ölçüde kullandıklarını görebilmek adına şu şekilde ifadeler oluşturulmuş ve bu sorulara ne ölçüde katıldıkları belirlenmeye çalışılmıştır:

- İnsanlara eksiklerini söylerken/iletirken olumlu özelliklerinden de söz ederim.
- İnsanlara başarısızlıklarını ifade ederken başarılı yönlerine de muhakkak değinirim.
- Çevremdeki insanların yanlış ya da hatalarını onları incitmeden dile getiririm.
- Karşımdaki insanın kişiliğini ve benliğini hedef almadığım için konuşmalarım gerginlik yaratmaz.

Karşımdakine önce olumlu özelliklerinden bahsederek olumsuz yönlerini değiştirmesi için cesaret veririm.

Günlük yaşamımda insanlarla iletişimimde kullandığım ifadelere ve kelimelere onları incitmemek için çok dikkat ederim.

İnsanlara eksiklerini söylerken/iletirken olumlu özelliklerinden de söz ederim.

Katılımcı Cevapları:

K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K9, K10: Tamamen Uygun

K6, K8: Kısmen Uygun

İnsanlara başarısızlıklarını ifade ederken başarılı yönlerine de muhakkak değinirim.

Katılımcı Cevapları:

K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K9, K10: Tamamen Uygun

K6, K8: Kısmen Uygun

Çevremdeki insanların yanlış ya da hatalarını onları incitmeden dile getiririm.

Katılımcı Cevapları:

K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K9, K10: Tamamen Uygun

K6, K8: Kısmen Uygun

Karşımdaki insanın kişiliğini ve benliğini hedef almadığım için konuşmalarım gerginlik yaratmaz.

Katılımcı Cevapları:

K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K9: Tamamen Uygun

K6, K8: Kısmen Uygun

Karşımdakine önce olumlu özelliklerinden bahsederek olumsuz yönlerini değiştirmesi için cesaret veririm.

Katılımcı Cevapları:

K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K9, K10: Tamamen Uygun

K6, K8: Kısmen Uygun

Günlük yaşamımda insanlarla iletişimimde kullandığım ifadelere ve kelimelere onları incitmemek için çok dikkat ederim.

Katılımcı Cevapları:

K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K9, K10: Tamamen Uygun

K6, K8: Kısmen Uygun

Egoyu geliştirici dilin başlıca özellikleri; benlik değerini geliştirme, sosyal becerileri geliştirme, iletişimde gerilim ve çatışmaları önleme, güven duygusu geliştirme ve benlik saygısını geliştirme olarak sıralanabilmektedir. Katılımcıların genelinin iletişim içinde oldukları kişileri aşağılamayan, küçük görmeyen, pozitif, olumlu özelliklerinden bahsederek karşıdaki kişinin eksikliklerini yüze vurmadan, kişiyi incitmeden, kırmadan olumsuz özelliklerini olumlu yönde değiştirebilen kişiler olarak görmekteyiz. Yalnız derinlemesine yapılan mülakatta katılımcılar arkadaş ilişkilerinde ego geliştirici dili kullanırken aile içi ilişkilerinde tam tersi bir dil kullandıkları gözlemlenmiştir. Eşlerinin şiddet uygulaması, eşleri tarafından aldatılmaları gibi durumlar karşısında kendilerini değersiz hisseden katılımcılardan K6, K8 ve K10' un aktarımları şu şekildedir:

K6: “ Evde eşimin annesi, babası, kız kardeşi ve kumam ile birlikte yaşıyorduk. Eşimin bir gün bana güzel bir söz söylediğini bilmem. Üzerime bir de kadın getirdikten sonra daha da içim almadı zaten. Küfür ederdi, ailesine, kumama beni ezdirirdi, evden

dışarı çıkarmazdı komşuya neye bir şey derim diye. Dünyam cehennem olmuştu. Beni döverdi Allah benden uzakta belanı versin de yok olasın derdim daha çok döverdi.”

K8: “ Eşim çok sinirliydi. Küfürler ederdi. Ben oysa beni sevsin isterdim. Güzel sözler söylesin sahip çıksın isterdim. Görümcelerim yüzünden çok dayak yedim. En kötüsü de görümcem bana iftira attı kocamda gözü var diye. Benim eşim ablasına inandı. Görümcem o iftirayı atınca eşim babama gidip sende gel torununa tecavüz et bari demiş. Babam kalp krizi geçirdi. İnsan olsa çocuğu için böyle der mi hiç. Çok ahlaksız bir adamdı. Ben de artık canım çok yanınca karşılık vermeye başladım. 6 aylık bebeğimi aldı duvara çaldı. Neler etti neler... Benimle birlikte yatmazdı, çocukları yapmak için birlikte olduk sadece oda kendine erkek değil demesinler diye yaptığını söyledi. Ben her zulmüne dayandım. İkinci çocuğum 5 yaşındaydı ben dayanamadım çocukları aldım anneme götürdüm özler belki akıllanır diye bir gün bile gelmedi görmedi. Beni geri götürdüler eve bıraktılar. Yine bir gün annelere gittim eve döndüğümde ben eşimi evde bir erkekle birlikte olurken yakaladım. Yüzüne tükürdüm beni dövdü zaten insan değildi o günden sonra artık duramazdım çocuklarımı da aldım annelere gittim. Pislğin biriydi. Hakkımı helal etmeyeceğim ona. Cehennemde yanacak affetmeyeceğim onu dünyamı başıma yıktı.”

K10: “ Eşimle görücü usulü evlendim ama onu çok sevdim. Güzel bir evliliğimiz vardı oda ben de çevremize ailemize karşı iyi insanlardık. Yani eşimin öyle olduğunu sanıyordum. Eşimin beni aldattığını öğrendikten sonra dünyam karardı. O zaman hamileydim ayrılamadım. Ben onu insan yerine koymadım. Hiçbir şey olmamış gibi bana yanaşmaya çalıştı. Benim gözümde karakersiz, iradesiz, şerefsiz bir adamsın dedim her defasında. Birbirimize olan saygımızı sevgimizi yitirmiştik artık.”

Katılımcıların genelinin eşleri ile ilişkileri değerlendirildiğinde, herhangi bir konuda eşlerini eleştiremediklerini, farklı kararlar alamadıklarını bunun aksi bir durumda hakaretlere maruz kaldıklarını, bu durum karşısında bazen susarak tepki gösterdiklerini bazen dayanamayıp kendilerinin de kötü sözler sarf edebildiklerini dile getirmişlerdir. Aile içi ilişkilerinde saygı, sevgi, şeffaflık, mutakabat, müştereklik, sadakat gibi kavramların anlam bulamaması, sorunların net ve somut bir şekilde karşılıklı aktarılamaması, bir taraftan aile içindeki iletişim problemlerinin

yaşanmasına neden olurken bir taraftan da eşlerin birbirlerine karşı egoyu zedeleyici dili kullanmalarına neden olmuştur.

Bir kadının eşine “sen adam mısın ki”, aynı şekilde bir erkeğin eşine “ben seni kadın olarak görmüyorum ki” buna benzer küçük düşürücü söylemler, olumsuz iletişim örnekleri bireyleri ayrı ayrı psikolojik buhrana sürüklerken, çocuklarda ise bir krize, travmaya neden olmaktadır. Sahip olduğumuz üslup kesinlikle “benlik algısı” noktasında önemli bir ölçüttür. Katılımcıların ve eşlerinin birbirlerine karşı özellikle suçlayıcı bir dili kullandıkları görülmüştür. Çözüm bulunamayan sorunlar, aile bireyleri aralarındaki anlaşmazlık iletişimi güçsüz hale getirmiştir.

5.4.2. Etkin Dinleme Üzerine

Katılımcıların, kişiler arası iletişimde anlatılanı doğru ve tam olarak anlamayı, “**etkin dinlemeyi**” ne ölçüde sağlayabildiklerini görebilmek adına şu şekilde ifadeler oluşturulmuştur:

Biri benimle konuşurken onunla göz teması kurmaya çalışırım.

Biri benimle konuşurken onu anladığımı gösteren iletiler veririm.

Karşımdaki kişi konuşurken beden diline ve yüz ifadesine dikkat ederim.

Karşımdaki kişi konuşurken, onu anlamak için kullandığı ipuçlarına dikkat ederim.

Biriyle iletişim halindeyken söylediklerini bütün halinde anlamaya çalışırım.

Karşımdakini anlamaya çalışırken ihtiyaç duyduğumda soru sorarım.

Konuşurken etkili göz teması kurarım.

Konuşmaları dinlerken arkasındaki duyguları da anlamaya çalışırım

Biri benimle konuşurken onunla göz teması kurmaya çalışırım.

Katılımcı

K1, K2, K3, K7, K10: Tamamen Uygun

K8: Kısmen Uygun

K4: Çoğunlukla Uygun

K5, K6, K9: Hiç Uygun Değil

Biri benimle konuşurken onu anladığımı gösteren iletiler veririm.

Katılımcı

K1, K2, K3, K4, K7, K9, K10: Tamamen Uygun

K8: Kısmen Uygun

K5, K6: Hiç Uygun Değil

Karşımdaki kişi konuşurken beden diline ve yüz ifadesine dikkat ederim.

Katılımcı

K1, K2, K3, K4, K7, K9, K10: Tamamen Uygun

K8: Kısmen Uygun

K5, K6: Hiç Uygun Değil

Karşımdaki kişi konuşurken, onu anlamak için kullandığı ipuçlarına dikkat ederim.

Katılımcı

K1, K2, K3, K4, K7, K9, K10: Tamamen Uygun

K8: Kısmen Uygun

K5, K6: Hiç Uygun Değil

Biriyle iletişim halindeyken söylediklerini bütün halinde anlamaya çalışırım.

Katılımcı

K1, K3, K7, K9, K10: Tamamen Uygun

K2, K8: Kısmen Uygun

K5, K6: Hiç Uygun Değil

K4: Çoğunlukla Uygun

Karşımdakini anlamaya çalışırken ihtiyaç duyduğumda soru sorarım.

Katılımcı

K1, K2, K3, K4, K7, K9, K10: Tamamen Uygun

K8: Kısmen Uygun

K5, K6: Hiç Uygun Değil

Konuşurken etkili göz teması kurarım.

Katılımcı

K1,K2, K3, K7, K10: Tamamen Uygun

K8: Kısmen Uygun

K5, K6, K9: Hiç Uygun Değil

K4: Çoğunlukla Uygun

Konuşmaları dinlerken arkasındaki duyguları da anlamaya çalışırım

Katılımcı

K1, K2, K3, K7, K9, K10: Tamamen Uygun

K4, K8: Kısmen Uygun

K5, K6: Hiç Uygun Değil

Katılımcılarımızdan, K4, K5, K6 ve K8 özellikle eşleri ile iletişim halindeyken göz teması kuramadıklarını, söylenenleri bütün halinde anlayamadıklarını, gerektiğinde özellikle eşlerine karşı soru soramadıklarını, söylenenlerin ne niyetle, hangi duygularla söylendiğini çoğu zaman algılayamadıklarını şu şekilde aktarmışlardır:

K4: “Eşim çok kıskançtı. Komşuların dahi eve gelip gitmesini istemezdi. Beni de kimseye göndermezdi. İnsan içine çıkarmazdı beni. Daha çocuktum 16 yaşındaydım evlendim. İlk günden beni korkuttu sindirdi. Bırak soru sormayı ben yüzüne bakıp iki kelime edemezdim. Kadın olduğumuzu zaten hiç anlamadık kızım da insan içine çıkmaya çıkmaya ne olacak insan olduğumuzu da anlayamadık.”

K5: “Evlendiğimde 17 yaşındaydım. Babam annemi döverdi de söverdi de bizi de döverdi bize doğru düzgün bakmazdı babam. Verdiler beni koca evinde de çekmeye başladık. Zaten dayağı karşı gelmemeyi baba evinde gördük ses edemedik. Koca evinde de aynısı oldu ses edemedik. Ne bir nerden geldin nerden gittin diye soru sorabildik ne bir tatlı sözüümüz sohbetimiz oldu öyle bir ömür geldi geçti.”

K6: “ 17 yaşındaydım evlendiğimde. Beş yaşındayken annemi kaybettim. Üvey anne elinde çok ezildim. Evlendim babamı kaybettim. Sahipsizim kimsem yok diye çok zulmettiler. Sonra adam üzerime kuma getirdi. Ben evde hizmetçiydim. Artık dayak yemekten, ağlamaktan psikolojim bozuldu. Doktor ilaç verdi de ağlamam kesildi. Senelerdir dayak yemekten bu ilaçları kullanmaktan bende akıl diye bir şey kalmadı kızım. Yaş oldu 56 şimdi kumasını da aldı gitti başka evde yaşıyor. Bir gün yüzüm gülmedi. O adam can veremesin inşallah.

K8: “Üç tane görümcem var. En çok onlar yüzünden şiddet uyguladı. Beni sürekli eşime şikayet ediyorlar eşimde beni dinlemeden kapıdan girer girmez dövüyordu. O an niye dayak yiyorum bilmiyordum bile. Ağzımı açıp niye diye soracak halim kalmıyordu. İnsanlardan korkuyordum yüzlerine bakamıyordum.”

Aile içerisinde eşler arasında yaşanan problemlerde kadının erkeğe karşı kendini ifade edememesi, düşüncelerini karşısındakine anlatamaması, kadının sadece dinleyen, itaat eden taraf olup erkeğin etken olduğu bir ortamda sağlıklı bir iletişimin varlığından söz edemeyiz. Eşler arasında yaşanan sorunların çözülebilmesi için eşlerin birbirlerinin olumlu ya da olumsuz yanlarını konuşabilmeleri gerekir.

Katılımcıların genelinin geniş bir sosyal çevresinin olmadığı, sadece komşuluk ilişkileri ile sınırlı olduğu gözlenmiştir. Komşuluk ilişkilerinde iletişimlerinin iyi olduğunu ancak eşleri ve eşlerinin ailesi ve akrabaları ile iletişimsel sorunlar yaşadıklarını, kendilerine karşı saygısızca davrandıklarını aktarmışlardır. Saygı, aile bireylerinin iletişim kurarken karşısındaki bireyin hak, değer, inanç ve her türlü özelliklerini göz önüne alarak davranmasıdır. Aile içi iletişimde saygı göstergesi karşınızdaki kişiyi gerçekten dinlemenizdir. Aile içi iletişimde bireylerin birbirlerini etkili olarak dinlemeleri ilişkilerin sağlıklı olarak ilerleyebilmesi için önemlidir. Dinleme sayesinde iletişim iki yönlü hale gelir.

5.4.3. Kendini Tanıma-Kendini Açma Üzerine

Katılımcıların iletişimlerinde, “**kendini tam olarak tanıyıp**”, karşısındaki kişi ya da kişilere doğru ve düzgün bir şekilde “**kendini açma**” yeteneğini ölçmek amacıyla katılımcılara şu şekilde ifadeler oluşturulmuş ve bu sorulara ne ölçüde katıldıkları belirlenmeye çalışılmıştır:

Düşüncelerimi tanımada/fark etmede/anlamada zorluk çekerim

Genellikle duygularımı tanımada/fark etmede/anlamlandırmada zorluk çekerim

Kendini rahatlıkla ifade edebilen bir bireyim

Üzüntülerimi, endişelerimi karşımdaki insana rahatlıkla ifade edebilirim

Düşüncelerimi başkalarına iletmekte zorluk çekmem

Düşüncelerimi tanımada/fark etmede/anlamada zorluk çekerim

Katılımcı

K1, K8: Kısmen Uygun

K2, K3, K7, K9, K10: Hiç Uygun Değil

K4, K5, K6: Tamamen Uygun

Genellikle duygularımı tanımada/fark etmede/anlamlandırmada zorluk çekerim

Katılımcı

K1, K8: Kısmen Uygun

K2,K3, K7, K9, K10: Hiç Uygun Değil

K4, K5, K6: Tamamen Uygun

Kendini rahatlıkla ifade edebilen bir bireyim

Katılımcı

K4, K1, K8, K9, K10: Kısmen Uygun

K5, K6, K7: Hiç Uygun Değil

K2, K3: Tamamen Uygun

Üzüntülerimi, endişelerimi karşımdaki insana rahatlıkla ifade edebilirim

Katılımcı

K4, K1, K8, K9: Kısmen Uygun

K5, K6, K7: Hiç Uygun Değil

K2, K3, K10: Tamamen Uygun

Düşüncelerimi başkalarına iletmekte zorluk çekmem

Katılımcı

K4, K1, K8, K9: Kısmen Uygun

K5, K6, K7: Hiç Uygun Değil

K2, K3, K10: Tamamen Uygun

K1, K5 ve K7 kendini tanıma/kendini açma konusunda şu şekilde anlatımlarda bulunmuşlardır:

K1: “ Benim eşim çok kıskanç. Tek başıma hiçbir yere göndermez. Yolda yürürüz kafamı kaldırmadığım halde kıskançlığı yüzünden kavga ederiz. Eve gelince de benim sağa sola bakarak yürüdüğümü söyleyip döverdi. Sonrada benimle zorla birlikte olurdu. Hiçbir şey yapamazdım. Kendimi hayvan gibi görürdüm. Konuşamazdım. Kendimi öldürmeyi çok düşündüm ama çocuklarım için yapamadım.

K5: “ Eşimden yıllarca şiddet gördüm. Aile içinde benim hiçbir söz hakkım olmazdı. Beni konuşturmazlardı sen sus sen ne bilin ki derlerdi. Onca şey yaşadım da anneme babama bacılarıma gidip benim de şu derdim var diyemedim. Boşanmış bir kadın olmaktan korktum, suçlanmaktan korktum, adımın kötüye çıkacağımdan korktum hep sustum.”

K7: “ Ne aileme, ne komşularıma ne de eşime ben kendimi anlatamadım. Şiddet ortamında büyüdüm. Evliliği bir kaçış olarak gördüm, beni anlar sahip çıkar sandım eşimden de darbe yedim. Komşularım akrabalarım gelirdi. Lafa dolanırlardı, gıybet dedikodu ederlerdi. Korkardım kimseye bir şey anlatamazdım. Sürekli ağlardım. Ağlamaktan artık kendimi kaybettiğim zamanlar olurdu. Eşim yanımda yatarıdı öyle nefret ederdim ki böyle kızgın yağı üzerine döküp yakmak isterdim. Sonra kendime gelirdim aslında bunu yapabilecek biri değilsin sen derdim. Bu düşünceler yüzünde kendimi tanımakta, anlamakta güçlük çekerdim.”

Katılımcıların yargı cümlelerine verdikleri cevaplarda genel olarak duygularını ve düşüncelerini ifade etmede, anlamlandırmada sorun yaşamadıkları görülse de eşleri ya da eşlerinin ailesi olduğu zaman onlara karşı aynı duruşu sergileyemedikleri görülmüştür. Sürekli olarak yaşanan şiddetler sonucunda sırf dayak yememek ve evde

birazda olsa huzuru sağlamak için düşüncelerini söylemekten kaçındıklarını, susmayı tercih ettiklerini aktarmışlardır.

K7'nin ve diğer katılımcıların yaşanılanları paylaşma isteği duymalarından yola çıkılarak kendini açmayı; bireyin geçmişte yaşadığı olayları, gelecekle ilgili planlarını, özel durumlarını, eğilimlerini, duygu ve düşüncelerini istekli olarak uygun yer ve zamanda uygun gördüğü kişi ile paylaşması şeklinde tanımlayabiliriz.

5.4.4. Empati Becerisi Üzerine

İletişimde çok önemli bir yere sahip olan “**empati becerisini**” ölçmek amacıyla katılımcılara şu şekilde ifadeler oluşturulmuş ve bu sorulara ne ölçüde katıldıkları belirlenmeye çalışılmıştır:

Karşımdakinin duygu ve düşüncelerini doğru anlayabilirim

Karşımdaki kişinin neye ihtiyacı olduğunu anlar ve onu yargılamadan bu durumu ona iletebilirim

Kendimi karşımdaki kişinin yerine koyarak, olaylara onun bakış açısıyla bakabilirim

Karşımdaki kişinin ne düşündüğünü fark edebilirim

Karşımdaki kişinin yaşadığı duyguların neler olduğunu fark edebilirim

Genellikle karşımdaki insanı anlarım

Karşımdaki kişiye genellikle uygun/yerinde tepkiler veririm

Karşımdaki kişinin beklentilerinin neler olduğunu fark edebilirim

Karşımdakinin duygu ve düşüncelerini doğru anlayabilirim

Katılımcı

K1, K6, K8: Kısmen Uygun

K2, K3, K7, K9, K10: Tamamen Uygun

K4: Çoğunlukla Uygun

K5: Hiç Uygun Değil

Karşımdaki kişinin neye ihtiyacı olduğunu anlar ve onu yargılamadan bu durumu ona iletebilirim

Katılımcı

K1, K6, K8: Kısmen Uygun

K2, K3, K4, K7, K9, K10: Tamamen Uygun

K5: Kısmen Uygun

Kendimi karşımdaki kişinin yerine koyarak, olaylara onun bakış açısıyla bakabilirim

Katılımcı

K5, K6, K8: Kısmen Uygun

K1, K2, K3, K4, K7, K10: Tamamen Uygun

K9 : Çoğunlukla Uygun

Karşımdaki kişinin ne düşündüğünü fark edebilirim

Katılımcı

K1, K6, K8: Kısmen Uygun

K2, K3, K4, K7, K10: Tamamen Uygun

K5, K9: Hiç Uygun Değil

Karşımdaki kişinin yaşadığı duyguların neler olduğunu fark edebilirim

Katılımcı

K1, K6, K8, K10: Kısmen Uygun

K2, K3, K4, K7: Tamamen Uygun

K5, K9: Hiç Uygun Değil

Genellikle karşımdaki insanı anlarım

Katılımcı

K5, K6, K8: Kısmen Uygun

K1, K2, K3, K4, K7, K9, K10: Tamamen Uygun

Karşımdaki kişiye genellikle uygun/yerinde tepkiler veririm

Katılımcı

K1, K4, K6, K8: Kısmen Uygun

K2, K3, K7, K9, K10: Tamamen Uygun

K5: Hiç Uygun Değil

Karşımdaki kişinin beklentilerinin neler olduğunu fark edebilirim

Katılımcı

K1, K6, K8: Kısmen Uygun

K2, K4, K7, K9, K10: Tamamen Uygun

K5, K9: Hiç Uygun Değil

Katılımcılardan K1, K2 ve K3 yapmış olduğumuz derinlemesine mülakatta empati becerisi üzerine şunları aktarmışlardır:

K1: “Evlendiğimde kaynanam ile birlikte oturuyorduk. Beni hiç istemedi. Hiç anlayamadık. Niye istemediğini de hiç anlamadım. Eşimi bana kaşı hep doldururdu. Beni ailem ile görüşürmezdi. Daha 16yaşımdaydım. Ne deseler yapardım. Hiç karşı geldiğimi bilmem. Sabahın beşinde kalkar her işlerini görürdüm. Kaynanam bir gün hadi seni bugün annenlere göndereceğim dedi. O gün tüm işleri nasıl sevinçle yaptım bitirdim. Saat geç oldu gidemezsin daha dedi. Oturdum günlerce ağladım. Eşim zaten kıskanç bir adamdı. Kaynanamda oğlunu benden kıskanırdı. Kaynanam yatak odasının kapısının önüne yatak atardı orda yatarı. Biz birlikte olmayalım çocuğum olmasın kısır desinler diye. Herifte beni kömürlükte sıkıştırırdı. Hiç yüzüm gülmedi. Yine de dedim evimdir yuvamdır düzelir dedim. Kaynanam yaşlıdır hepimiz bir gün yaşlanacağız diye düşünerekten bir gün karşılık vermedim. Yıllarca oğlunun da anasının da benden ne istediğini, niye böyle davrandıklarını anlamadım. Niye bunları yapıyorsunuz bana diye de bir gün bile sormadım.”

K2: “Arkadaşlık, komşuluk ilişkilerim iyidir. İnsanlara yardım ederdim. Bir dertleri olduğu zaman dinlerdim onları. Şiddet gören komşularım vardı. Ben de şiddet gördüğüm için oturur onlar için de ağlardım. Eşimin bana niye böyle davrandığını hiçbir zaman anlayamadım. Eşim bir gün eve geldi kapıdan girer girmez beni dövmeğe

başladı. Salonun perdesinin sallandığını görmüş. Kiminle bakışıyordun sen diye diye ağzımı burnumu kırdı benim. Ben onun hiçbir zaman neden böyle şeyler düşündüğünü anlayamadım. Ben iyi bir insanım kimseye öte git demem. Eşimin de sadık, sevgisi, saygısı olan, efendi, kültürlü, kibar, düşünceli bir eş olmasını isterdim.

K3: “ Eşim hastaydı. Ama evlendiğimde onun hasta olduğunu bilmiyordum. Otururken sen bugün başka biri ile birlikte oldun senin sevgilin var deyip dövüyordu. Onca yıl dayak yedim ama onu bırakıp gidemedim. Artık hasta olduğunu biliyordum. Kendimi onun yerine koydum ben olmasam bunun hali ne olur dedim. Allah rızası için baktım. Allah’tan korktum hep affettim. Ama hep nefret ettim hep tiksindim.”

Günlük yaşamda insanların birbirlerini daha iyi anlayabilmesi, daha olumlu ilişkiler kurması, karşısındaki kişinin içinde bulunduğu şartları dikkate alarak mesajlar göndermesi, kısaca empatik iletişim geliştirmesi, hayatı daha yaşanır hale getirmekte ve insanların birbirlerine olan tahammüllerini, sevgi ve saygı davranışlarını geliştirmelerini olanaklı kılmaktadır (Çoruk 2013: 120).

Katılımcıların sosyal yaşantısı sadece komşuluk ilişkileri üzerine kuruludur. Komşularına ya da ailesine gösterdiği anlayışı aile içi ilişkilerinde eşine ve eşinin ailesine karşı gösterememekte zorluk yaşamışlardır. Katılımcıların birbirlerinin aileleriyle aralarının nasıl olduğu sorulduğunda çok iyi olmadığını, resmi, soğuk olduğunu, kadınlar ise kayınvalideleri ile anlaşamadıklarını hatta onların ayrılmaları için ayrıca bir çaba sarf ettiklerini dile getirmişlerdir. Kadınlar eşlerine ve ailelerine karşı kin, nefret, öfke, kırgınlık, erkeği affedememe gibi olumsuz duyguları yoğun bir şekilde yaşadıkları için empati kurabilme becerisini aile içi ilişkilerinde başaramadıkları görülmüştür.

5.4.5. Ben Dili Üzerine

Kişinin hissettiklerini ve düşündüklerini uygun bir dil olan “**ben dilini**” kullanarak ifade edip etmediğini belirleyebilmek amacıyla katılımcılara şu şekilde ifadeler oluşturulmuş ve bu sorulara ne ölçüde katıldıkları belirlenmeye çalışılmıştır:

Karşımdakinin olumsuz davranışını değiştirmek için onu suçlayıcı bir dille uyarırım

Karşımdakinin olumsuz davranışları karşısında hissettiğim duyguları ona uygun bir dille iletebilirim/yansıtabilirim.

Karşımdakinin olumsuz bir davranışını, bendeki etkilerini ona yansıtarak göstermeye çalışırım

Bir başkasının davranışlarının sonuçlarını görebilmesi için hissettiğim olumsuz duyguları ona iletebilirim.

İnsanlar “sinirli/huysuz/agresif” gibi özelliklere sahipse onları bu kelimelerle nitelendirmede sakınca görmem

İnsanların olumsuz davranışlarını gördüğümde hatasını düzeltmesi için gerekirse kötü konuşurum

İnsanların yanlışlarını düzeltirken kişiliklerine saygı gösterilmesi gerektiğine inanırım

Karşımdakinin olumsuz davranışını değiştirmek için onu suçlayıcı bir dille uyarırım

Katılımcı

K1, K8: Kısmen Uygun

K2, K3, K5, K6, K7, K9, K10: Hiç Uygun Değil

K4: Tamamen Uygun

Karşımdakinin olumsuz davranışları karşısında hissettiğim duyguları ona uygun bir dille iletebilirim/yansıtabilirim.

Katılımcı

K1, K4, K5, K6, K8: Kısmen Uygun

K7: Hiç Uygun Değil

K2, K3, K9, K10: Tamamen Uygun

Karşımdakinin olumsuz bir davranışını, bendeki etkilerini ona yansıtarak göstermeye çalışırım

Katılımcı

K1, K4, K5, K6, K8: Kısmen Uygun

K7: Hiç Uygun Değil

K2, K3, K9, K10: Tamamen Uygun

Bir başkasının davranışlarının sonuçlarını görebilmesi için hissettiğim olumsuz duyguları ona iletebilirim.

Katılımcı

K1, K4, K5, K6, K8: Kısmen Uygun

K7: Hiç Uygun Değil

K2, K3, K9, K10: Tamamen Uygun

İnsanlar “sinirli/huysuz/agresif” gibi özelliklere sahipse onları bu kelimelerle nitelendirmede sakınca görmem

Katılımcı

K1, K8: Kısmen Uygun

K2, K3, K5, K6, K7, K9: Hiç Uygun Değil

K4, K10: Tamamen Uygun

İnsanların olumsuz davranışlarını gördüğümde hatasını düzeltmesi için gerekirse kötü konuşurum

Katılımcı

K1, K8: Kısmen Uygun

K2, K3, K4, K5, K6, K7, K9, K10: Hiç Uygun Değil

İnsanların yanlışlarını düzeltirken kişiliklerine saygı gösterilmesi gerektiğine inanırım

Katılımcı

K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K9, K10: Tamamen Uygun

K8: Kısmen Uygun

Katılımcılardan K2, K4, K9 ve K10 yapmış olduğumuz derinlemesine mülakatta katılımcıların hissettiklerini ve düşündüklerini uygun bir dil olan “ben dilini” ne ölçüde kullandıklarını şu şekilde aktarmışlardır:

K2: “ Eşim çok zengindi. Kumar oynadı, kadınlarla yedi içti mal varlığını kaybetti. Ünlü Yeşilçam yıldızlarından dostları bile vardı. Benim mutsuz olduğumu, tükendiğimi görüyordu. Niye beni aldatıyorsun dediğimde günlerce dayak yiyordum. İçerdi döverdi, birlikte olmak istemezdim döverdi. Canım yandığı için kötü sözler söylediğim zamanlar oldu.”

K4: “ Evlendiğim ilk günden beri dayak yedim. Kafamı duvarlara vura vura artık benim başımda saç kalmadı. Hep beni suçladı. Hep hor gördü beni. Sen kadın mısın ki dedi. O zaman niye aldın beni diye sormazdım bile. Korkardım daha çok dayak yerim diye. Dayak yedim diye ağlardım, üzülürdüm niye suratın asık niye ağlıyorsun diye de döverdi.”

K9: “ Eşim esirgeme kurumunda büyüdüğü için hep orda şiddet görmüş. Beni sürekli cezalandırırdı. Odaya kitler giderdi. Eve bakmazdı. Çocukluğunda yaşadığı şiddetin acısını benden çıkarırdı. Niye derdim niye bana bunları yapıyorsun? Sen hak ediyorsun derdi. Tedaviye ikna edemedim. Böyle olmaz dayanamıyorum öldür beni sen de kurtul ben de kurtulayım derdim. Onca şey yapmasına rağmen yine de alttan almaya çalışırdım ama dayanamayıp hakaretler ettiğim zamanlar oldu. Allah senin belanı versin derdim. Yaşadıklarımın sonra ne sevgi ne saygı hiçbir şey kalmıyor ki insanın içinde. İnsan çevresine karşı bile kötü bir insan olmaya başlıyor. Hiçbir şeye karşı artık tahammülüm kalmadı.”

K10: “ Çevremdeki insanlara karşı hep iyi bir insan olmaya çalıştım. Karşımdaki insana karşı kırıcı, yıkıcı davranışlarda, sözlerde bulunmazdım. Hayat dolu bir insandım. Aynı şekilde eşime ve ailesine karşı da öyleydim. Onlara karşı da hep yapıcı oldum. Bütün bunlar eşimin beni aldattığını öğreninceye kadardı. Öğrendikten sonra bambaşka biri oldum. Eşime ağır da konuştum, hakarete ettim, ailesinin karşısında onu rezil de ettim.”

Yapmış olduğumuz araştırma da ise hem kadının hem erkeğin yaşanan sorunlara karşı “sen dili” ile konuştuğu, benlik saygılarını yitirdikleri, karşılıklı olarak duygularının tahrip edildiği, çiftleri birbirinden uzaklaştırdığı, aralarındaki saygı,

sevgi, güven ve samimiyet duygusuna zarar verdiği ve aralarında sağlıklı bir iletişimin olmadığı gözlemlenmiştir. Katılımcılarla derinlemesine mülakat yapılırken eşlerinden, eşlerinin ailesinden şiddet görmesi, kadınların istisnasız hepsinin eşleri tarafından aldatılmış olma durumları onları suçlayıcı bir dil kullanmaya itmiş olduğu gözlemlenmiştir.

“Ben dili” ile “sen dili” arasındaki en önemli fark; ben dilini kullanan kaynağın o anda kendisinde oluşan gerçek duygularını ifade etmesidir. Karşısındaki kişiyi olduğu gibi kabul edip, hissettiklerini onunla paylaşmasıdır. “Sen” diye başlayan cümleler yerine “ben” diye başlayan cümleler kurmasıdır. Duyguların ifade edilmesinde eleştirme, suçlama ve yargılamanın olmamasıdır. Sen dilinde ise, suçlama ve yargılama olmasıdır (Kasapoğlu 2008: 50-51).

SONUÇ

Birçok kadın yaşamının her alanında fiziksel, psikolojik, ekonomik, cinsel şiddete uğramaktadır. Şiddet, toplumsal cinsiyet algısının, kültürel normların bir belirtisidir. Kadınların erkeklerden daha çok şiddet mağduru olması toplumsal cinsiyet temelli bir olgu olduğunu göstermektedir. Çalışmada elde edilen bulgulara toplumsal cinsiyet çerçevesinde bakıldığında kadınların şiddete karşı tutumları onların şiddeti kanıksamalarına neden olurken erkeklerin de şiddet göstermeleri meşru kılınmaktadır. Toplumsal cinsiyet bağlamında kadının duygu ve düşüncelerini ifade etmelerine izin verilmemesi, duygu ve düşüncelerine ket vurulması, her koşulda eşine boyun eğmesi gerektiği (eşin değil mi sever de döver de) algısını yaratarak kadında pasif bir kişiliğin oluşmasına neden olmaktadır. Kız çocukları yetiştirilirken sosyalleşme sürecinde zaten kendi bağımsızlığını reddederek erkeğe bağımlı bir kişilik olarak yetiştirilmektedir. Kız çocukları iyi bir eş iyi bir anne iyi bir komşu iyi bir evlat olmak zorundadırlar. Geleneksel cinsiyet rolleri aile içindeki kadının erkeğe bağımlılığının kadına atfedilen özellikler ile nasıl üretildiğinin bir yansımasıdır diyebiliriz.

Katılımcıların eşlerini seçebilme şanslarının olmaması, görücü usulü ile evlenme durumları onları yanlış adamlarla hayatlarını geçirme ve onlara ömür boyu katlanma zorunluluğu ile karşı karşıya bırakmaktadır. Kadın erkek rollerinin eşitsiz bir şekilde belirlenmesi, kültürel normlara göre konumlarının biçimlendirilmesi , sürekli ikincil olmak, beklentilerinin ertelenmesi ve gerçekleşmemesi, evlilik yaşantısının giderek kötüye gitmesi, engellerin aşılma olmasa ve evliliğin artık bir yük gibi gelmesi, ideal bir karı-koca ilişkisine ulaşamamak, fedakar olmak kadının özünü yıpratmaktadır ve derin psikolojik, ruhsal rahatsızlıklar yaratmaktadır. Sevgiye, şefkate en ihtiyaç duydukları zamanlar da eşlerinden ilgi yerine şiddet görmeleri, şiddet noktasında ailelerinden maddi-manevi hiçbir şekilde destek alamama durumu onların içinde bulundu çaresizlik durumlarını daha da katlanılmaz hale getirmektedir. Katılımcılar ilk şiddet görmeye başladıklarında erkeğin değişeceği, düzeleceği yönünde bir beklentileri varken şiddetin boyutunun ve sürekliliğinin artması sonucunda erkeğin asla değişmeyeceği düşüncesi etken olmuştur. Kadının sorunlara karşı çözüm üretemiyor, olması şiddete karşı çıkamadığı düşüncesinin oluşması bir süre sonra öğrenilmiş çaresizlik durumunu da beraberinde getirmektedir.

Katılımcıların suçsuz olması durumunda bile şiddet görüyor olmasını, haksız yere, hiç hak etmemişken eşinin kendisine şiddet gösterdiğini belirtmeleri aslında bilinç altlarında şiddetin haklı, meşru görüldüğü gibi bir düşüncenin yer aldığını da görebilmekteyiz. Bu söylemin ardından katılımcılara “Erkeğin eşini dövmesini hangi durumlarda doğru buluyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Bazı katılımcılar “Kadın ev işlerini ihmal ederse”, “Kadın cinsel ilişkiyi reddederse”, “ Erkek, eşinin kendini aldattığından şüphe ederse ya da öğrenirse” kadınların şiddeti o zaman hak ettiğini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların, büyük bir çoğunluğu “ Hiçbir şekilde bir kadının şiddet görmesini doğru bulmuyorum.” Yanıtını vermiş olsalar dahi “şiddeti hak etmiyorum”, “haksız yere şiddet görüyorum” gibi söylemleri aslında şiddeti haklı gördükleri yönlerin olabileceği düşüncesini yaratmaktadır. Aslın da hem şiddeti haklı çıkaran durumların hem de öğrenilmiş çaresizlik duygusunun bilinç altına yerleşme sürecinde yaratılan algıyı çocukların yaşadığı aile ortamında ya da çevrelerinde görerek öğrenip ve bunu içselleştirdiği yorumunu yapabilmekteyiz. Katılımcıların eşlerinin dönemsel olarak ekonomik anlamda yetersiz kalması ve kadınların ekonomik anlamda eşlerine bağımlı olmaları aile içinde şiddetin yaşanmasına büyük ölçüde olanak sağlamaktadır. Maslow, kendini gerçekleştirmede birbiri ile alakalı maddi ve manevi iki tür ihtiyaç düzeyi olduğunu ve bunlardan ilkinin, diğerine basamak oluşturduğunu belirtir. Maslow, maddi doyum sağlanamadığı zaman, anlam arayışının sekteye uğrayacağını ve anlam arayışına karşılık bulunamadığında ise umutsuzluk, güvensizlik ve nihayetinde mutsuzluğun ortaya çıkacağını belirtir. Bu yorumdan hareketle katılımcıların eşlerinin bir işte çalışmasına izin vermemesi kadının kendisinin boş, gereksiz bir hayat yaşadığı inancının oluşmasına, maddi yetersizlikleri düşünüldüğünde gerçekleştiremedikleri birçok hayallerinin yıkılmasına bununla birlikte birçok ruhsal sıkıntıları yaşamaları da beraberinde getirmektedir. Katılımcıların çoğu zaten uzun süreli depresyon ilaçları kullandığını içmediği zaman yaşadığı hayatın çekilmez olduğunu dile getirmişlerdir. Çaresizliği öğrenmiş olanlarda duygu durum bozukluğu, depresyon hali, değersizlik hissi, geleceğe karamsar bir bakış gibi psikolojik durumlar görülebilmektedir.

Katılımcılar, aile içindeki şiddetin oluşmasının bir nedeni olarak eşleri arasındaki iletişimsizlikten dolayı yaşadıklarını dile getirmektedirler. Duygularının ,düşüncelerini doğru bir şekilde çevresindeki insanlara aktarabilirken eşine karşı

kendini ifade edemediğini, eşinin kendisini dinlemediğini, çoğu zaman işten gelip yemek yedikten sonra evde kalırsa eğer sosyal medyada zaman geçirdiğini ya da televizyon programlarında film izlediğini özellikle de şiddet içerikli filmler izlediklerini dışarıya çıktığı zamanlarda ise kahve kültürünün olduğunu, kendisi ile ortak yaptığı hiçbir aktivitenin olmadığını aktarmışlardır. Katılımcılarımızın bir kısmı eşlerinin ailesi ile birlikte yaşamaktadırlar. Bu durumun çok zor olduğunu, onların aile yaşantısını kabul etmekte zorlandığını ve aile bireyleriyle uyum problemi yaşandığını, evin içindeki herkes ile iyi geçinmeye çalışmanın her denilene susmanın bir yerden sonra dayanılmaz bir hal aldığını ve bunun sonucunda zaman zaman çocuklarına sözlü ve fiziksel şiddet uygulayabildiklerini söylemektedirler. Kişilerarası iletişim çok yönlü bir süreçtir ve bu süreci etkileyen birçok faktör mevcuttur. Bunlar; bireylerin kişisel özellikleri, değer ve normları, içinde buldukları ruh halleri, olaylara karşı tutumları, ve olayları algılama şekli, kültür şeklinde sıralanabilir.

Çiftler arasında uyumu ortaya çıkarabilmek ancak açık iletişimle gerçekleşir. Kendini tam anlamıyla ifade edebilen, duygu ve düşüncelerini karşısındakine aktarabilen eve aynı zamanda karşıdaki insanın düşüncelerine saygı duyan ve önemseyen kişiler uyumu yakalayabilir. Kendini saklayarak tepkilerini yerinde ifade edemeyen, çatışma durumlarında problemi çözmek yerine bundan kaçınan kişiler zamanla bu sorunların altında ezilerek, sorunu aşılabilir duruma sokmaktadırlar. Bu durumda da ifadeler sertleşmekte ve ciddi tartışmalara dönüşebilmektedir.

Bu araştırma, Sivas'ta kadına yönelik şiddetle ilgili nitel olarak yapılan bir çalışmadır. Çalışmada şiddet mağduru kadınların her birinin hayatlarındaki öyküler sosyolojik tahayyül üzerinden açıklanmaya çalışılmıştır. Araştırma çok kapsamlı olmasa da, Sivas ilinin kadına yönelik şiddetin boyutlarına, şiddetle baş etme yöntemlerine, aile tutumlarına, kadına şiddet sarmalındaki önemi üzerine ışık tutabilecek niteliktedir.

Araştırma kapsamında görüşülen şiddete maruz kalan 10 kadınla şiddet yaşantıları üzerine nitel araştırma ve fenomenolojik yöntemle görüşülerek kadınların yaşantıları anlaşılmasına çalışılmıştır. Kadınlarla yapılan görüşmelerde kadınların bazıları eşlerinin şiddet ortamında yetiştiğini, bu nedenle şiddeti normal bir davranış olarak kendi eşlerine uyguladıklarını söyleyebiliriz. Bu bağlamda şiddetin olduğu

ortamda yetişen erkekler, kendi aile kurumunu kurduklarında, şiddeti bir sorun çözme mekanizması olarak görmektedirler. Zira bireyin sosyalleştiği ilk aile ortamı, bireyin davranışlarına etki edip kendi aile kurumuna yansımaktadır. Çocukken ebeveynlerin rol model alarak erkek, sosyalizasyon sürecinde şiddeti öğrenerek kendi çocuklarına ve eşine uygulamaktadır. Erkeğin eşine ve kız çocuklarına çocuklarının yanında olumsuz davranış sergilemesi, erkek çocuğuna olumlu davranış sergilemesi, kadına yönelik şiddetin yeniden üretilmesinde belirleyici bir sosyal miras oluşturmaktadır. Böylece şiddetin kuşaktan kuşağa aktarılan miras olarak gerçekleştiği söylenebilir.

Evliliğin ilk yıllarında yaşanan olumsuzluklar boşanma eğilimini ön plana çıkarmaktadır. Eşlerin bu yıllar içerisinde birbirlerini iyi tanımamaları, bireysel düşünce farklılıkları, benmerkezcilik fikirleri ve farklı özgürlük anlayışları aile içerisinde sorunlara yol açmakta ve sağlıklı kurulamayan iletişim nedeniyle bu evlilikler boşanmayla sonuçlanmaktadır. Ancak eşler birbirlerini anlama eşiklerini erkene çektiklerinde ve aile içi sağlıklı iletişimi sağlayabildiklerinde mutlu bir evliliğe sahip olmaktadır.

Evlilik birlikteliği bir iletişim ve etkileşim sürecini içine alan bir olgudur. Uyumlu ve sağlıklı bir evliliğe sahip olan çiftlerin en önemli özelliklerinden biri sağlıklı iletişim sürecine sahip olmalarıdır. Sağlıklı bir iletişimin sağlanmadığı ailelerde mevcut çatışmalar çözülememekte ve daha büyük sorunlar baş göstermektedir. Aile içindeki sorunların çözümünde iletişime girmeyerek sorunun çözümünü beklemek sorunun çözümü yerine bir sonraki sorunun temelini oluşturmaktadır.

Evliliğin yılları arttıkça eşlerin birbirlerini tanıdıkları, isteklerini, önceliklerini, hassas noktalarını kavradıkları, ortak bir yaşama adapte oldukları görülmektedir. Aile birlikteliği içerisinde aile içi iletişimin geliştiği ve sağlıklı iletişimin giderek kabul gördüğü anlaşılmaktadır. Sağlıklı iletişimi yakalayabilen eşlerin ise sağlıklı ve mutlu aile birlikteliğine kavuştuğu düşünülmektedir.

Aile içindeki sorunların birçoğu eşlerin karşılıklı olarak birbirlerini dinleyip anlamadıklarından ya da birbirlerine kendilerini tam olarak anlatmadıklarından kaynaklanmaktadır. Aile içindeki bu iletişim bozuklukları giderildiğinde eşler arası sağlıklı iletişim güçlenecek ve mutlu bireyler meydana gelecektir.

Aile içerisinde eşlerin birbirlerinin ne hissettiğiyle ilgilenmesi, birbirlerine zaman ayırması, sıkıntı ve üzüntülerini paylaşması birer aile içi iletişimin örneği olarak eşlerin birbirlerine saygılı davranmalarını sağlayacaktır. Ancak bu şekilde bireyler aile olduklarını ve birbirlerine değer verdiklerini hissedecektir. Böylece daha sağlıklı, daha mutlu aileler ve huzurlu yetişmiş çocuklar ortaya çıkacaktır.

Aile içi sorunlarda en önemli unsur, eşlerin birbirlerine güvenerek ve cesaretlerini toplayarak sorun olarak gördükleri alanlarda birbirleriyle konuşmamalarıdır. Konuşmak birçok sorunun çözümünde ve sağlıklı iletişimde önemli bir kavramdır. Konuşmadan daha önemlisi dinlemektir. Bireylerin aktif dinleyici olarak birbirleriyle sağlıklı iletişim kurması gerekmektedir. Ancak bu şekilde olduğunda sağlıklı bir aile içi iletişimden bahsedilebilmektedir.

Toplumun yapı taşı olan aile birlikteliğinin içinde kendini gerçekleştirme ve mutluluk ortamının bulunması temel görev ve işlevleri arasındadır. Aile birlikteliği bu işlevleri sağladığı sürece sağlıklı yetişen bireyleri meydana getirmekte ve toplumun gelişimine katkı sağlamaktadır. Eşler arasında iletişim bozukluklarına yer verdiği sürece aile içerisinde mutluluk ve kendini gerçekleştirme ortamı bulunmamaktadır.

Ortak bir birliktelik olarak başlayan ailelerde ortak kararların alınması ailenin akıbeti açısından oldukça önemlidir. Sağlıklı iletişim kurabilmiş ailelerde bireyler fikirlerini açıkça söyleyebilmekte ve kararlarda tüm aile bireylerinin katkısı bulunmaktadır. Aksi halde aile içerisinde tek başına alınmış kararlar muhtemel sorunların başlangıcıdır.

Aile içi iletişim sürecinde evlilik biçimlerinin önemli bir rolü bulunmaktadır. Evlilik biçimleri doğrudan olmasa da dolaylı olarak aile içi iletişimine etkili bir faktör olarak görülmektedir. Geleneksel kültürün hâkim olduğu görücü usulü evlilikler geleneksel kültürden izler taşımaktadır. Geleneksel kültürün erkeğe yüklediği özellikler bu evlenme biçiminde görülmekte ve sağlıklı bir aile içi iletişim varlığından söz edilememektedir. Modern evlenme biçimi olan anlaşarak, kendi rızasıyla evlenme biçiminde ise eşlerin birbirlerine karşılıklı düşünce ve isteklerini rahatça iletibildikleri, kişisel hak ve özgürlükler konusunda daha anlayışlı oldukları, bireyin değerli olduğu konusunda fikir birliği içinde olduğu evliliklerde sağlıklı aile içi iletişim özelliğinin daha çok bulunduğu anlaşılmaktadır.

Eđitim bireyde birçok değişikliğin başlangıcıdır. Eđitim seviyesi yükseldikçe bireylerin daha tutarlı ve tutarlı hareketleri var olmaktadır. Bu da bireylerin hayat kalitesini arttırmakla birlikte aile içi ilişkilerdeki kalitesini arttırmaya yardımcı olmaktadır. Eđitim eşlerin empati yeteneğini geliştirmekte, birbirlerini sağlıklı bir şekilde dinlemelerine, anlatmalarına ve anlamalarına yardımcı olmaktadır. Eřler birbirlerinin kararlarına sayęı göstermekte, fikir alma uygulama konusunda ortak dūřünceye sahip olmaktadır.

Böylece aile içerisinde huzur ortamı bozulmamakta ve eşler fikirlerine ve kendisine değer verildiğini hissetmektedir. Eğitimi eşlerin sağlıklı aile içi iletişime daha fazla katkı sağladığı görölmektedir.

Aile içerisindeki sorunlar ve özömler cinsiyet farklılıklarına göre de farklılık göstermektedir. Erkeęin soruna bakış açısıyla kadının soruna bakış açısı her zaman aynı olmamaktadır. Dolayısıyla özüm yolları da aynı olmamaktadır. Eřlerin bireysel dūřünceleri, algıları, öncelikleri, yaşantıları, olaylara bakış açıları, önem dereceleri açısından farklı olabilmektedir. Bu nedenle kadınların sorunların çözümünde iletişimsizliği çıkış yolu olarak bulurken, erkekler fiziksel veya psikolojik şiddeti çözüm yolu olarak görebilmektedir.

Aile danışmalığı ölkemizde çok yaygın olmasa da aile içi sorunların çözümünde etkili bir çalışmadır. Aile içi sorunlar yaşayan eşlerin evlilik öncesinde veya evlilik esnasında aile danışmalığı aldıkları takdirde sağlıklı aile içi iletişim olanaklarının daha fazla olduğu ve eşler arası iletişimin güçlendiği görölmektedir.

KAYNAKÇA

- Adak Nurşen (2016). Sosyal Problemler Sosyolojisi: Dünyadan ve Türkiye'den Örnekler, Siyasal Kitabevi, 2. Baskı, Ankara.
- Aktaş Gül (2013). Feminist Söylemler Bağlamında Kadın Kimliği: Erkek Egemen Bir Toplumda Kadın Olmak. Edebiyat Fakültesi Dergisi, s: 53-72.
- Arslantürk Zeki ve Amman, T. (2000). Sosyoloji: Kavramlar, Kurumlar, Süreçler, Teoriler, Kaktüs Yayınları, 1. Basım, İstanbul.
- Atan Abdullah (2016) Aile İletişim Becerileri Psiko Eğitim Programının Ebeveynlerin İletişim Becerilerine, Çift Uyumuna, Evlilik Doyumuna ve 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Duygusal Uyumuna Etkisi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitim Bilim dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Ayan, Sezer (2010). Aile ve Şiddet: Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet, Ütopya Yayınevi, I. Baskı, Ankara.
- Bilen Mürüvvet (2004). Sağlıklı İnsan İlişkileri, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Bourdieu Pierre (2015). Eril Tahakküm, Bağlam Yayınları, II. Basım, İstanbul.
- Canel Azize Nilgün (2007). Ailede Problem Çözme, Evlilik Doyumu ve Örnek Bir Grup Çalışmasının Sınanması, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik Ve Psikolojik Danışma Ana Bilim Dalı, Eğitim
- Cüceloğlu Doğan (1993). İyi Düşün, Doğru Karar Ver, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Cüceloğlu Doğan (2005). Yeniden İnsan İnsana, 34. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Cüceloğlu Doğan (2013). Ailede İletişim Sanatı, Kalbi Kitaplar, İstanbul.
- Çoruk Adil (2013). Etkili İletişimde Sihirli Anahtar: Empati, B. Güven (Ed.), Pegem Akademik Yayıncılık, Ankara:
- Doğan İsmail (2009). Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar, Pegem Akademi, 8. Baskı, Ankara.
- Dökmen Üstün (2003). Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati, Sistem Yayıncılık, İstanbul.

- Eşsizoglu Altan, Yenilmez Çınar, Güleç Gülcan ve Yazıcıoğlu Yahşi, (2012). Aile Yapısı ve İlişkileri ve Aile ile İlgili Temel Kavramlar, (Ed. Çınar Yenilmez), Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Gelbal Özgür (2010). İletişim Becerileri, HYB Basım Yayım, Ankara.
- Gülmez Çiğdem (2014). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Ahlaki Çözülme Ve Dindarlık, Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi.
- Gülpınar Dilara Balcı ve Kandemirci Duygu (2013). Evimin Kadını, Çocuklarımlın Anası: Emekçi Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Türkiye Sinemasındaki Sunumu, Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Cilt: 1 Sayı: 1 Yıl: 2013 Bahar.
- Gültekin Mücahit ve Şahin Meryem (2016). Türkiye’de ve Dünyada Kadına Şiddet, Sekam Yayınları: 10, ISBN: 978-605-66137-4-6, İstanbul.
- Güneş Adem (2015). Çocuk Eğitiminde Doğru Bilinen Yanlışlar. Timaş Yayınevi. 110. Baskı, İstanbul.
- İzmirli Olgun (2013). Isparta İli Gönen İlçesinde Yaşayan 15-49 Yaş Grubu Evli Kadınların Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Sıklığı ve Aile İçi Şiddet Görmeye Sebep Olan Faktörler, Yüksek Lisans Tezi Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Kadın Sağlığı Genel Müdürlüğü (KSGM), (2016b). Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi Sağlık Çalışanları Kılavuzu. Ankara: Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2016b). Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi Sağlık Çalışanları Eğitici Kitabı Ankara: Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı.
- Karal, Dilek ve Aydemir, Elvan “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet”, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, No: 12-01, Mart 2012, s:37.
- Karayel, Hümeysra (2019). “Kadına Yönelik Şiddet”, İnsani ve Sosyal Araştırma Merkezi, Araştırma 93, Şubat s:1-10
- Kasapoğlu Abdurrahman (2008). İletişimde Ben-Dili- “Ashabu'l-Karye” Kıssasından Bir Kesit. Hikmet Yurdu, 1, 51-52.

- Keski Yeşim (2014). İletişim Engellerinin Aile İçi İletişime Etkisini İnceleme Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımına İlişkin Katılımcı Görüşler, Türk Sineması Araştırma Dergisi, Sayı 3.
- Kocacık Faruk (2004). Aile İçi İlişkilerde Kadına Yönelik Şiddet: Türkiye’den Örnekler, Cumhuriyet Üniversitesi Matbaası, Sivas.
- Kocayörük Ercan (2012). Etkili İletişim Becerileri, 2. Baskı, Kriter Yayınevi, İstanbul.
- Korkmaz, Murat (2015). Dünyada, Türkiye’de Kadın Ve Şiddet, “Kadına Yönelik Cinsel Şiddet: Kybele’nin Günah Mı?”, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü, 1. Basım, Nobel Yayınları, Ankara, s: 73-137.
- Köknel Özcan (1996). Bireysel ve Toplumsal Şiddet, Altın Kitaplar Yayınevi, I.Baskı, İstanbul.
- Kuzu Şenal Leyla (2013). Toplumsal Cinsiyet Rejimi Bağlamında Aile Ve Aile İçi Şiddet, Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Cilt: 1 Sayı: 1 Yıl: 2013 Bahar.
- Metin Tuğba (2011). Hakkari’de Yaşayan Kadınların Geleneksel Rol Sahiplenmeleri İle Toplumsal Hayata Katılımları Arasındaki İlişki, Arş. Gör., Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Fen- Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, tugba.metin@ibu.edu.tr
- Miller Jody (2008). Violence Against Urban African American Girls: Challenges For
- Nazlı Serap (2013). Aile Danışmanlığı, 4. Baskı, Arı Yayıncılık. Ankara.
- Önder Alev (2003). Konuşarak ve Dinleyerek Anlaşalım, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- Özer Kadir (2002). İletişimsizlik Becerisi, Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Özer Kadir (2015). İletişimsizlik Becerisi, Galata Yayınevi, 12. Basım, İstanbul.
- Özgür Gerbal (2012). İletişim Becerileri, HYB Yayıncılık, 2006, Ankara.
- Özgüven, İbrahim Ethem (2000). Evlilik ve Aile Terapisi, Pdrem Yayınları, Ankara.

- Özguven, İbrahim Ethem (2001). Ailede İletişim ve Yaşam, Pdrem Yayınları, Ankara.
- Palabıyık Adem (2011). Pierre Bourdieu Sosyolojisinde “Habitus”, “Sermaye” ve “Alan” Üzerine, Yıl 16, Sayı 61-62, Kış-Bahar 2011, s. 121 - 141
- Pekin Deklarasyonu ve Eylem Planı (1995). Konferans Tarafından Kabul Edilen Kararlar, 16. Kurul Toplantısı, (15 Eylül 1995).
- Reed Evelyn (1983). Kadının Evrimi: Anaerkil Klandan Ataerkil Aileye II. Payel Yayınevi. 1. Baskı, İstanbul
- Sonders Barry. (2010). Öküzün A’sı Elektronik Çağda Yazılı Kültürün Çöküşü ve Şiddetin Yükselişi, 2. Baskı, İstanbul.
- Şavran Temmuz Gönç (2012). Sosyolojide Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri, Açık Öğretim Fakültesi Yayını, No: 1609, I. Baskı, Eskişehir.
- Şener Arzu ve Terzioğlu, Günsel (2008). Bazı Sosyo-Ekonomik ve Demografik Değişkenler İle İletişimin Eşler Arası Uyuma Etkisinin Araştırılması, Aile ve Toplum Dergisi, Sayı 4/13, Ankara.
- Şimşek H. B. (2009). Ankara’nın Farklı Sosyoekonomik Bölgelerinde Yaşayan Aile Bireylerinin Aile İlişkilerini Algılama Durumları, Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 25, Ankara.
- Tarhan Nevzat (2008). Evlilik Psikolojisi, Timaş Yayınları, İstanbul.
- Tarhan Nevzat (2015). Son Sığınak Aile, Nesil Yayınları, İstanbul.
- Taş Gün (2016). Feminizm Üzerine Genel Bir Değerlendirme: Kavramsal Analizi, Tarihsel Süreçleri ve Dönüşümleri, Akademik Hassasiyetler Dergisi, s:163-175
- Tezel Ayfer (2004). Aile İçi İletişim, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, ISSN:1303-5134.
- Tongar Hatice Kübra (2018). Bağırıp Çağırmadan Çocuk Büyütme Teknikleri. Hayy kitap, İstanbul.
- Tutar Hasan ve Yılmaz, Mustafa Kemal (2005). Genel İletişim-Kavramlar ve Modeller, Seçkinler Yayıncılık, Ankara.

Vakkasoğlu, Vehbi (2008). Ailede Sevgi İletişimi, Nesil Yayınları, İstanbul.

Veli Baki, Seda (2017). Evliliğin İlk On Yılında Aile İçi İletişim Bozukluklarının Aile Üzerine Etkisi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Bölümü, Yüksek Lisans Tezi.

Yaşar Ruhat (2007). Depresyonun Kadınlaşması, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt:17, Sayı:2, Sayfa: 251-281, Elazığ.

Yörükoğlu Atalay (2015). Çocuk Ruh Sağlığı: Çocuğun Kişilik Gelişimi, Eğitimi ve Ruhsal Sorunları. 16. Basım. İstanbul.

Zıllıoğlu Merih (2007). İletişim Nedir?, Cem Yayınevi, İstanbul.

EKLER

EK 1. Görüşme Formu

K1

37 yaşında 2 çocuk annesidir. 16 yaşında evlenmiştir. Kendisi ev hanımı eşi Depo görevlisidir. Kayınvalidesi ile birlikte yaşamaktadır. Genellikle eşinin kıskançlığı yüzünden şiddet görmüştür. Kıskançlığı ilgi zannettiğini dile getirmiştir. Evliliği boyunca ekonomik sıkıntı yaşamıştır. Hamileliğinde hem eşi hem de kayınvalidesi tarafından şiddet gördüğünü dile getirmiştir. Erkeğin eşini dövmesini hangi durumlarda doğru buluyorsunuz ? sorusuna; cinselliği reddederse bir de eğer erkek kadının kendisini aldattığını öğrenirse dayağı hak ettiğini dile getirmiştir. Sizce iyi bir eş nasıl olmalıdır? Sorusuna; “ Karşılıklı anlayış başka bir şey istemiyorum” yanıtı vermiştir. Gördüğü şiddeti ailesine yansıtmadığını eklemiştir.

K2

75 yaşında 2 çocuk annesidir. Eşi 84 yaşındadır. 16 yaşında evlenmiştir. Kendisi ev hanımı eşi ise esnafıktan emekli olmuş Önceleri kayınvalide ve görümcesi ile yaşadığını dile getirmiştir. Şu anda huzur evinde yaşamaktadır. Kadınların hiçbir durumda şiddet görmesini doğru bulmadığını dile getirmiştir. Koah hastasıdır. Odasında bir çok alet bulunmaktadır. En çok eşinin alkolik olmasından, kıskançlığı ve onu neden aldattığını sormasından dolayı dayak yediğini dile getirmiştir. Sivas’ı hiç sevmediğini eşiyle ayrıldıktan sonra bir çok tacize uğradığını dile getirmiştir. Sohbet aralarında ara ara ağlamaklı anlar yaşamıştır.

K3

59 yaşında 2 çocuk annesidir. Eşi 65 yaşındadır. Kendisi ev hanımıdır. eşi demiryollarından emeklidir. Psikolojisinin bozuk olduğunu ilaçlar kullandığını söylemiştir. Şiddet uyguladığında pişman olmadığını hatta şiddetin giderek arttığını, şiddetin artmasına rağmen hasta olduğundan dolayı Allah rızası için merhametinden dolayı bırakıp gidemediğini dile getirmiştir. Eşinin akrabaları,

anne, babası ve arkadaşları ile çok sık tartışmaya girdiğini eklemiştir. Eşinin bu durumundan dolayı kendisi de uzun yıllardır depresyon ilaçları kullanmıştır.

K4

54 yaşında 2 çocuk annesidir. Eşi 59 yaşındadır. 16 yaşında evlenmiştir. Ev hanımıdır. Eşi ise inşaat işçidir. Uzun yıllar şiddete maruz kalmıştır. Başında darp izlerinin yerleri hala belirgindir ve hücreleri öldüğünden dolayı o kısımlarda saçlarının olmadığı görülmüştür. Ailesinin hiçbir şekilde sahip çıkmadığını destek olmadığını kendini sahipsiz kimsesiz hissettiği gözlemiştir. boşanmış bir kadın olma durumunda suçlanmaktan korkması, gidecek bir yerinin olmaması, maddi imkansızlıklar, eşinin değişeceğini düşünmesi, çocuklarını kaybedeceğinden korkması, ailesinin adının kötüye çıkacağı düşüncesi ile şiddete katlandığını dile getirmiştir.

K5

49 yaşında 3 çocuk annesidir. 17 yaşındadır. Kendisi ev hanımı eşi ise fayans işçisidir. Eşi ve kayınvalidesi tarafından şiddet gördüğünü, eşinin 30 yıldan sonra pişman olduğunu dile getirmiştir. “Sahip çıkan, kimseye ezdirmeyen, söz dinleyen bir eşim olmasını isterdim” dedikten sonra ağlamaya başlamıştır. Sinir hastası olduğunu ilaçlar kullandığını söylemiştir. Görüşmeler esnasında çekingen ve sıkılgan bir kişilik sergilemiştir.

K6

56 yaşında 4 çocuk annesidir. Eşi 54 yaşındadır. 17 yaşında evlenmiştir. Kendisi ev hanımı, eşi mermer işçisidir. Kayınbaba, kayınvalide, görümce ve kuması ile birlikte yaşamaktadır. Hepsinden şiddet gördüğünü depresyon ilaçlarını ise uzun yıllardır kullandığını dile getirmiştir. Çocuklarının da şiddete maruz kaldığını en çokta içini acıtan durumun bu olduğunu söylemiştir. Çocuğunun bir tanesini bu durumlardan dolayı zihinsel ve fiziksel hasarların olduğu görüşmenin gerçekleştiği ev ortamında görülmüştür.

K7

44 yaşına 2 çocuk sahibidir. Eşi 48 yaşındadır. 18 yaşında evlenmiştir. Kendisi ev hanımı eşi fırıncılık yapmaktadır. Eşinin alkol ve kumar alışkanlığı vardır.

Hamile iken de şiddet görmüştür. Eşimin saygılı, koruyan, Allah'tan utanan kuldan utanan biri olmasını istediğini aktarmıştır. Bu katılımcı ile ilk olarak Tarım İl Müdürlüğü'nde görüşülmüştür. Daha sonrasında evi ziyaret edilerek yaşadığı ev ortamında gözlemlerde bulunulmuştur. Eski, sobalı bir evde yaşamaktadırlar. Görüşmeye gelirken ağlamaya başlamıştır ve görüşme sonlanana kadar ağlamaya devam etmiştir. Halen ekonomik olarak maddi sıkıntılar yaşamaktadır. Oğlu hapiste, gelini ile birlikte yaşamaktadır. Gelinin de sürekli olarak hakaretler ettiğini aktarmıştır.

K8

38 yaşında iki çocuk annesidir. Eşi 50 yaşındadır. Eşi dikimevinden emeklidir. 22 yaşında evlenmiştir. Kendisi önceleri ev hanımı iken boşandıktan sonra evlere temizliğe gitmeye başlamıştır. Evliliği süresince eşinin ailesi ile birlikte yaşamışlardır. Eşi, kayınbabası ve görümceleri tarafından şiddet görmüştür. Doğurana kadar dayak yediğini ve eşinin bundan hiç pişman olmadığını dile getirmiştir. Son beş yıldır da oğlundan sürekli şiddet gördüğünü vücudundaki morluk izlerinden anlaşılmıştır. Görüşme esnasında anlamsız yersiz tepkileri olmuştur. Ağlarken bir anda gülmeye başladığı gözlemlenmiştir. Ağır depresyon ilaçları kullandığı görülmüştür.

K9

44 yaşında 1 çocuk annesidir. Eşi 54 yaşındadır. 24 yaşında evlenmiştir. Kendisi ev hanımı eşi ise bir kurumda memurdur. Hamile iken de sürekli şiddet gördüğünü eşinin çok sinirli olduğunu dile getirmiştir. Sevgisini gösteren, anlayışlı, saygılı, eşine kol kanat geren, sorumluluk sahibi bir eşinin olmasını istediğini dile getirmiştir.

K10

35 yaşında 2 çocuk annesidir. Eşi 41 yaşındadır. 19 yaşında evlenmiştir. hamile olduğunu öğrendikten sonra işinden ayrılmıştır. Liseyi açıktan okumaktadır. Eşinin ailesi ile birlikte yaşadığını eşinin Şizofren olduğunu belirtmiştir. Eşinin kendini aldattığını öğrendikten sonra çocuğunun olmasını istemediğini düşün diye çok uğraştığını belirtmiştir.

Ek. 2. Anket Formu

DEMOGRAFİK SORULAR

1-Kaç yaşındasınız?..... Eşinizin yaşı ?..... Kaç yaşında evlendiniz?..... Hangi Mahalle.....

2-Kaç çocuğunuz var? 1.()yok 2.() 1-2 çocuk 3.() 3-4 çocuk 4.() 5 ve üzeri çocuk

3-Ne işle meşgulsünüz?

4-Oturduğunuz ev? 1.() Kira 2.() Kendi mülkü 3.() Diğer

5- Eşiniz çalışıyor mu? () Hayır çalışmıyor () Evet, işi:.....

6-Aylık geliriniz?

7-Öğrenim durumunuz?

1.() Okuma yazma bilmiyorum 2.() Okur yazarım 3.() İlkokul 4.() Lise 5.() Üniversite

8-Eşinizin öğrenim durumu?

1.() Okuma yazma bilmiyor 2.() Okur yazar 3.() ilkokul 4.() Lise 5.()Üniversite

9-Ailenizde siz, eşiniz ve çocuklarınızdan başka sürekli birlikte olduğunuz bir başkası/başkaları var mı?

10-Evde alkol kullanan var mı? 1.() Hayır 2.() Evet [Lütfen belirtiniz:

11-Evde uyuşturucu kullanan var mı? 1.() Hayır 2.() Evet [Lütfen belirtiniz:

12-Eşinizin önemli bir sağlık sorunu var mı?

13-Eşinizle evlenme biçiminiz nedir? 1.() Resmi nikah 2.() Dini nikah 3.() Her ikisi de

14-Eşinizle nasıl evlendiniz?

1.() Birlikte karar vererek 2.() Görücü usulü ile 3.() Arkadaşlarımızın aracılığı ile 4.()Kaçarak evlendik 5.() Diğer

15. Eşiniz ile aranızda akrabalık (kan) bağı var mı? 1. () Evet 2. () Hayır

16-Ailenizde hepinizi ilgilendiren konularda en son kararı kim verir?

17. Eşiniz ile sizi ailenizin ilişkileri nasıldır?

1.() İyi anlaşılır 2.() Eşimin ailemi pek sevmediğini düşünüyorum 3. () Ailemin eşimi pek sevmediğini düşünüyorum 4. () Hiç görüşmezler 5. () Diğer

18.Eşinizin ailesiyle sizin ilişkiniz nasıldır?

1. () İyi anlaşırız 2. () Çok iyi geçinemeyiz 3. () Hiç görüşmeyiz 4. () Diğer

19- Evliliğinizde ekonomik sıkıntı çektiniz mi? 1.() Evet, yaşadım 2.() Hayır, yaşamadım

20- Eşiniz tarafından ilk defa ne zaman şiddet gördünüz?

- 21- Kaç yıldır eşiniz tarafından şiddete maruz kaldınız?
- 22- Ne sıklıkla şiddete maruz kaldınız?
- 23- Eşiniz şiddet uyguladıktan sonra ne yapar? (Pişmanlık duyar mı ya da barışmak için neler yapar vb.....)
- 24- İlk hamileliğinizde kaç yaşındaydınız?
- 25- Hamilelikleriniz isteyerek mi oldu?
1.() Evet 2.() Hayır
- 26- Hamile iken şiddete maruz kaldınız mı?
1.() Evet 2.() Hayır
- 27- Kaldıysanız kim/kimler tarafından şiddete maruz kaldınız?.....
- 28- Erkeğin evde her dediğinin yapılması, erkeğin şiddet eğilimini azaltır mı ?
1.() Evet 2.() Hayır
- 29- Eşiniz arkadaşları, anne, baba, akraba vb. insanlarla çok sık tartışmaya girer mi?
1.() Evet 2.() Hayır
- 30- Herhangi bir konu da eşinizi eleştirmek onu sinirlendirir mi?
1.() Evet 2.() Hayır
- 31- Eşiniz şiddet içerikli (sinema, video, dizi) izler mi?
1.() Evet 2.() Hayır
- 32- Ekonomik olarak düşük gelir düzeyine sahip olan bir eşin şiddet eğilimi artar mı?
1.() Evet 2.() Hayır
- 33- Eşiniz yetiştirildiği ortamda duygusal ve fiziksel şiddet görmüş mü?
1.() Evet 2.() Hayır
- 34- Evet ise şiddet görmüş olması, size şiddet uygulamasına neden olabilir mi?
1.() Evet 2.() Hayır
- 35- Eşinizden farklı bağımsız kararlar almanız karşısında şiddet gördünüz mü?
1.() Evet 2.() Hayır
- 36- Eşinizden habersiz sokağa çıkmanız onu sinirlendirir mi?
1.() Evet 2.() Hayır
- 37- Erkeğin eşini dövmesini hangi durumlarda doğru buluyorsunuz?
1.() Kadın ev işlerini ihmal ederse 2.() Kadın eşine karşı çıkarsa 3 () Kadın cinsel ilişkiyi reddederse
4.() Kadın eşine başka kadınlarla ilişkisi olup olmadığını sorarsa 5.() Erkek eşinin kendisini aldattığından şüphe ederse 6.() Erkek eşinin kendisini aldattığını öğrenirse
- 38- Eşinizin şiddet uygulamasının nedeni/nedenleri?
1. () Erkeğin ailesi ile sorun 2.() Kadının ailesi ile sorun 3.() Çocuklar ile ilgili sorunlar

4. () Kadının erkeğin sözünü dinlememesi 5.()Kadının erkeği kıskanması 6.() Kadının cinsel ilişkiyi reddetmesi 7.() Erkeğin iş yeri ile ilgili sorunları 8.() Erkeğin sarhoş olması 9.() Erkeğin işsiz olması

10.() Erkeğin kadını kıskanması 11.() Erkeğin yetiştirilme tarzı

39- Şiddeti kabullenmenizın nedenleri nelerdir ?

1 () *Psikolojik nedenler*

A () Utandı çekindi suçlanmaktan korktu B () Tehditten ve şiddetin artmasından korktu

C () Boşanmış bir kadın olmak istemedi D () Şiddetin çok fazla olmadığını düşündü

2. () *Erkekler ile ilgili nedenler*

A () Erkeği seviyor/affetti B () Erkeğin değişeceğini düşündü C () Erkek geri dönmesini istedi

D () Erkek kadını tehdit etti

3. () *Çocuklar ile ilgili nedenler*

A. () Çocukların mutsuz olacağından korktu B. () Çocuklarını kaybedeceğinden korktu

C. () Çocuklar dönmek istedi ya da çocuklar dönmesini istedi

4. () *Aile ve çevre ile ilgili nedenler*

A. () Ailesinin adının kötüye çıkacağından korktu B.() Evlilik bağına önem verdiği için

C. () Kendi ailesi eve dönmesini istedi/zorladı D.() Kendisinin/çocukların geçimini temin edemedi

E. () Gittiği yerde fazla kalamadı F.() Gidecek yeri yoktu

G. () Nereye başvuru yapacağını bilmiyordu H.() Maddi nedenler

40-Ailenizin şiddet görmeye karşı tepkisi nasıldır?

.....
.....
.....

41-Sizece iyi bir eş nasıl olmalıdır?

.....

ŞİDDET ÖYKÜSÜNE İLİŞKİN BİLGİLER

1. () Hiçbir zaman 2. () Nadiren 3. () Bazen 4. () Sıklıkla 5. () Çok sık					
1.Çocukluğunuzda ailenizdeki yetişkinler tarafından tokat, yumruk, tekme atma vb. davranışlar aracılığıyla fiziksel olarak şiddete maruz bırakıldınız mı?	1	2	3	4	5
2.Çocukluğunuzda ailenizdeki yetişkinler tarafından küfür, hakaret, tehdit, küçük düşürme, aşağılama, alay etme, görmezden gelme gibi tutum ve davranışlara maruz bırakıldınız mı?	1	2	3	4	5
3.Çocukluğunuzda ailenizdeki yetişkinler tarafından, sizi rahatsız eden ve kasıtlı olarak sergilenen cinsel söz, davranış ve eylemlere maruz bırakıldınız mı?	1	2	3	4	5
4.Çocukluğunuzda ailenizdeki yetişkinler tarafından parasal ihtiyaçlarınızın karşılanmadığı, paranın üzerinde bir yaptırım ve tehdit aracı olarak kullanıldığı durumlara maruz bırakıldınız mı?	1	2	3	4	5
5.Çocukluğunuzda babanız annenize tokat, yumruk, tekme atma vb. davranışlar aracılığıyla fiziksel şiddet uygular mıydı?	1	2	3	4	5
6.Çocukluğunuzda babanız annenize küfür, hakaret, tehdit, küçük düşürme, aşağılama, alay etme, görmezden gelme gibi tutum ve davranışlar sergiler miydi?	1	2	3	4	5
7.Çocukluğunuzda babanız annenize parasal ihtiyaçlarını karşılamama, parayı üzerinde bir yaptırım ve tehdit aracı olarak kullanma gibi tutum ve davranışlar sergiler miydi?	1	2	3	4	5

EŞ ŞİDDETİNE İLİŞKİN BİLGİLER

1. () Hiçbir zaman 2. () Nadiren 3. () Bazen 4. () Sıklıkla 5. () Çok sık					
1.Eşiniz; size tokat, yumruk, tekme atma vb. davranışlar aracılığıyla fiziksel olarak şiddet uygular mı?	1	2	3	4	5
2.Eşiniz; size küfür, hakaret, tehdit, küçük düşürme, aşağılama, alay etme, görmezden gelme gibi tutum ve davranışlar sergiler mi?	1	2	3	4	5
3.Eşiniz; size tercih etmediğiniz cinsel davranışlara zorlama, zorla cinsel ilişkiye girme, rahatsız edici cinsel söz ve uyarılara maruz bırakma gibi davranışlar sergiler mi?	1	2	3	4	5
4.Eşiniz; çalışma hayatınıza ve kazancınıza müdahale etme, sizi aile içi ekonomik kaynaklardan mahrum etme, ekonomik kaynakları üzerinde bir baskı ve tehdit aracı olarak kullanma gibi davranışlar sergiler mi?	1	2	3	4	5

5.Eşiniz tarafınızdan şiddete maruz bırakıldığınızda nasıl bir tepki verirsiniz? (birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz)

1. () Hiçbir şey yapmam.
2. () Karşılık veririm.
3. () Evi terk ederim.
4. () Polise haber veririm.
5. () Ailemden yardım isterim.
6. () Eşimi, kendi ailesine şikayet ederim.

6.Eşiniz tarafından şiddete maruz kaldığınızda ya da kalacak olsanız, yardım almanız gerektiğinde kime ya da nereye başvurursunuz?

1. () Kendim çözmeye çalışırım.
2. () Arkadaşlarımdan yardım isterim.
3. () Komşularımdan yardım isterim.
4. () Ailemden yardım isterim.
5. () Polise/Jandarmaya başvururum.
6. () Cumhuriyet Savcılığına başvururum.
7. () Sosyal hizmetlere başvururum.
8. () Doktora/hastaneye başvururum.

7.Eşiniz, çocuklarınıza (varsa) fiziksel şiddet uygular mı?

1. () Hiçbir zaman 2. () Bir kez 3. () Nadiren 4. () Sık sık 5. () Çok sık

EVLİLİKTE KADINA YÖNELİK ŞİDDETE İLİŞKİN TUTUMLAR ÖLÇEĞİ

1 () kesinlikle katılmıyorum 2 () oldukça katılmıyorum 3 () biraz katılıyorum 4 () katılıyorum 5 () oldukça katılıyorum 6 () kesinlikle katılıyorum

1) Kadınların kocaları tarafından azarlanması o kadar kötü bir şey değildir.	1	2	3	4	5	6
2) Erkeğin eşine karşı sözel şiddet göstermesinde kötü bir yan görmüyorum.	1	2	3	4	5	6
3) Eş dayacağına karşıyım.	1	2	3	4	5	6
4) Kadın eğer kocası kendisine vurursa evi terk etmelidir.	1	2	3	4	5	6
5) Kadın hatalar yaptığıında kocası onu azarlayıp kızabilmelidir.	1	2	3	4	5	6
6) Erkek karısına vurmakta hiçbir zaman haklı çıkartılamaz.	1	2	3	4	5	6
7) Eğer erkek karısına vurursa tutuklanmalıdır.	1	2	3	4	5	6
8) Kocanın azarlaması, bağırması boşanma nedeni olmalıdır.	1	2	3	4	5	6
9) Bir erkeğin aile içinde şiddet göstermesi hiçbir özür ile açıklanamaz.	1	2	3	4	5	6
10) Bazı kadınlar kocalarından dayak ister gibi görünmektedir.	1	2	3	4	5	6
11) Erkek, eşine karşı bazen fiziksel şiddet gösterebilmelidir.	1	2	3	4	5	6
12) Eşin dövülmesi boşanma nedeni olmalıdır.	1	2	3	4	5	6
13) Kocanın karısına bağırması beni rahatsız etmez.	1	2	3	4	5	6

İletişim Becerileri Ölçeği

	1. Hiç Uygun Değil	2. Çok Az Uygun	3. Kısmen Uygun	4. Çoğunlukla Uygun	5. Tamamen Uygun	
1	İnsanlara eksiklerini söylerken/iletirken olumlu özelliklerinden de söz ederim.	1	2	3	4	5
2	İnsanlara başarısızlıklarını ifade ederken başarılı yönlerine de muhakkak değinirim.	1	2	3	4	5
3	Çevremdeki insanların yanlış ya da hatalarını onları incitmeden dile getiririm.	1	2	3	4	5
4	Karşımdaki insanın kişiliğini ve benliğini hedef almadığım için konuşmalarım gerginlik yaratmaz.	1	2	3	4	5
5	Karşımdakine önce olumlu özelliklerinden bahsederek olumsuz yönlerini değiştirmesi için cesaret veririm.	1	2	3	4	5
6	Günlük yaşamımda insanlarla iletişimimde kullandığım ifadelere ve kelimelere onları incitmek için çok dikkat ederim.	1	2	3	4	5
7	Biri benimle konuşurken onunla göz teması kurmaya çalışırım.	1	2	3	4	5
8	Biri benimle konuşurken onu anladığımı gösteren iletiler veririm.	1	2	3	4	5
9	Karşımdaki kişi konuşurken beden diline ve yüz ifadesine dikkat ederim.	1	2	3	4	5
10	Karşımdaki kişi konuşurken, onu anlamak için kullandığı ipuçlarına dikkat ederim.	1	2	3	4	5
11	Biriyle iletişim halindeyken söylediklerini bütün halinde anlamaya çalışırım.	1	2	3	4	5
12	Karşımdakini anlamaya çalışırken ihtiyaç duyduğumda soru sorarım.	1	2	3	4	5
13	Konuşurken etkili göz teması kurarım.	1	2	3	4	5
14	Konuşmaları dinlerken arkasındaki duyguları da anlamaya çalışırım	1	2	3	4	5
15	Düşüncelerimi tanımadada/fark etmede/anlamada zorluk çekerim	1	2	3	4	5
16	Genellikle duygularımı tanımadada/fark etmede/anlamlandırmada zorluk çekerim	1	2	3	4	5
17	Kendini rahatlıkla ifade edebilen bir bireyim	1	2	3	4	5
18	Üzüntülerimi, endişelerimi karşımdaki insana rahatlıkla ifade edebilirim	1	2	3	4	5
19	Düşüncelerimi başkalarına iletmekte zorluk çekmem	1	2	3	4	5
20	Karşımdakinin duygu ve düşüncelerini doğru anlayabilirim	1	2	3	4	5
21	Karşımdaki kişinin neye ihtiyacı olduğunu anlar ve onu yargılamadan bu durumu ona iletebilirim	1	2	3	4	5
22	Kendimi karşımdaki kişinin yerine koyarak, olaylara onun bakış açısıyla bakabilirim	1	2	3	4	5
23	Karşımdaki kişinin ne düşündüğünü fark edebilirim	1	2	3	4	5
24	Karşımdaki kişinin yaşadığı duyguların neler olduğunu fark edebilirim	1	2	3	4	5

25	Genellikle karşımdaki insanı anlarım	1	2	3	4	5
26	Karşımdaki kişiye genellikle uygun/yerinde tepkiler veririm	1	2	3	4	5
27	Karşımdaki kişinin beklentilerinin neler olduğunu fark edebilirim	1	2	3	4	5
28	Karşımdakinin olumsuz davranışını değiştirmek için onu suçlayıcı bir dille uyarırım	1	2	3	4	5
29	Karşımdakinin olumsuz davranışları karşısında hissettiğim duyguları ona uygun bir dille iletebilirim/yansıtabilirim.	1	2	3	4	5
30	Karşımdakinin olumsuz bir davranışını, bendeki etkilerini ona yansıtarak göstermeye çalışırım	1	2	3	4	5
31	Bir başkasının davranışlarının sonuçlarını görebilmesi için hissettiğim olumsuz duyguları ona iletebilirim.	1	2	3	4	5
32	İnsanlar “sinirli/huysuz/agresif” gibi özelliklere sahipse onları bu kelimelerle nitelendirmede sakınca görmem	1	2	3	4	5
33	İnsanların olumsuz davranışlarını gördüğümde hatasını düzeltmesi için gerekirse kötü konuşurum	1	2	3	4	5
34	İnsanların yanlışlarını düzeltirken kişiliklerine saygı gösterilmesi gerektiğine inanırım	1	2	3	4	5

Evlilik Yaşamı Ölçeği

(1) Kesinlikle (2) Katılmıyorum (3) Kararsızım (4) Katılıyorum (5) Kesinlikle katılmıyorum katılıyorum						
1.	Evlilikten beklediklerimin çoğu gerçekleşti.	1	2	3	4	5
2.	Evliliğimizdeki engellerin aşılamaz olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
3.	Evliliğimizi çok anlamlı buluyorum.	1	2	3	4	5
4.	Evliliğimizde giderek eksilen heyecan beni rahatsız ediyor.	1	2	3	4	5
5.	Evliliğimiz zaman zaman bana bir yük gibi geliyor.	1	2	3	4	5
6.	Huzurlu bir ev yaşamım var.	1	2	3	4	5
7.	Evliliğimiz her geçen gün daha iyiye doğru gitti.	1	2	3	4	5
8.	Bizim ilişkimiz ideal bir karı-koca ilişkisidir.	1	2	3	4	5
9.	Eşim benim için aynı zamanda iyi bir arkadaşır.	1	2	3	4	5
10.	Başbaşa kaldığımız zaman benim canım hiç sıkılmaz.	1	2	3	4	5

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Ayşegül KARABELA

Uyruğu: T.C

Doğum Tarihi ve Yeri: 26.04.1990 / MERSİN

E-posta: ayse33berat@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	2015
Yüksek Lisans	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	2020

İŞ TECRÜBESİ

Tarih	Kurum	Görev
-------	-------	-------

YABANCI DİL

KPDS ()

ÜDS ()

IELTS ()

YÖK DİL ()